

הו!

כתב עת לספרות
גיליון 9, אפריל 2013, ניסן תשע"ג

אחוזת בית, הוצאה לאור
מו"לית: שרי גוטמן

הו!, כתב עת לספרות
גיליון 9

Ho!, Literary Magazine
Editor: Dory Manor

עיצוב העטיפה, סדר ועימוד: דור כהן
על העטיפה: מתוך וויליאם סמלי (1697-1763),
"פרקטיקות של לידה", Paris: Delaguette, 1754-1758.
על שער המדור: מתוך סמואל תומאס סומרינג, "תמונות של עובר אנושי", גרמניה, 1799.

© 2013 כל הזכויות שמורות למערכת הו!
ולאחוזת בית, הוצאה לאור
אלנבי 94, תל אביב 64254
Office@Abayit-books.com
ולמשכל – הוצאה לאור
מיסודן של ידיעות אחרונות וספרי חמד
ת"ד 53494, תל אביב 61534
info@ybook.co.il

2013 © All rights reserved to Ho!, Literary Magazine,
to Achuzat Bayit, Publishing House
94 Alenbi St., 64254 Tel Aviv, Israel
and to Miskal – Yedioth Ahronoth Books and Chemed Books
P.O.B. 53494, Tel Aviv 61534, Israel

נדפס בישראל תשע"ב, 2013 Printed in Israel

הוצאתו לאור של גיליון זה
הסתייעה בתמיכת
מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

עורך: דורי מנור
מערכת: סיון בסקין, משה סקאל

מען המערכת:
ho.poetry@gmail.com

יצירות יש לשלוח בקובץ מצורף בדואר
אלקטרוני, מודפסות ברווח כפול,
בציון שם המחבר, כתובתו ומספר הטלפון
שלו. שירים יש לשלוח בניקוד חלקי.

תוכן העניינים

7	על "הו"ו" 9	122	טלי עוקבי קליפות מביטות בעולם נגוס
15	עומר ולדמן הוא אמר לי ששמו עומר ולדמן, הוא בתול כמו דמעה בכרית	125	שמעון אדף העולם אמר, סקס! אמרתי, לא, לא – מתוך "מתנות ההתנוה"
21	רועי שניידר אתה אינך כותב שירים, אתה שירה כולך – מתוך המחזור "ניכי חטא"	131	אפרת מישורי קהה בי מה דותן ברום בכ"ו אביבים לא
28	יאיר דברת בחדר המואר בחסרונו – חמש סונטות אהב"ה (בעקבות לאה גולדברג)	134	השלמתי דבר
32	בארי גרינפלד היום הוא זמן פריחה. מחר זמני	137	נדב ליניאל לדלות מתוך חושך האישון את לובן הפנינה
36	מעין אבן זו מול זו – הביצים השתיים	140	שחר-מריו מרדכי עם כשל הלשון שלומי שבן לפעמים זה נגמר באגרור של ברזל
39	דוד (ניאו) בוחבוט געגוע בוורידים	144	סיון בסקין "לעת זקנה נהיית לי קהלת" – שלושה שירי-שיחה דוקומנטריים על פערי גיל
43	רחל חלפי בלט על הקרח	148	ולדימיר ויטצקי וגיוס אפולניך "בקיצור, איך שאנחנו מגיעים לשם הוא מכיר לי איזה שמן אחר" – שני שירי-שיחה דוקומנטריים מרוסית ומצרפתית
45	הילה להב הקדחתי את הגוף הזה	154	יורי בוידא העץ במורד הגבעה, מרוסית: נילי מירסקי
47	יעקב ביטון לשבץ מנוראות האישונים	163	יוסף ברודסקי איך קוראים ספר, מאנגלית: דוד איינוברג
53	שארל בודלר לבי במערומיו – קטעים נבחרים מיומנו של המשורר, תרגם מצרפתית והוסיף הערות: דורי מנור	170	יונתן ברג לא תור של כסף מיכאל טלאש פרלמוטר עכשיו גם אני חוזר
	ולא יצא לי לגמור את	173	אלמוג בהר הוא עתיק ואנחנו מעתיקים – מתוך "מקיץ בן נרדם", קובץ מקאמות חדשות בכתובים
	אבשלום בני - סיפורים על		
	עקרות ועל פריז		
64	ננו שבתאי גירוי יתר – פרוטוקול הפירון שלי	175	אלמוג בהר הוא עתיק ואנחנו מעתיקים – מתוך "מקיץ בן נרדם", קובץ מקאמות חדשות בכתובים
68	משה סקאל בייבי בום		
74	לילך נתנאל פרקי אשל		
79	שמעון אדף ישמעאל		
83	רונית מטלון הנערות ההולכות בשנתן – שתי תמונות ראשונות מתוך מחזה		
90	אמוץ גלעדי עקרון הוויטאליות	179	אנה סיוורד, מאנגלית: רונן סוניס
94	מאיה ערד ביקור (תמונות) – קטעים נבחרים	180	אמילי דיקינסון, מאנגלית: רונן סוניס
99	עילי ראונר הלולאה	181	אימי לואל, מאנגלית: רונן סוניס
103	סיון בסקין הורו של הרוח	184	רנה ויוויאן, מצרפתית: דורי מנור
107	בני מר הרב בני	186	מרינה צווסאיבה, מרוסית: סיון בסקין
111	דורית שילה רחמים		
115	יערה שחורי ארכיפלג ילדות	190	אלדה מריני, מאיטלקית: אמוץ גלעדי
119	אלכס אפשטיין שבע שיחות עם ילך		
		193	משתתפי הגיליון

על "הו!" 9

לפני קצת יותר משנתיים קיבלתי פנייה מפתיעה בפייסבוק: רועי שניידר, נער כבן 16 תושב רעננה, כתב לי שהוא וקבוצה של חברים שוחרי שירה, רובם בני גיל, מתכנסים מדי פעם בתל אביב למפגשים שבהם הם קוראים משירתם ומיצירות של משוררים שהם אוהבים. הוא סיפר שהוא וחבריו עוקבים אחרי "הו!" כמעט מיום שעמדו על דעתם כקוראי שירה, והזמין אותי לאחד הערכים שהם מארגנים כדי שאאזין לקריאת השירים שלו ושל בני חברותו ואקרא באוזניהם משירי. נעיתי להזמנה בשמחה, מתוך סקרנות להתוודע לדור כה צעיר של אוהבי שירה, אך גם – אני מודה – מתוך חשש מה: חששתי שאשמע בעיקר יצירות אדולסצנטיות, ושיערת שצפוי לי ערב מתסכל. והנה פלא-פלאים: במרוצת הערב עלו לבמה המאולתרת ארבעה או חמישה קוראים, שכבר למן הרגע הראשון לא היה אפשר לטעות בכשרונם. אמנם, ביצירותיהם היה מן הבוסר – ככל זאת נערים בני 16-17 – אלא שקורטוב הבוסריות הזה התגמד אל מול הכשרון החד-משמעי שניכר בשירים.

אבל לא פחות מעצם הכשרון הרשים אותי עניין נוסף: העובדה שהצעירים הללו כתבו את שיריהם בעברית עשירה ורב-רבדים, והרבו להתייחס בשירתם ליצירות של משוררים אחרים – עבריים ולא עבריים, קלאסיים ועכשוויים – ובכך העידו על היותם קוראים קשובים ורחבי אופקים; זאת ועוד, כולם שלטו שליטה איתנה מאוד בטכניקה השירית, ועשו שימוש משוכלל בצורות קלאסיות של השירה, לעתים תוך שימוש בכלים של חריזה ומשקל לגווניהם ולעתים בחרו חופשי לסוגיו. נדמה היה כי הם כותבים את שיריהם מתוך שוויון-נפש גמור לשאלה צורנית זו, שאך לפני כמה שנים עוררה דיון סוער במקומותינו. קיצורו של דבר: מה שכמעט לעולם אינו קורה בערבי שירה – גילוי בלתי-צפוי של משורר/ת חדש/ה ובעל/ת כשרון שלא הכרת מראש – התרחש כאן כמה פעמים במרוצת ערב אחד. בתום הערב הזה לא היה לי ספק: לנגד עיני התרחש מאורע שירי של ממש.

והנה, בשנתיים האחרונות התברר לי כי מה שנראה תחילה כצירוף נסיכות יוצא דופן הוא תופעה בעלת היקף רחב יותר. לתיבת המייל של "הו!" וגם לעמודי הפייסבוק של חברי המערכת החלו להגיע יצירות של צעירים נוספים מרחבי הארץ – כותבים שאין ביניהם היכרות או קשר אישי – שאף ביצירותיהם ניתן למצוא מאפיינים דומים: יכולת טכנית מרשימה, עברית

השואבת את השראתה לא רק מן הכאן והעכשיו הלשוניים, דיאלוג תדיר עם משוררים בני דורות קודמים, ושימוש אינטנסיבי במתכונות שרירות מגוונות. מובן שלא כל המשוררות והמשוררים הצעירים הללו שלחו יצירות בשלות וטובות די הצורך, ומטבע הדברים רק מיעוט שבמיעוט מתוכם "מיוצג" בסופו של דבר מעל דפי כתב העת. ואף על פי כן, המגמה ברורה, ומעידה על שינוי משמעותי באופן שבו נתפס האקט של כתיבת השירה בקרב צעירות וצעירים המתחילים לכתוב כיום: לצדה של השירה הווידויית-יומנית, הדיבורית והכמו־ספונטנית, הולך ומתבסס גם מקומה של כתיבה צלולה ומודעת יותר, בעלת עומק תרבותי, לשוני והיסטורי. יותר ויותר משוררים בראשית דרכם (ולא רק הם) כורים אוזן למוזיקליות של השיר, שואלים את עצמם שאלות על מלאכת הכתיבה, ויודעים ללוס את הנביעה השרית הספונטנית, ה"מוזית", ולצקת אותה בכלים צורניים מוצקים ובדוקים יותר – בלי לחשוש כי הדבר יעמעם במשהו את הבערה או את האותנטיות הפואטית שלהם.

את הגיליון הנוכחי של "הו!" החלטנו לפתוח – במהלך עריכתי שאינו מובן מאליו – ברצף של יצירות פרי עטם של שישה משוררים בלתי-ידועים, בני 18-22, שאין לנו ספק כי מקומם העתידי, אם אך יתמידו בכתיבה ויטפחו את כשרונם, הוא בקדמת הבמה של השירה העברית. כשראה אור הגיליון הראשון של "הו!", בינואר 2005, היו כותבים אלה בני 10-14. עולמם הספרותי התגבש כש"הו!" כבר היה ברקע, לצד כתבי עת ומוספים ספרותיים אחרים. מתוקף גילם הצעיר הם לא הכירו בזמן התרחשותה את הסערה שעורר תחילה המהלך הפואטי של "הו!", וברור כי השאלות של כתיבה בחרוז ובמשקל אינן מטרידות אותם כאיזה כורח חיצוני המלמד על תפיסת עולם "ישנה" או "חדשה", אלא נראות בעיניהם כחירות וכאפשרות: האפשרות לכתוב כך או כך, כטוב בעיניהם, ולמתוח ככל יכולתם את גבולות יצירתם בתוך קונוונציה זו או אחרת – לא מתוך אוטומטיזם חקיני או קוצר-יד טכני, אלא מתוך בחירה ויכולת. אלה הם, במילים אחרות, ניצנים ראשונים של פלורליזם שיֵי במיטבו, הגשמה מדויקת של החזון הפואטי שהצבנו לעצמנו כמטרה כשהקמנו את "הו!".

אלה השמות: עומר ולדמן, רועי שניידר, יאיר דברת, באַרִי גרינפלד, מעין אבן, דוד (ניאו) בוחבוט. מובן כי יצירתם של ששת הכותבים הללו אינה קורפוס אחיד או הומוגני. רחוק מזה. יש ביניהם הבדלים גדולים מאוד מבחינת הסגנון, הלשון, הטכניקה, העולם השירי וגם הביוגרפיה

החוץ־שירית. מובן גם כי לא כולם שווים מבחינת בשלותם השירית או מבחינת השלב שבו הם נמצאים בכתיבתם. ארבעה מן השישה כבר פרסמו מביכורי שירתם בגיליון הקודם של "הו", לפני פחות משנה, ומקצתם פרסמו גם בכמות אחרות. אין זה המקום לאפיין כל אחד מהם, אך לא נצא ידי חובתנו אם לא נזכיר על קצה המזלג כמה נקודות בולטות ביצירתם:

למשל, העיצוב השירי המרהיב, עתיר ההומור והכריזמה, ביצירותיו של עומר ולדמן (יליד 1994) הפותחות את הגיליון. ולדמן ער מאוד לסכנת הבוסריות הרובצת לפתחו של משורר בן 18, אך דווקא מתוך הסכנה הזאת הוא יודע לרקוח את האירוניה הדקה והאפקטיבית כל כך של שיריו, אירוניה שבאמצעותה הוא מפרק ביד אמונה את ציפיותיהם של הקוראים העלולים להתייחס בספקנות ואולי אף בהסתייגות ליצירותיו של נער בן גילו. "הוא אֶמֶר לִי שְׁשֹׁמוּ עוֹמֵר וּלְדָמָן, הוּא בְתוֹל כְּמוֹ דְמְעָה בְּכַרִית" – אלה המילים שהוא שם כפי האישה הדוברת ב"שיר של אישה רצויה", אותה אישה המעידה על עצמה כך: "אֲנִי פָּרַח פָּרוּץ בְּאֶמְבִּטְיָה, אֲנִי פָּחַד פְּנוּי עַל אֲנָקוּל, / אֲנִי אֶבֶל אַחַר שֶׁל אוֹרְגֹזָמָה, וְאֲנִי הָעֵרָה שֶׁבְּקוּל". וראו כיצד הוא מפליא ללהטט בעברית ובמקצביה גם כאשר הוא נוקט מודוס רציני ואף דרמטי יותר (מתוך השיר "הערב ליל הערב"): "וְהַדְּמִים הָיוּ דְמִים וְהַדְּמָמָה הָיְתָה דְמָמָה / וְהַדְּמָמָה אֲדָמָה. לְקוּל שְׁתִּיקוּתִי הַתְּעַקְשָׁתִּי. / וְהַלְכָתִי אֵלַיָּה וְאֵלַיָּה וּמְעַד אֵלַיָּה נִקְשָׁתִּי: // יַפְעַת אֵינְךָ? וְהִדְלַת נְטְרָקָת. / יַפְעַת אֵינְךָ? וְהִדְלַת נְטְרָקָת. / יַפְעַת אֵינְךָ? וְהִדְלַת נְטְרָקָת. / יַפְעַת אֵינְךָ? וְהִדְלַת נְטְרָקָת. / יַפְעַת אֵינְךָ? וְהִדְלַת נְטְרָקָת. / יַפְעַת אֵינְךָ? וְהִדְלַת נְטְרָקָת. / יַפְעַת אֵינְךָ? וְהִדְלַת נְטְרָקָת."

רועי שניידר פרסם משיריו בגיליון הקודם של "הו!", ולפני חודשים אחדים אף פרסם ספר ביכורים לאחר שזכה בתחרות למשוררים בראשית דרכם. שיריו המתפרסמים בגיליון זה לקוחים ממחזור שכותרתו "ניכי חטא", ולכולם מוטו ממשוררים או מזמרים-כותבים (רחל בלובשטיין, אביתר בנאי, לאה גולדברג, רן אלמליח...). כל שירי המחזור הזה, המתאפיין ברצף נרטיבי עז־מבע, כתובים מפיה של נערה המאהבת עד כלות בגבר – התאהבת שתחילתה בפנטזיה וירטואלית (הזיתי את פָּנָיו מול הַמָּסַךְ / וְהָם הָיוּ יָפִים מְפֹל דָּבָר / זַנִּיתִי אֶל שִׁיחָנוּ הַנְּסָף / חֵלוֹם הָיָה לִי אַךְ גַּם הוּא עֵבֶר"), והמשכה בכאב לב מוחשי לגמרי. רועי שניידר הוא אמן של הצורות השיריות המסורתיות, וכוחו רב במתכונות שונות של חריזה ושל משקל. בשיר "שבר", למשל, הוא עושה שימוש מרהיב בצורה הקלאסית של הסוֹנֶטָה, תוך שבירה של השורות באמצעות טכניקה של פסיחה המפלחת באמצעה לא רק את השורה השירית,

אלא – במקרה זה – גם את מספר קו האוטובוס שבו חיכתה הדוברת בשיר לשווא למושא אהבתה: "היום אִמְרַתְּ שֶׁתִּפְגַּשׁ אוֹתִי / הַיּוֹם נִסְעֵתִי לְבִדִּי בְּקוֹ / חֲמֵשׁ מֵאוֹת וּמֵשֶׁהוּ נֶרְקַב / בְּלֵב אֲשֶׁר הָיָה אֲזוּ מֵהוֹתִי // כֹּל כֶּךָ הַיּוֹם אִמְרַתְּ שֶׁתִּפְגַּשׁ / חֲכִיתִי לְבִדִּי בְּקוֹ חֲמֵשׁ / מֵאוֹת וּמֵשֶׁהוּ בְּלֵב כְּמֵשׁ / כֹּל כֶּךָ חֲכִיתִי בְּאִמְרֵי לְגַעַשׁ".

ביצירותיו של בארי גרינפלד, יליד 1995, בולטים יותר מכול שליטה וירטואוזית בצורה השירית ותזמור צלילי משוכלל להפליא. מי שיקרא בקול רם את שתי השורות הבאות, מתוך השיר "לזרה": "וְעֵדִין פְּסִיפֵס הַקִּיסוֹס מִפֶּסֶל בְּכַתְלִיד. / חֲרָכֵי תְּשׁוּקַתְךָ מִתְּבַדְּחִים עִם סְדָקֵי הַתְּרִיסִים", לא יוכל שלא להתרשם מן ההרמוניה העשירה. בתוך טורי השיר האנאפסטיים הללו טומן גרינפלד מכמני מצלול נדירים ביופיים, וצורף את המילים זו לזו במגע עדין ודק מן הדק. סיתות מוזיקלי חכם ומדויק כזה נוכל למצוא כמעט בכל טורי שיריו של גרינפלד המתפרסמים בגיליון הנוכחי, וקשה שלא לצפות בדריכות להמשך דרכו ולתהות לאן יתפתח כשרון כה יוצא דופן כאשר ירכוש לעצמו משורר צעיר-בְּשָׁל זה ניסיון חיים נוסף.

ליאיר דברת, יליד 1990, שיריו הרואים אור בגיליון זה הם פרסום ראשון. חמש סונטות האהב"ה שלו, שכותרתן "בחדר המואר בחסרוננו", הן דיאלוג חרישי ומלא רוח – למרות אופיו המיני והפרובוקטיבי – עם סונטות האהב"ה הידועות של לאה גולדברג. בשורות עדינות ומדויקות הוא מתאר דרמה פנימית של אהבה נכזבת לגבר, ובורא עולם שלם של כמיהה, של תשוקה ושל חירוף נפש. למשל המרובע הזה, מתוך הסונטה השנייה: "אֲדַרְךָ לִי אֵת יָפִי כְּחֵץ בְּקֶשֶׁת / וּבְעֵזֶרְת יָדַי הַלּוֹמוֹת / אֲטִיחַ אֵת קְצוֹת בְּשָׂרֵי עַד מוֹת / הַתְּעֵנוּג, עַד סוֹף כּוּוֹץ הַלֶּסֶת" – בית יפהפה, המצליח להיות בעת ובעונה אחת לאה גולדברג מאוד אך גם אישי ומקורי בתכלית.

גם מעין אבן מתכתב בשיריו המתפרסמים כאן עם קלסיקונים של השירה העברית המודרנית. בשירו "הצעה לדיאלוג ללא פנים" הוא מביים דיאלוג סוחף ועתיר דרמה בין אהוב צעיר לאהובתו הצעירה. המוטו של דוד אבידן (מתוך השיר "הרחובות ממריאים לאט") טוען את שירו של אבן במטען אינטר־טקסטואלי ומעשיר אותו בהקשר היסטורי־שירי פורה. השיר "מיתוס חדש", לעומת זאת, מתעלל בחדווה ב"מנגד" של רחל בלובשטיין: אבן מעביר את ארץ הגזרה הטרגית של רחל למרחב תל אביבי עכשווי מאוד, ומתאים את "עצב נבו" שלה לעולם חוויותיו של נער בן

זמננו שאהובתו אינה משיבה לו אהבה: "זו מול זו – הַיְצִיִּים הַשְּׁתִּיִּים / שֶׁל
גִּבְרָ אֶחָד. / צוֹר הַגְּזֵרָה: כּוֹאֲבוֹת לְעַד".

דוד (ניאו) בוחבוט כותב על חוויותיו של נער שגדל בסביבה של מצוקה
קשה. אמו של הדובר בשירו "מתפוררת בתוך אבקה", והוא עצמו – על אף
שבועתו לדוג בחכה את רסיסי המצוקה האחרונים – מודע היטב לכך שהוא
צפוי, מעתה ועד עולם, ל"גִּעְגּוֹעַ בְּיָרִידִים". בוחבוט יודע לטעון את הרובד
הווידיי והכאוב של שיריו ולהעצים את כוחו באמצעות מקצב אפקטיבי,
חריזה משועשעת ומנה גרושה של אירוניה והומור בריא. ראו למשל בשיר
"ברחוב עזה לא גדלתי": "בְּרַחוּב עֵזָה לֹא גִדְלֵתִי / גַּם לֹא בְקֶרְתִּי / מְעוֹלָם. //
עַל רַחֲבֵיהָ אֲמַנֵּם שְׁמַעְתִּי / אֲבָל לֹא בְקֶרְתִּי / אֶף פְּעַם. // הַיּוֹם טִילְתִּי. פְּשוּט
פְּנִטְסָטִי: / לְקַפָּה נִכְנַסְתִּי, / מִכְנָס. // כּוֹסוֹת שְׂאִינָן עֲשׂוּיֹת מִפְּלִסְטִיק, / נָשִׁים
שְׁמִנּוֹת לוֹעֵסוֹת מִסְטִיק / סְטִיק אֲלֵסְטִי, / עֲנִיבוֹת כְּמוֹ שֶׁל קָרְקַס."

שישה משוררים שיש להם עתיד. שימו לב אליהם.

*

"הו!" – את זאת יודעים קוראיו הקבועים – מפרסם בכל גיליון גם
יצירות פרוזה קצרות, ואף הפך בית לכותבי פרוזה מרכזיים. על-פי
מסורת שבה פתחנו בגיליון הקודם, בלב הגיליון עומד מדור המוקדש כולו
ליצירות פרוזה. נושא המדור הפעם הוא סיפורים על עקרות ועל פריזון,
וכותרתו: "ולא יצא לי לגמור את אבשלום בני", מתוך שירה של יונה וולך,
"אבשלום". נושא הפריזון והעקרות משמש לעתים קרובות מטפורה למעשה
היצירה: אנחנו מדברים על "הולדתו" של שיר או של סיפור, על "עקרותו"
של סופר החווה מחסום כתיבה וכו'. האתגר שאלינו נענו שלושה-עשר
משתתפי המדור היה לכתוב סיפור קצר או יצירה קצרה אחרת בפרוזה על
פריזון או על עקרות, אך לא במישור המטפורי, אלא במובנם הקונקרטי של
מונחים טעונים אלה. ובמילים אחרות: לעסוק במדמה ולא במדומה.

רונית מטלון, המפרסמת לראשונה בכתב-העת, שלחה קטע מתוך
מחזה שכותרתו: "הנערות ההולכות בשנתן" – מחזה אבסורד נוקב ומלא
הומור, שאחת החוויות המשמעותיות בו היא רגע קבלת המחזור החדשי
הראשון. ננו שבתאי כתבה יצירת פרוזה שירית ובה היא מספרת בתיאור
חשוף וקורע-לב על הטרדה מינית של אישה העוברת טיפולי פוריות על

ידי גניקולוג; משה סקאל, חבר מערכת "הו!" ומחבר יולנדה, כתב סיפור העוסק, דרך שאלות אתיות הנוגעות לשימוש בזרע לצורך הפריה אחרי מותו של אדם, ביחסים שבין אם לבנה. מאיה ערד, המשתתפת ב"הו!" למן הגיליון הראשון, מפרסמת קטעים מתוך נובלה חדשה, "ביקור (תמונות)", העוסקת, דרך סיפורה של אם הבאה לביקור אצל בנה המתגורר זה שנים בקליפורניה, ביחסי הורים וילדים, ובמשתמע גם בשאלות של תורשה ושל מורשת בין-דורית. שמעון ארף, חתן פרס ספיר הטרי, מפרסם סיפור מדע בדיוני על עידן שבו ההיריון האנושי שוב לא יהיה דומה להיריון המוכר לנו. לילך נתנאל, מחברת המצב העברי והחוקרת שחשפה את רומן וינאי הגנוז של דוד פוגל, שלחה את "פרקי אשל", שבהם היא מתעדת את חוויותיה הראשונות כאם-בדרך וכאם טרייה ואת חודשי חייה הראשונים של בתה הבכורה. בני מר, עורך מדור "ספרים" של עיתון "הארץ", כתב סיפור קצר שכותרתו "הרב בני", העוסק, דרך סיפורו של ילד שהלך לאיבוד בהר בגליל, בבחירה שלא להביא ילדים לעולם. אלכס אפשטיין מפרסם שבע שיחות קצרצרות ומציתות-דמיון בין מבוגר לילד. עוד במדור: סיפורים קצרים מאת דורית שילה ואמוץ גלעדי; קטעי פרוזה פיוטית מאת יערה שחורי; מסה אוטוביוגרפית מאת סיון בסקין; ופרק מתוך רומן בכתובים מאת עילי ראונר. לכל אחד מן הסיפורים הצמדנו ערך מתוך מילון בן יהודה, ובו הגדרה למילים עבריות קלאסיות המתקשרות לנושא המדור. מתוך כלל ההגדרות והסיפורים נרקמת מטפורה מורכבת ומרתקת על הקשר שבין עקרונות ופיריון לבין מלאכת היצירה.

*

עוד מתפרסמים בגיליון זה, לראשונה בעברית, קטעים מתוך "לבי במערומיו" בתרגומו של הח"מ, יומנו האישי הפרובוקטיבי של שארל בודלר, שבו מבטא "המשורר המקולל" בגילוי לב גמור, לעתים באורח בוטה ונטול כל עכבות, את אהבותיו, ובעיקר את שנאותיו. הנה אחת מקביעותיו של בודלר ביומנו: "ככל שמרבה הגבר לעסוק באמנות, כך עומד לו פחות. הַקָּרַע בין הרוחני לבין החייתי הולך ומעמיק. רק לגברים בהמיים עומד כמו שצריך. הזיונים הם השירה הלירית של האספסוף. לזיין משמע לרצות לחזור לתוך מישהו אחר, ואילו האמן לעולם אינו יוצא מרשות עצמו".

בגיליון נכלל גם סיפור קצר של יורי בוידא, מהבולטים בסופרי רוסיה

של מיננו, בתרגומה של כלת פרס ישראל נילי מירסקי, שכבוד גדול הוא לנו לשמש בית קבוע לתרגומיה. כמו כן בחרנו לפרסם מסה על הקשר בין שירה לפרוזה מאת המשורר יוסף ברודסקי, חתן פרס נובל לספרות, בתרגומו של דוד אייזנברג. בין אבחנותיו של ברודסקי במסה זו: "כדי לפתח טעם טוב בספרות, יש לקרוא שירה. [...] ככל שאנו מרבים בקריאת שירה, פוחתת סובלנותנו להכבדת-מילים באשר היא [...] סגנון טוב בסיפורת לנצח יתקיים בחסותם של הדיוק, התאוצה והאינטנסיביות הלקונית של המבע השירי. [השירה] מלמדת את הסיפורת לא רק על ערכה של כל מילה, אלא גם על מצבי הנפש של מיננו, ההפכפכים ככספית, על חלופות לקומפוזיציה לינארית, על השמטת המובן-מאליו, על הדגשת הפרטים, על הטכניקה של האנטי-קליימקס. בראש ובראשונה השירה מטפחת בסיפורת את התיאבון למטפיזיקה, שהיא המבדילה בין יצירת אמנות לבין סתם 'ספרות יפה'."

*

עם המשוררים הנוספים שמפרסמים ב"הו!" 9 נמנים כמה ממשותפי כתב העת הקבועים: שמעון אדף, יעקב ביטון, אפרת מישורי, נדב ליניאל ושחר-מריו מרדכי. לראשונה מעל דפי "הו!" מתפרסמים הפעם שירים פרי-עטם של הילה להב, דותן פרום, יונתן ברג, טלי עוקבי, מיכאל טלאש פרלמוטר, וכן רחל חלפי הוותיקה.

סיון בסקין מפרסמת בגיליון הנוכחי שלושה "שירי שיחה דוקומנטריים" – ניסיון לתעד באמצעים שיריים שיחות אותנטיות שהמשוררת היתה עדת-שמיעה להן. השיחה הראשונה התנהלה בין שתי נשים מבוגרות במקלחות נשים; השנייה היא שיחה בין שני בעלי חנויות סמוכות ברמת-גן; והשלישית היא מעין "תרגום בלתי-חופשי", כהגדרת המשוררת, של שיחה שהתקיימה ברוסית בין בחורה הרה לבין עולה מבוגר במהלך מסיבת חתונה. לשירים הללו בחרנו להצמיד שני שירי שיחה מתורגמים שיכולים לשמש להם מעין מודל מוקדם: הראשון הוא שירו הקוביסטי של גיום אפוליןר "יום שני ברחוב כריסטיין", שיר שהוא מעין קולאז' של שיחות שאפוליןר צותת להן בבית קפה פריזאי ב-1918; והשני הוא "דיאלוג מול הטלוויזיה" של הזמר-משורר ולדימיר ויסוצקי מ-1973.

אלמוג בהר מפרסם הפעם קטע מתוך "מקיץ בן נדרם" – קובץ מקאמות חדשות, הכתובות בהשראה ישירה של המקאמה העברית-ערבית

הקלאסית. אין זו רק מחווה משכילה של משורר בן זמננו ליוצרי העבר שהשפיעו עליו, אלא גם ניסיון מרתק לבחון את כוח חיותה של צורה שירית עתיקה ואת האפשרויות שהיא עשויה לפתוח בפני כותבי העברית בימינו.

גם שלומי שבן שב ומפרסם בגיליון זה שירים פרי־עטו. שני השירים ("רצח בקרדיגן ורוד" הברסאנסי־קברטי ו"שיר עם" הפוליטי) הולחנו על ידי שבן, שגם מבצע אותם בהופעותיו; אך כפי שנהגנו בעבר במקרים של מוזיקאים־יוצרים כשלומי שבן או רונה קינן, גם הפעם ראינו לנכון לפרסם את היצירות האלה בנפרד מן הלחן ולאפשר להן לא רק להתנגן אלא אף להיקרא כטקסטים שיריים משוכללים ורבי־השראה, המיטיבים לסמן את קו התפר שבין שירה לפזמון.

את הגיליון הנוכחי חותם מדור מיוחד המוקדש לשירה לסבית קלאסית־מודרנית, ובו תרגומים ראשונים בעברית ליצירות של כמה מההשוכות שביוצרות שירת האהבה החד־מינית: אנה סיוורד האנגלייה, אמילי דיקינסון ואיימי לואל האמריקניות, רנה ויוויאן הבריטית שכתבה את כל שירתה בצרפתית, מרינה צוואייבה הרוסייה וכן אלדה מריני האיטלקייה.

*

אנחנו מודים מקרב לב לכל השותפים בהכנת כתב העת: לשרִי גוטמן מ"אחוזת בית", המוסיפה לתמוך בכתב העת ולהאמין בנחיצותו גם בתקופה של משבר כלכלי עמוק בשוק המו"לות; לדורית שילה ולסמי דואניאס מ"אחוזת בית"; לאנשי עמותת "הו!", לרפי מוזס האחראי לניקוד ולהתקנת השירים ולדודר כהן המעצב הגרפי.

כתבי יד אפשר לשלוח במייל לכתובת ho.poetry@gmail.com. אתם מוזמנים לחפש את העמוד שלנו בפייסבוק (הו, כתב־עת לספרות), שבו מתפרסמות יצירות קצרות שראו אור בגיליונות הקודמים וכן ראיונות, תצלומים וקטעי ארכיון הקשורים לכתב העת.

ד"מ

עומר ולדמן
הוא אמר לי ששמו עומר ולדמן,
הוא בתול כמו דמעה בַּפְּרִית

הערב ליל הערב

לפני ארבע־חמשה ימים ככה חלמתי חלום
על הארץ. פונתי אשה כשאני אומר ארץ.
פונתי נערה כשאני אומר אשה. זה ברור.
אחרת כלנו היינו אומרים ארץ ומתפונים ארץ.

ובמטה הייתי ומתי למוט במטה אחרת.
והמטה היתה מטה, ככה זה כשאנחנו רוצים.
והקצתי ונעתי שנה בשנה עד ענה הרחוב הרותח
משתיקות וממה שנשמע כבדלי אביונה מאחרת.

(פלומר: קצתי לתוך החלום. לא קצתי לקץ החיים)
והדמים היו דמים והדממה היתה דממה
והאדמה אדמה. לקול שתיקותי התעקשתי.
והלכתי אליה ואליה ומעד אליה נקשתי:

יפעת אינג? והדלת נטרקת.
יפעת אינג? והדלת נטרקת.
יפעת אינג? והדלת נטרקת.
יפעת אינג? ונטרק חלומי.

לא חמלתי עליה. אני מנוע ממנוש.
ובכל זאת הבאתיו לשירי הרעוע הזה במקום יפי.
במקום יפי. למה לא אמרתי לה בדלת יפי
במקום ארץ. למה לא אמרתי ארץ.

10.4.12

שיר לדנה

איה זמן נוטה למות
איה זמן נוטלת זמן
איה את נוטלת זמן
איה את נוטה למות

כה מתחרטה עיגך
מה שנחרט לא שב
איה כשאיגך איגך
איה כשאיגך עכשו

כה מתחמקים עורבים
של מחלצות בשרך
איה כשאיגך אור
איה כשאיגך עורך

בגרוגך יש גבישים
טופחי סוד בלחישך
איה כשאיגך נשית
איה כשאיגך אשה

כמו לב רך, מהימן
כמו צליל ענבל שמוט
איה את נוטלת זמן
איה את נוטה למות.

13.5.12, לשכת הגיוס תל השומר

בוסה-נובה צער

"אי-אפשר להצביע למישהו על כוכב
בלי שתניח ידך השנייה על כתפו".
(ס. יזהר)

הַאֲנָחוֹת עַל פִּיךָ שְׁמוֹטוֹת מְדִי,
וַיִּסּוּרֵי הָאֹרֶר רַכִּים מְדִי,
וּמִטְבָּעוֹת גּוֹפֶה כְּבָדִים מְדִי
לְמִשְׁקְעֵי מָטָה דְרוּכָה מְדִי.

וְהַלִּילוֹת מִמֶּךָ לִילוֹת מְאֹד,
וּמִטִּילוֹת, הוּ, מִטִּילוֹת מְאֹד
הַלִּילִיּוֹת לִילוֹתֶיךָ עַל מָה
שְׁמַתְחַמֵּק בֵּין חֵיק לְבֵין אֲשָׁמָה.

וְהָאָכִיב אֵינּוּ נוֹשֵׂא שְׁפָעַת הָרוּחַ
הַחֲרָדָה מִמֶּךָ, מִחֲרָטוֹת קִיצִים;
וְלֹא יִרְעַד עוֹד מִבְּטָה, וְלֹא יִנּוּחַ

עַל חֲלָלִים חוֹרִים שְׁלֹא יִהְיוּ אֲנִי,
וְלֹא יִהְיוּ יָמִים, וְלֹא יִהְיוּ לִילוֹת,
וְלֹא יִהְיוּ בְדֵל צְעָרָךְ הָאֲדָמוּנִי.

23.5.12

אל בורות המים

כָּל הַפְּנִסִים יִדְעוּ שְׁלֹהֵב הַגָּה כִּי
כֵן: הֵם מְשִׁיבִים שְׁבָרֵי יוֹת כְּהָה.
וְעַדִּין הֵם שְׂבִים לְלֹהֵב בְּכִי
שֶׁל אִשָּׁה בְּקוֹעָה וְכֹה כְּמָהָה.

כָּל אִשָּׁה הֵיטָה בּוֹכָה אֶת בְּכִי הַנָּשִׁי
אֵלוּ שְׂאֵלוּהָ: לָמָּה אֶת אִשָּׁה?
גַּם הַפְּנִסִים בּוֹכִים אֶת בְּכִי הַדָּשָׂא
שְׁנֵדוֹן לְקַר וְלִלְחִישָׁה.

כָּל הַמְּשַׁבְּרִים בּוֹכִים אֶת בְּכִי הַזָּמָן
וְאֵת בְּכִי הָעוֹר וְאֵת בְּכִי הַבְּכִי
וְאֵת שְׂאֵבֶדֶת בְּתוֹכִי.

כָּל הַמְּשַׁקְּעִים שׁוֹקְעִים לְתוֹךְ אִשָּׁה
שְׁלַחוּף יָמָה עוֹד מִתְנַפְּצִים סְכָרִים
וְשָׂדִים עֲצוּבִים, עֲרִירִים.

29.5.12

שיר של אישה רצויה

אני שאפה שוברת שנים, אני מים מרים ממלה.
אני שקר שקוף שפשל כמו ישבן של עלמה אמלה.
אני פרח פרוץ באמבטיה, אני פחד פנוי על אנקול.
אני אבל אחר של אורגזמה, ואני הערוה שבקול.

לפנות ערב פגשתי בגבר, הוא היה מהסה במדה.
העיניים היו בגון סטוצים, החוזה – בישנות מתמידה.
בן עשרים עוד אוגן במקלחת, אחר כך לחשנות נחושה.
התלבש ויצא לו לקינג ג'ורג', וברוץ שעשני אשה.

הוא אמר לי ששמו עומר ולדמן, הוא בתול כמו דמעה בכרית.
רפיסות רקעה רך בשוליו הוא, בשפתיו נחישות נעורית.
אז שאלתי "לאן?", הוא ענה לי – "למקום של אמת יחפה".
הוא עקר בקולו, במראהו, כמו יומן של מרחק משפה.

הלכד כבר אינו רלונטי, הביחד – בדיחה בוכיה.
במחייב כבר הוריד מכנסים, ותחתון בעוד מחי מחיאה.
הוא אמר, "תתפשטי". התפשטתי. לא היה לי עירם של דבר מה.
מה עגמה הבדיחה בין רגליו כך, והנה לה אמת עירמה.

הוא אמר, "תמצצי לי ת'זין". במלוא פי נפער ריח עיר.
הוא היה קל נוצה כמו פ"א ניטשה. הוא היה השולף המהיר.
והכבד הזה של הזין כבר היה לפני לזרא.
הוא אמר, "תמצצי לי ת'זין", בכמיהה מפרה וזרה.

הוא אמר וגמר ואמר שוב, הוא גמר ואמר וגמר.
חמלתי כבר היתה חבולה לו, חיוכי כבר היה משמר.
יש אשה, הוא אמר, שאהב לה. היא גמרה לו את הנעורים.
יש אשה, זה קורה. זה חלף לו. לפעמים הוא כותב לה שירים.

זֶה תְּמִיד בְּנִעְרִים שְׂאוּמְרִים לִי, אֶת אַחַת וַיַּחֲדָה וַיִּצְפּוּיָהּ.
כָּבֵד צָפוּ וְאָמְרוּ וְגָמְרוּ לִי, כְּמוֹ מִטַּת נְעוּרִים רְפוּיָה.
הוּא אָמַר לִי, "אֲנִי מִצְטַעֲרֶת". הוּא אָמַר לִי, "אֲנִי אֲבוּדָה
בֵּין אֲמַת שְׂדֵינָה מֵאֲכֵלֶת; בֵּין קוּלָּה שֶׁל דְּמָמָה עֲקוּדָה".

זֶה הַפְּצַע הַזֶּה הַפְּגִיעַ, זֶה הַסֵּכֶר הַזֶּה הַסֵּבִיר
שֶׁל שְׁתִּיקוֹת שְׁעִיפּוֹ מֵהַגִּיעַ אֶל אֲמַת שְׂדֵינָה בְּאֹוִיר.
מָה עִיפּוֹ הַמְּלִים, עוֹמֵר וְלֹדְמָן. מָה עִיפּוֹ חֲשָׁכוֹת נִגְמָעוֹת
אֶל פִּיּוֹת מְלֵאִים מִגְּבוּרֹת שְׂוֹא, אֶל עֵינַיִם לַחֹת מִדְּמָעוֹת.

23-24.6.12

רועי שניידר
אַתָּה אֵינְךָ כּוֹתֵב שִׁירִים, אַתָּה שִׁירָה כּוֹלֵךְ
מֵתוֹךְ הַמַּחְזוֹר "נִיבִי חֵטָא"

תולדות. גילוי

"מי יפרד ממי".
(אביתר בנאי)

אֲנִי וְהוּא דְּבָרְנוּ בְּלִילוֹת
בְּלִילָה אֵין לִי מִסַּכַּת לְכַב
גַּם הוּא הָיָה עִירָם לְהִתְכַּלּוֹת
דְּמִינוּ לְדוֹכְרִים לְלֹא רֵכֵב

הִזִּיתִי אֶת פָּנָיו מוֹל הַמָּסָךְ
וְהֵם הָיוּ יָפִים מִכָּל דְּבָר
זְנִיתִי אֶל שִׁיחֲנוּ הַנֶּסֶךְ
חֲלוֹם הָיָה לִי אֶךְ גַּם הוּא עֵבֶר

טְוִיתִי לִי פִּנְטוּזְיָה עֲמוּמָה
יִדְעִתִי שְׂכָנוֹב הוּא אֶךְ שְׂתַקְתִּי
כָּל כֶּךְ דְּבָרְנוּ לֹא הָיָה לִי מָה
לֹאמַר אֶהְבֵּתִי טָרָם הִתְנַתְּקִתִּי

מִפְעַם רֵאשׁוֹנָה שְׂרָאִיתִיו
נִרְאָה הָיָה לִי צֶרֶךְ לְהַפְקִיעַ
סוּמָה הוֹבְלָתִי אֲחֲרָיו בְּנִתִּיב
עֲרוֹת כָּל לִילָה שְׁהוֹסִיף הַגִּיעַ

פְּחַדְתִּי הוּא יוֹדֵעַ הוּא יוֹדֵעַ
צְרִיכָה גַם לְהוֹדוֹת בְּטַעוּיֹת
קְרָאתִי לוֹ חֶבֶר הוּא הַתְּבַדַּח
רְאִיתִי אֵין לִי עוֹד לְמָה לְהִיּוֹת

רְנִי לְחֲשַׁתִּי לוֹ וְהוּא רַחֵק
שְׁתִּיקָה חֶרֶת עַל דְּגַל לְהַנְיֹף
שִׁנְיֹ חֲשַׁף מוֹלֵי כְּשֶׁהוּא צָחֵק
תְּמִימָה הִיִּיתִי סֶכֶר לְהַגִּיף.

הסבר (מניין ולאן)

"הרבה מלים צריד".

(מאיר אריאל)

נְגוֹר עָלַי בְּבִקּוֹר יוֹם אֶחָד עַל פְּנֵי שְׂדֵרָה
חֲכוֹת לָךְ וְהַעֲיִנִים נִשְׂאָרוּ שָׁם עוֹד
רְאִיתִי אִיךָ חוֹרֶת מִבֵּית סֵפֶר הַגִּיָּה
לְבַיִת מִן הָרַע מִן הַחֲבָרָה אֶל הַשִּׁירָה
אֶתָּה אֵינָה כּוֹתֵב שִׁירִים אֶתָּה שִׁירָה כָּלָּךְ
בֵּין הַרְיָסִים כּוֹכְבֵי שְׁבִיט שְׁיִמוֹתוֹן מְאוֹד
וְעַת רְאִיתִי אֶת שְׁעַר רֵאשֶׁה אֶת רִגְלָךְ
יִדְעֵתִי אַחֲכָה תְּמִיד עַד מוֹת רַק לָךְ
וּבְחֲכוֹתַי יְמוֹט עוֹלָם לִי לֹא אֶכְפֵּת מִזֶּה
אֲנִי רוֹצָה לְדָלוֹת פְּנִינִים מִתּוֹךְ זֶה הַחֲזָה
אֲנִי רוֹצָה לְהַבְלִיעַ בְּתוֹךְ הַלּוֹיִתָּן
שְׁבְרוּחֵי נִשְׂא מִתּוֹךְ הַנְּעַר הַקָּטָן
אֲנִי רוֹצָה לְהִיּוֹת הָרֵאשׁוֹנָה אֲשֶׁר תִּזְכֶּה
לְגַעַת בְּלִבּוֹ וּבְגוֹפּוֹ וּלְסַכֵּם:
"מְשָׁלֵם", או "טוֹב מְאוֹד" וּלְנִשֵּׁק מִתּוֹךְ חֲדוּנָה
כָּל סְנַטִּימֶטֶר שֶׁל הַגּוֹף הֵהוּא בְּאַהֲבָה
שֶׁהִיא אֲמַת וְהִיא רוֹמְנִים שְׁקָרֵאתִי, אֶךְ
רְצִיתִי שִׁיפְגַע בְּשִׁבְרֵי לֵב אוֹתִי שִׁיךְ
בְּשִׁבְרֵי כְּלֵי וּגּוֹף שֶׁאֶכִּילָהוּ אֶת כְּלוֹ
בְּלִיל לְבַחֲרִיתוֹ כְּשִׁירָצָה בִּי לְגַדְלוֹ
אֲנִי רוֹצָה לְגוֹעַ בְּהַר גַּעַשׁ מְשׁוֹף
לְלַגֵּם מִמֶּנּוּ מִיץ שִׁירָה גְּדוֹלָה וּמִיץ כּוֹב
אֲנִי רוֹצָה לְחוּשׁ אֲבִיוֹנָה שֶׁל חֲשִׁיקַת
שְׁפָתַיִם לְמוֹלוֹ וּמִתְחַתֵּיו וּמוֹעַקַת
תְּמִיד תִּשְׁהֶה בְּחֶדֶר אֲזוֹ מֵרֵב עֵתִיד מְשֻׁקֵט
אֲנִי רוֹצָה שֶׁהוּא יִטַע בִּי זֶרַע בְּתוֹלָיו
שֶׁהוּא יִפְרֵק לְתוֹךְ נַפְשִׁי אֶת כּוֹחַ עֲלוֹמָיו

שֶׁהוּא יְנַהֵם בְּעִנְיָ עוֹז עֵת לֵב בְּלֵב נִשְׁלָב
לְחוּשׁ הָרְאוּשׁוֹנָה בֵּין הַנְּשִׁים אֶת טַעְמֵי
הַיֶּלֶד הַרְכֵרֵךְ הַזֶּה שְׁמִתְקָשָׁה מִנְּשֵׂא
לוֹ רַק תִּקְוָה הֵיטָה לִי אֲזִי לְאַהֲבָה הַזֶּה
כִּי זֶה הַיֶּלֶד מִמָּאֵן לְמַדֵּד אֶת רִגְשֵׁי
לְהוֹכֵחַ כִּי אֵין וְלֹא הֵיטָה אַחַת כְּמוֹתֵי
אֲשֶׁר תֵּאָהֵב אוֹתוֹ כְּמוֹ הַיָּם אֶת הַיָּרֵחַ
וּכְיֵרַח הוּא רוּחַק, כְּמוֹהוּ הוּא בּוֹרֵחַ.

"אה מדוע בוכה בי הלב?"
(רחל בלובשטיין-סלע)

היום אמרת שתפגש אותי
היום נסעתי לבדי בקו
חמש מאות ומשהו נרקב
בלב אשר היה אז מהותי

כל כך היום אמרת שתפגש
חכיתי לבדי בקו חמש
מאות ומשהו בלב כמש
כל כך חכיתי באמרי לגעש

אני נוסעת קו חמש מאות
ומשהו דהוי על הפנים
עוטף את ראותי בעננים

אני הביתה קו חמש מאות
ומשהו החל בלב לרעד
בעב קטנה שבשורתה דמעות.

*

”העוד זוכרת היא לילות אהבה?”
(יבגני יבטושנקו; תרגום: יעקב שבתאי)

בְּטָרֵם יִחַמֵּץ לָנוּ הַיּוֹם
אֲנִי רוֹצֵה לְשִׁמֵּעַ חֲלִילִים.
אֲנִי יוֹדֵעַ שְׂזֵה רַעְיוֹן
גְּרוֹעַ וְהִיסְטוֹרִי לְהַכְלִים.

אֲכַל אֲנִי רוֹצֵה מֵהַצְּלִילִים
תְּשׁוּגָה וְשִׁכְחָה לְכֹלֹת טְמִיוֹן.
אֲנִי רוֹצֵה לְגַעַת בְּעֵלִים,
אֲנִי רוֹצֵה לְשִׁמֵּעַ חֲלִילִים
בְּטָרֵם יִחַלְף לִי הַשְּׂגִיוֹן;
בְּטָרֵם יִחַמֵּץ לָנוּ הַיּוֹם.

פְּתַחְתִּי חֲלוֹנִי וְהִנֵּה עָרֵב
קוֹרָא אֵלַי בְּרוֹמִיָּה דָּוָה.
כְּלִיתִי כָּל כּוֹחִי בְּאַהֲבָה —
אֲנִי אֲמַצָּא לִי מְלַחֲמָה אַחֲרָת.

ניסיון שכחה

"לְגַמַע וְלְגַמַע וְלְדַמַע"
(יחיל צבן)

"כָּל הַצְפוּרִים פָּסקוּ מִשִּׁירָתוֹ"
(רן אלמליח)

לְלַכַּת וְלְלַכַּת וְלְלַכַּת,
לְשִׁכַּב לְיִשָּׁן לְשִׁכַּב לְיִשָּׁן לְיִשָּׁן...
אֲבָל הַיּוֹם זֹקֵף אֶת יְאוּשׁוֹ,
וְהַעֲיִנִים — חָרַב מִתְּהַפֵּכֶת.

לְשִׁיר לְשִׁיר לְשִׁיר לְשִׁיר לְשִׁיר,
לְשִׁמַע צְפוּרִים בְּסִבְךָ בְּסִבְךָ...
אֲבָל הַזְמַן בְּתִשׁוּקוֹתֵי טֶבַח
וּבְעֵינֵים חוֹתְמוֹ הַשְּׂאִיר.

אֲסוֹן יוֹמִי הוּא אֶהְבֵּת חַיִּי.
אֲנִי יוֹדַעַת שְׂאִינְךָ קוֹרָא
אֶת מְלוֹתֵי הָאֱלֹהִים הַקְּמֻלוֹת

בְּבִקְרָא אֲצִילִי, בְּזַנְבֵי לִילוֹת
אֲנִי יוֹדַעַת שְׂאִינְךָ קוֹרָא.
שִׁירֵי יִלְךְ יְבַלַע בֵּין הַתְּפִלוֹת.

יאיר דברת
בחדר המואר בחסרונו
חמש סונטות אהב"ה (בעקבות לאה גולדברג)

א.

בְּלִילָה הַמוֹאֵר בְּאוֹר חֶלֶשׁ
עֵינָיו כְּסוּ שְׁלוּלִית שֶׁל אוֹר יָרַח.
אֶל שֶׁפֶךְ אִישׁוֹנָיו אֲנִי שׁוֹלַח
שְׁתֵּי נְשִׁיפּוֹת רְכוּת, כּוֹתֵשׁ וְלֵשׁ

אֶת שְׁאֲרִית כּוֹחִי, וְהוּא בּוֹרַח
וְהוּא חוֹמֵק מִהָר מְכַל חוֹשִׁי,
וְהוּא נִשְׁמַט מִמְּנִי בְּחֵשָׁאִי
וּמִקְרַבֵּת גּוּפוֹ נוֹתֵר רַק רֵיחַ.

בְּחֶדֶר הַמוֹאֵר בְּחֶסְרוֹנוֹ
כְּפוּיָף וְצִמְאֵת־תְּקוּהָ אֲנִי נוֹגֵעַ
בְּצֵל אָדָם וְעֵצָם מְגֵרוֹנוֹ —

עוֹד רִגַע אֶשְׁמַט מִזְכְּרוֹנוֹ
וְעַד עוֹלָם הוּא לֹא יִתְגַעְגַע.

ב.

וְאִם שׁוֹב אֶהְגֶּה בְּחֶסְרוֹנוֹ
וְאִם אֶרְצֶה לְלַפֵּת אוֹתוֹ בְּחֶשֶׁק,
הָאוֹנְנוֹת תִּהְיֶה לִי כְּלִי־הַנֶּשֶׁק
שָׁבוּ אֶשְׁמִיד כְּלִיל אֶת זְכָרוֹנוֹ.

אֲדַרְךָ לִי אֶת יָפְיוֹ כַּחֲזַן בְּקִשְׁתֹּ
וּבְעֶזְרַת יָדַיִם הַלּוּמוֹת
אֲטִיחַ אֶת קַצּוֹת בְּשָׂרֵי עַד מוֹת
הַתְּעוּגָה, עַד סוֹף כּוּוֹץ הַלֶּסֶת.

אֲשַׁכֵּב, אֲחַלֵּם לִי בְהַקִּיץ עַל מִי
שֶׁמְזוּרְעוּ נָשִׁים כּוֹרְעוֹת לְלֵדָת,
וְאֶת־מִסֵּר — אֶתוֹ אֲשַׁפֵּךְ דָּמִי!

הַקֶּצֶף מִתְפָּרֵץ בִּי יוֹם־יוֹמִי —
וְהַבְּדִידוֹת שׁוֹכָה וּמִתְמַרְדֶּת.

.ג.

אָמַרְתִּי לוֹ: "אֵינְנִי מְקַנָּא",
אֶךְ כְּשֶׁפָּרֵץ קוֹלוֹ מִהַמְקַלְחַת
חֲפָשִׁי כָּל כֶּךָ, נִפְשִׁי שְׁתַּקָּה, קוֹרַחַת.
מֵאֲזוּ אֲנִי חוֹשֵׁק וּמִתְעַנֶּה.

וְהוּא עָרֵם, גְּבַר־יוֹתוֹ טוֹפַחַת
וּכְמוֹ קָלְלָה רוֹבֶצֶת עַל רֵאשִׁי,
וְשׁוֹם כָּאֵב אֵינְנוּ מוֹחֲשִׁי
כַּגְּעֻגוּעַ לְעֶרְוָה פּוֹרַחַת.

כִּמְהָ קֶשֶׁה לְשֹׂאת אֶת תְּמוֹנָתוֹ
נוֹשֵׂא אִשָּׁה, חוֹבֵק אוֹתָהּ בְּכוֹחַ
מִתַּחַת לְשִׁמְיכָה, וְהִיא אֲשֶׁתוֹ —

גּוֹפוֹ כְּבָר לֹא שְׁלִי, וּבִלְכָתוֹ
צְוִיתִי עַל עֲצָמֵי — עָלַי לְשִׁכַּח.

ד.

בינות כבסים תלויים אתה חבוי,
אני יכול לחוש בה מבעד
ריחות זעה; גם אם הרחבת צעד
ממני לא תברח. אתה שבוי.

מתחת לשמיכה דמותך שמורה עד
שהידים נכנעות סופית.
כל יום נוסף חוצבת בי עוית —
אני עובד את זכרונה ברעד.

כמה יפים היינו בלילות,
האם אתה זוכר? האם ספרת
את כל הפעמים שבתפלות

לחשתי את שמך? מיני אלות
הפרו, עכשו גזרה, אתה הפרת.

ה.

"אז למה אני עוד עומד ומתפלמס
מול גווייתה שהיא העד הוודאי?"
(אוריפידס, היפוליטוס; מיוונית: אהרן שבתאי)

גופה רדוף הטֹהַר בְּחֶדְרִי.
הָאֵם זוֹ אֲשַׁמְתִּי שְׁאֶפְרֹדִיטָה
פְּזָה אֶת אֲבָקְנִיה וְרִדִית
אֶת יָפִיךָ הַזֶּר וְהַגְּבָרִי?

הַאִין זוֹ אֲשַׁמְתָּךְ? אַתָּה פְּרִית
אֶת שְׁטֵף כְּסוּפֵי תְּמוּרַת לֵילוֹת
שֶׁל שְׁקֵט שְׁסַרְבַּת לְכִלוֹת
וְאֵת מוֹתֵי מַכְתָּם בְּדָם בְּרִית.

הַגּוֹף הַמְדַמֵּן שֶׁהוּא נִבְעֵל
בְּיַדֵּי הָעֶלֶם שֶׁחֲזוּ מְתוּחַ,
שְׁמוּט מוֹלָה. הַגּוֹף הַזֶּה הֲרַעַל —

גּוֹפֵי לְמוֹד רוּחוֹת וּמְבַהֵל.
גּוֹפֵי הַמְסַרְבֵּ לְהִיּוֹת בְּטוּחַ.

בְּאֵרֵי גְרִינְפֶלֶד הַיּוֹם הוּא זְמַן פְּרִיחָהּ. מַחַר זְמַנִּי.

*

כְּמוֹ הַפְּקַעַת נִפְרָם הָעֵבֶר מִטְבוֹר הַבְּרִיאָה
וְכַמוֹהוּ נִמְשָׁה מִמְכַמְרַת תּוֹלְדוֹת כְּאָבִיו.
יֵשׁ זָרוֹת בְּגוֹפּוֹ וּבַחֲמֵר יוֹצְרוֹ יֵשׁ קְרִיעַת
יְצִירָה מֵאֲמֹן; יֵשׁ קֶרֶבֶה. בְּהַחֲלֵט, יֵשׁ קֶרֶבֶה.

מְרַהֵבָה בִּיפְיָהּ הַשְּׁתַבְרוֹת שְׁתִּיקָתוֹ הַקְּרִיסְטָלִית
אֶל הַפְּרִיזְמָה כְּפוּיִת הַטּוֹבָה שֶׁנִּקְרָאת: הַיָּמִים.
יֵשׁ גְבוּרָה בִּישֻׁרֵת מִבְּטוֹ לְבַהִירוֹת, שְׁפָטְלִי
כְּמוֹס בְּתוֹכָהּ הַסְּתוּם. וְאוּלַי: הַסְּתָמִי.

הַחֲלוֹן הוּא דִּיוֹקָן שְׁעֵתוֹ הַיָּפָה שֶׁל הַזְּמַן:
הַיָּרֵחַ נִצְפָה בּוֹ, רוֹקֵחַ עִם בְּרוֹשׁ מְזֻמָּה;
כְּמוֹ סְרֻטוֹט בֵּין עֲרָבִים עַל שְׁפַת הַזְּכוּכִית בְּמַקְצָב
לֹא בְרוּר, יֵשׁ עֲדִין דְּבַר מָה עֲרַפְלִי בְּמַקְצָת.

*

הַיּוֹם נִבֵּל כְּאֵן זֶר שֶׁל אוֹרְכִידָאוֹת,
אוּלַי מְחַר תְּפָרַח הַחֲמָנִית.
אוּלַי מְחַר בְּעִיר שֶׁלֹּא יִדְעָה עוֹד
מָה טַעַם מִפְּלָה — אֲדַע אֲנִי

מָה טַעַם בְּזָרוֹת אֲשֶׁר שׁוֹרָה
בְּגוֹף הַזֶּה, שְׁעַקְבִּיו — אֲכִילֵס;
בְּדַעַת, הַכוֹלֵאת בְּתוֹךְ עוֹרָה
אֲמַת גְּדוֹלָה, גְּדוֹלָה מִלְּהַכִּיל אֶת

עצמה בגוף סחוף זמן ושבע אלמות.
סחלב בודד זוקף גוף באון,
בבדלח של הנוזה מהבהבת
תקנה... מה טעם בסכוי אחרון.

אולי מחר אדע זאת. ואולי
תוך נסיעה תבט אלי העיר
בעד חלון אשר אטום הוא ל
געגועים. ניש אשר אעיר

שֶׁלִפְחוֹת אֶתְמוֹל פְּרָחִים הָיוּ לִי —
הֵיטָה גַם נְחֵמַת הַחֲמִנִית —
הַיּוֹם כְּכֹר אֵין לִי אֶקְסֵטְרוֹת שְׁכָאֵלָה.
הַיּוֹם הוּא זְמַן פְּרִיחָהּ. מִחַר זְמַנִּי.

לזרה

את מאוד ישנה בזרועות אפריון העפר.
נאמר לי שבאת ממקומות רחוקים מהזמן.
ערוכת מדורה, כמדמה, בשנות חשך, וכבר
תקומתך מהומה, ונדיך קרות, משום מה.

ועדין פסיפס הקיסוס מפסל בכתליך.
חרכי תשוקתך מתבדחים עם סדקי התריסים:
זה אני האוחז בשוליו הכהים של הליל
היפה האוהב את עצמו אהבת נרקיסים.

רוכסני עפעפיך קרועים מול זריחת אישונך.
על חזק עצבונך, מרפט. על שדיך ראשי.
נדיך כבדות בדי. תחושת משנה היא:
תחושתך נסתרה. רק פניך נראים מתשים.

וְאָנִי, אֲרִצוֹתֵי הַמַּעֲטוֹת מִתְחַזוֹת לְעַרְיָה,
וְעָרֵי תוֹסְסוֹת וְחַיּוֹת כְּאֶחָד הַקְּבָרִים.
זֹאת אוֹמְרָת, מְלֹאכֶת בְּרִיאָה מִתִּיכָה בְּכוֹרֶיךָ:
עֲבוֹרַת הַבְּדִידוֹת נַעֲשִׂית כְּכָר בִּידֵי אַחֲרִים.

זֹאת אוֹמְרָת, תִּשְׁפַּח אֶת הַכֹּל: אֵין פְּסִיפּס וְכֹתְלִים,
הַזְרִיחָה תִּתְאַחֵר; רַק לְבָנוֹ שֶׁל הַנְּאוֹן מְעִיר
שְׂאֲצֻלָּנוּ, שְׂלֹא כְּמוֹ אֲצֵלֶם, הַשְּׁמַיִם כְּחֹלִים,
וְהַשְּׁמֶשׁ שׁוֹקַעַת בַּיָּם וּבוֹקַעַת בְּעִיר.

*

וְשֵׁם נִלְפַתִּי בְּזִמּוֹן מָה שְׂלֹא הָיָה כְּמוֹהוּ.
הַכֹּל הִכְתַּם: זְהֵרֹרִית. גְּאוֹת הַיָּם שָׁוָה.
יֵשׁ שְׂקֵט. יֵשׁ דְּבַר מָה נִסְתָּר בְּתֵהוּ אוּ בְּבֵהוּ,
דְּבַר מָה אָמִין: אוֹלֵי אֲמֵת. אוֹלֵי זֹאת אֶהְבֶּה.

שְׁמוֹרוֹת עֵינַיִנוּ נִכְנָעוֹת, עַל מְקוֹמָן, לְאֵט
לְגַם הַזֶּה, שֶׁהִמְקוֹמִיִּים קוֹרְאִים לוֹ לְיִלְהָ.
לְאוֹר כָּל זֹאת, אוֹלֵי כְּרָאֵי לְשִׁכְחָ, עוֹד מְעַט
אֶת אֲדָם נִצְנִי הַדְּבַדְבָן שְׁכַבְרַת הַחֲלוּ

לְפָרֵחַ. וּמִתִּי נִסְפִּיק לְמִדָּד בְּאִיזוֹ יוֹם
הַלְיִלָּה מִתְקַצֵּר בֵּין קוֹ הַיָּם לְקוֹ הָרֶכֶס.
עוֹד לֹא גְלִינּוּ אִם מוֹטֵב לְהִיּוֹת אוּ לֹא לְהִיּוֹת.
עוֹד לֹא הִרְחַנּוּ נִיחּוּחוֹת שֶׁל סִתּוֹ וְשֶׁל שְׁלֶכֶת.

תִּשְׁלִיל תְּמוּנַת הַבְּרוּשׁ גְּלוּם בְּאֲדָרְתוֹ שֶׁל חֹשֶׁךְ.
אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁדַבְרִים גְּדוּלִּים יִקְרוּ הַלְיִלָּה.
פְּתָאוּם אֶת מִסְתוֹדְדָת עִם עֲצֻמָּךְ: אוֹלֵי לְנִטֵּשׁ אֶת
עֲצֻמִּי, בְּקִשְׁתִּי, כִּי כָּאֵן נִמְצָא הַחֶסֶד שְׂאִין דִּי לוֹ.

וְאִזְ צְחֻקָהּ. וְאִזְ נִדְמָה שְׂאִין דְּכַר נְכוּן
מְזֵה. קְרָאִי לִי וְאִדְעַ: הֵיטָה אוֹ לֹא הֵיטָה.
קְרָאִי אֶל אֱלוֹהֵיךָ וְנִרְאָה מָה הוּא יְכוּל.
בְּכֹל זֹאת מְקַנְנֶת בִּי אִמַּת לְאִמַּתָּה.

*

עַל גְּגוֹת הַשָּׁנִים נִחְצְבוּ מְרַפְסוֹת עֵמוּסוֹת כְּוִנָּה,
בְּמִרְחֵב הַמוֹגֵן נֶאֱגְרוּ כְּמָה לִיטְרִים סְכוּן מִחֻשָּׁב.
זֶה מִתְחִיל: בְּדַבֵּר מָה לֹא חָשׁוּב, וּמְזֵה, בְּצוּרָה מְתוּנָה,
מִתְפַקֵּעַ. הַגִּיעַ הַזְמַן לְמִנוּסַת מְאִי-כָאן לְאִי-שָׁם.

וְעַכְשָׁו מֵאֲחֵר לְהַחְרִיב אֶת הַכֹּל וּמִקְדָּם לְהִקְיָם:
הֶהְמוֹן הַצּוֹבֵא עַל דְּלִתִי לְחַפְשָׁנִי תָּשׁוּשׁ וּמוֹנָס.
"אִם אִמְצָא... " הוּא מִתְרַה, וְנִדְהֵם שְׁנִקְטַע בְּאֶחַת מִצְחֻקֵי:
אֵין מוֹצָאִים אֶת מְטָמוֹן הַבְּרִיאָה מִתַּחַת לְאוֹר הַפָּנִס.

וְהַעִיר אֲזוּקָה וּמְרוֹצַת הֶרְחֻבוֹת וְהַזְמַן מְחַכָּה לָּהּ
וְעֵינֶיהָ נְחוּת עָלַי רִגַע אֶחָד וְדוֹאוֹת בְּמִרְחֵב;
הַכְּנַת אֵין מִבִּין עֵמוּמָה, כְּמוֹ אֲנִטְנַת שְׁדָרִים מְקַלְקֵלָת,
מִתְנוֹפֶפֶת בֵּינֵינוּ פִתְאוּם וְנִשְׁמָטֶת לְפַל בְּאֶחַת.

נְתִיבִים צְדָדִיִּים נִחְסָמוּ. הַכֹּל תָּם. וּמִתּוֹךְ כְּוִנָּה
פְּנִסֵי הֶרְחֻבוֹת מוֹאִילִים לְהִבְהֵב בְּשׁוּבֵי מְאִי-שָׁם.
זֶה נִגְמַר: בְּדַבֵּר מָה לֹא חָשׁוּב, בְּרַכּוֹת, בְּקִשּׁוֹת עֲדִינָה.
וּמְזֵה מִתְעַצֵּם וְנִגְמַר, וּמִתְחִיל. וּמִתְחִיל עַכְשָׁו.

מעין אבן זו מול זו – הביצים השתיים

מיתוס חדש
תגובה ל"מנגד" של רחל בלובשטיין-סלע

כּוֹאֵב הָרֹאשׁ. הִבְטָן כּוֹאֶבֶת:
הִלְכָה. רִיק מְאוֹד.
בְּכָל אֶכְזָבָה
יֵשׁ טַעַם שֶׁל עוֹד.

זו מול זו – הַבִּיצִים הַשְּׁתַיִם
שֶׁל גֶּבֶר אֶחָד.
צוּר הַגְּזֹרָה:
כּוֹאֲבוֹת לְעַד.

פָּרוֹשׁ כְּפִים. שְׁפוֹךְ הַזֶּרַע.
הִיא לֹא חֲזָרָה.
אֵין עוֹד נְבוֹ, לֹא,
רַק אֶרֶץ זָרָה.

לשיכורה העירומה שאני יודע מבלי לדעת את שמה

הַקְּעֻקֻּעַ, כְּתֹר יִשְׁכְּבֶנָּה,
יִהְיֶה לָךְ שֵׁם הַלַּיְלָה. כִּי לְכָל אִישׁ
יֵשׁ שֵׁם וְגוֹ, קָרִי: וְגוֹמֵר. אֵינְךָ
גוֹמֵרֶת. לֹא אֶכְפֵּת לִי. כִּי הַחֲלִי
שׁוֹחָה בְּתַעֲלוֹת שְׁלֶךְ, הֵן רַק
שְׁלֶךְ. מָה שֶׁהִיא שְׁלִי אֵינּוּ.
וּכְשֵׁי־צֵא מִמֶּךָ תִּינּוֹק הַסָּרֶק
שִׁמְיִנִי כְּחוֹתֶם עַל יִשְׁכְּנוּ.

הצעה לדיאלוג ללא פנים

"על העיר הגוססת בחוץ צונח אור שמש מחלט".

דוד אביון

היא:

ובינתיים אני דומיה נטולת
הכרה. אין מלים, בעולם אין מלים
בשבילי. מה יודעת השמש זולת
האדם בבקרים? מלאכים עוד עולים
ויורדים בלילות; אך השמש, אלת
הבקרים, מנפצת אותם עוללים
ותמים לרסיסים של אור-בקר מחלט,
והכל מטשטש, מתמלא ערפלים.

הוא:

אך בבקר העיר טהורה, הרחובות
ממריאים. את יודעת, אהבתי אותה
כי דמתה היא לשמש. כלן, אהבות
שאספתי, נולדו בבקרים. עלטה
מפחידה אותי עוד מילדות. הן שבות
לראשי; כן, השמש תמיד להטה
מעלינו. היום זהו בקר עבת,
והשמש נטמרת בתוך שמלתה.

היא:

זה מפחיד. הסתכל איך הבקר מולט,
איך עבים כמו שדים, איך שמים חולים.
זה מזכיר לי דברים שנגזזו; מלת
אהבה ישנה ודברים חלולים
אחרים. אבל אין לי מלים. המלת-
הרחובות רחוקה, אבל טל על עליים

מנגן לי שיר ערש. כמעט שנפלט
סוד האור, ואתה מסתתר בצללים.

הוא:

אני לא מסתתר, אני כאן. רבבות
כבר ספרו לי על שלל חלומות בעתה
שרדפו אותם; אך אני כאן, מקשיבות
לך אזני בתשוקה. כאן עוד לא נשפטה
נערה מעולם; שחררי עכבות
ישנות, שחררי הדחקות שנטע
איש אחר. הסתכלי ברקוד שלהבות
הפרחים, הצפות במשחק הלטה.

היא:

אתה שוב מדבר לראי ונמלט
לדמויות נשיות, להבלי-הבליים.

הוא:

לא שכחתי. את רק דומיה, מחשבות
של שתיקה. את אני ואני הוא אתה.

דוד (ניאו) בוחבוט געגוע בױרידים

אישונים ככרים

אַני עלויל להַבלע
אַל תּוֹף אישונים כְּבָדִים,
צבע עז של גאַלה.

ריסים דקים חורקים כמו דלת
בְּחֶרֶר הִילָדִים.

גְּבֵר מְזַרְיעַ אִשָּׁה (היא נובלת),
גְּבֵר מְזַרְיעַ בַּעַל מַדִּים,
זֶרְעוֹן נוֹלָד וְיֹתֵר מֵאֵלֶּף
נָעִים
בְּמִים רְדוּדִים.

אַני עלויל להַבלע
אַל תּוֹף אישונים כְּבָדִים.
מעֵתָה וְעַד עוֹלָם
געגוע
בְּנִירִידִים.

הפסקה

אָנִי אֱלֹם. אֱלֹם אָנִי

וּמְדַבֵּר

בְּלִי

הַ

פֶּ

סָ

קָ

הַ.

אָנִי יְתוֹם, יְתוֹם אָנִי

(לְמִרוֹת שְׂאֵמִי בַחֲדָר הַשְּׁנִי)

מִתְפֹּרֶרֶת בְּתוֹךְ

אֶ

בֶּ

קָ

הַ.

אָנִי דָיָג, דָּיָג אָנִי

(לְצַרְכֵי הַשִּׁיר בַּלְבָּד)

אֲדוּיָג עֲכָשׂוּ עִם הַחֲכָה

אֶת רְסִיטֵי הַ

מֶ צ ו ק הַ

הָאֲחֻרֹנִים.

זֹאת הַבְּטָחָה לְאֱלֹהִים.

ברחוב עזה לא גדלתי

ברחוב עזה לא גדלתי
גם לא בקרתי
מעולם.

על רחביה אמן שמעתי
אבל לא בקרתי
אף פעם.

היום טילתי. פשוט פנטסטי:
לקפה נכנסתי,
מכנס.

כוסות שאינן עשויות מפלסטיק,
נשים שמנזות לועסות מסטיק
סטיק אלסטי,
עניבות כמו של קרקס.
ערין לא נמאס לי.

The moment is everlasting.
בחויץ אלים וגם,
ונהרס לי הריצ'רץ'
במכנס.

ברחוב עזה לא גדלתי.
הוא, אולי, דוקא כן.
אני מאמין בהמפטי דמפטי,
הוא הולך ומתרוקן.

הוא לא מיזנתרופ,
די נחמד דוקא, נעים הליכות.
אמנם אינו מטפח, אך
בטוח שידע בעבר לאהב
אשה יפה שהיתה לו.

עכשו, מתחת למנוחה עלק-אירופאית,
בבית קפה ברחוב עזה הוא
בודד מאוד, מקריח,
יושב לברו.

מבקש מהמלצרית בחיך רחב
מים בלי קרח,
זיתים בלי גרעין,
חיים בלי מהות.

רחל חלפי בלט על הקרח

זְהוּ בְּלֹט עַל הַקָּרָח
בְּלֹט עַל הַקָּרָח הַדָּק

הַקָּרָח נָקִי וּמוֹצָק

בְּרִבּוּר שְׁחֹר אֶחָד
גֹּהֵר

שׁוֹתֶה מְעֵט מַיִם
מְסַדֵּק זְעִיר
בְּקָרָח הַדָּק

זְהוּ בְּלֹט עַל הַקָּרָח
כְּתָם שְׁחֹר עַל צְחֹר
רוֹקֵד בְּתַנּוּעוֹת
שְׁהוּפְכוֹת
בְּאַחַת
עוֹיֵת
מְאַבֵּק
מֵעַל לְקָרָח הַדָּק

הַקָּרָח קָר וְחֶלֶק
נוֹצֵץ שְׁקוּף חֶזֶק
וַיֵּשׁ בּוֹ עֲנָנִים אֲפָרִים
וַיֵּשׁ בּוֹ בְּרָקִים עֲמוּמִים
שֶׁל שָׁמַיִם
וְאֶפְשָׁר לְחַרֵּט עָלָיו דֶּק-דֶּק
צִיּוּרִים שֶׁל חַיִּים.

*

הִקְרַח נְקִי וּמוֹצֵק

וְדַק

כֹּה דַק

שׁוֹמְעִים אֶת נֶפֶץ

הַבֶּקֶע

בְּקֶרַח

בְּרַבּוּר צָמָא אַחַד גּוֹהַר

בְּתַנּוּעוֹת עֲדִינּוֹת

שֶׁל רִקּוּד

מֵעַל לְאַגַּם מִתְבַּקֵּעַ

כִּלְט עַל הַקְרַח

תַּנּוּעוֹת אַחֲרוֹנוֹת

שֶׁל הַמְהַרְחִיִּים

עַל הַקְרַח הַדַּק

הַדַּק

שֶׁהוֹפְכוֹת בְּאַחַת

עֵוִית

מֵאַבָּק

בְּטוֹרֶף לֹא

נִרְאָה

מֵעַל לְקֶרַח הַדַּק

הַנֶּשֶׁבֶר.

הילה להב הקדחתי את הגוף הזה

טיפשה

טיפשה שאת רוצה לתקן
במלים טעויות של דם.

גם הבשר — מה זה בשר
חמר צפוף כל כך שלא יוצאת
ממנו הנשמה —

בהגדלה אני רואה —
בשר הוא נשמה סמיכה מדי שנתקרה.

הקדחתי את הגוף הזה.
טיפשה.

סוף

.1

אני נמלטת אל המחשבה שיש לי סוף,
אבל סופי, כיתר ענויי
עומד בתחלתי.

.2

הדבר אינו נוסף עלי שלנה.
הוא מטריטר לארץ שדרתי.
כשיפרץ אל הקדקוד יבוא לי סוף שלישי.

.3

רְבִיעִי.

סְלִיחָה —

זֶה יִהְיֶה הַרְבִּיעִי.

.4

הַסּוֹפִים אֵינָם מְשַׁנִּים אוֹתִי כְּשֵׁם

שְׁחִי אֵינָם מְשַׁנִּים אוֹתִי וּבְנֵי הָאָדָם

אֵינָם מְחוֹלְלִים בִּי תַּמּוּרוֹת.

מִלְּטָתִי מִשְׁהוּ. מִשְׁהוּ נִמְלֵט. כְּשֵׁאֲמוֹת

גִּרְעִין זֶה יִהְיֶה מְחֻלָּט.

.5

וְהַדְּבָר אֵינּוּ נוֹסֵף עָלַי שְׁלוֹנָה.

הוּא מְשַׁסֵּעַ לְגִזְרִים אֶת עוֹר הַתּוֹף.

כְּשֵׁיפְרִץ אֶל הַקְּדָקוֹד יָבוֹא לִי סוּף.

יעקב ביטון לְשִׁבְץ מְנוֹרָאוֹת הַאִישׁוֹנִים

האופק נפקח רק מעיני

הָאִפֶּק נִפְקַח רַק מֵעֵינַי
שֵׁם נוֹעַד צְמֵאוֹנֵי לְחֶרֶט
עֲלִילָה אַחֲרוֹנָה מִן הָאוֹר.

הו! גִּלְעֵינִי פָחַם רְעוּבִים,
מָה לְאֵשׁ תִּצְווּ אַחֲרוֹן?
אִיזוֹ לְדַת קִיטוֹר מוֹכִיל רַעַד הַיּוֹם?
הֵיכֵן הַקִּיטוֹר הַרוֹדֵה בְּרוּחוֹת וְצִפּוֹן?

שָׁם!
עַל לִיחַ לְבֵי הַנוֹף מִתְנַשֵּׂא אוֹ נוֹפֵל,
חוֹלָה הַיִּיתִי, כָּל שְׁעָה הַקִּינָה אֶת שְׁעָתִי,
וּבִאִפֶּק הַנְּגִדִי, עַל שׁוֹלֵי אוֹתוֹ אִישׁוֹן,
הֵיכֵן שְׁבָאֵר הַכְּבִידָה נוֹחֶלֶת נִצְחוֹנָה עַל הָאוֹר,
נִטֵּעַ זֶהָר רֵאשׁוֹן.

הם מעודדים אותו

כָּאֵן מְעוֹדְדִים כָּל אָב,
כָּל לִילָה יִמְרְחוּ שְׁמֵן שׁוֹשְׁנִים בְּאִשְׁכּוֹ
בְּעֲדִינּוֹת עַל שֶׁק הַפְּשָׁעִים הַזֶּה.
כָּל בְּצַע נְרוֹדִיו נֶאֱגַר בְּאַרְכִּיּוֹן הַקֵּשׁ הַזֶּה.
הִנֵּה הַמְּלִיּוֹן הַמִּפְקָר בְּצַד הַשְּׁלֶחֶן:
לְבַעַל — זֶה הַפְּעַל הַיְחִיד בְּשִׁפְת הַמִּתְקַדְּשִׁים בְּעִצְמָם.

אָבֵי הַמְרוּט רוֹצֵה
לְחַזֵּר לְמִזְרָקֵת הַדָּם הַקְּטָנָה,
לְכַבֵּר הָעֵנֶג
שֵׁם הַשֵּׁשׁ
וְסִילּוֹן הַמִּים הַחֹזְרִים הַיּוֹצֵא מִפִּיו שֶׁל הַנֶּמֶר,
זֶה הַמְסַמֵּן הָעֵלְיוֹן.

מדוע נערי בוכה עכשיו

מדוע נערי בוכה עכשיו?
הַנֶּעַר שֶׁנִּשְׁאָר חָתוּם בְּעִצְמוֹתָי הַהוֹלְכוֹת
כֹּל הַיְקוּם עוֹמֵד לוֹיֵן סוֹבֵב בְּמַחְזוֹרֵי עֵתָק
וְלִשְׁנוֹת הַפֶּרָא וְהָאוֹר נִצְתּוּ מִשְׁרֵשׁ דָּק
סְמוּי מִנְפֶּשׁ.
זוֹ דְמַעְתִּי הַמְבַקֶּשֶׁת לְהַכְחִירוֹ?
אֲנִי נְעָרִי
קוּם אֶל אִמְתִּי נְעוּרֶיךָ
שֵׁם רוּחֶךָ וְנִמּוּג מֶה שְׁאִין לְדַבֵּר עַל אוֹרוֹתָיו
מֶה שֶׁנִּכְחַד מִמֶּנּוּ מְבַקֵּשׁ.

אֵין בַּיִת וְאֵין חֶטֶה אַחַת
עַל הָעֵשֶׂן
עַל עֶרְפֶּל הַדֶּרֶךְ נוֹפֵל זֶה הָעוֹלָם
עֶרְיָה שְׁאִין לָהּ סוּף
חֹלוֹת כְּבָדִים שִׁכְסוּ עָרֵי בְרוֹל וְעָרֵי בְדִיל
גַּנִּים טְרוּפִים בְּזֹהַר.

אֵיזָה אֶפֶק מוֹלִיךְ סֶדֶק הָאִישׁוֹן הַזֶּה? אֵיזָה צְפוֹן?
הִנֵּה — בַּפֶּאֶה הָאֲחֵרוֹנָה —
סוּס וְעֵלְיוֹ רֶסֶן הַשָּׂדֶה

תמיד הרסן
וגיד הרך הנקוע.
להכריש את זנבו של מה?
שעה אחרונה של אור
העשן העומד עולה —
זה לילו של האב הזה.

אני מחבק את אהובתי

אני מחבק את אהובתי וכידי העליונה סוטר לאהובתי הישנה
שערה רועד — היא עומדת מולי, לא אומרת דבר,
מדוע באת לכאן?
אהובתי שמחבבת אותי הרי אינה רואה אותה, היא בגבה אליה
אני מריח את שערה של אהובתי — ניחוח רחם עמק.
ידיה, אני מדמה, מהדקות את מתני. כן מהדקות,
ואהובתי הישנה שמוטה — כמעט נופלת, שערה נגזז,
קרחה היא עומדת מולי ושפתייה כחלות.
מדוע באת?
רצתה ושתקה.
מאישוני הבדלח של אהובתי הישנה משתקף אדם,
אני בגבי אליו, עכשו הוא מניף את ידו.
ואהובתי נופלת.

מה נשאר לנו בני האדם?

מה נשאר לנו בני האדם?
לנחם כמעט טבק שלדי גרונות
שהתמידו בצעקה
שעת צל באחרון תימרות יונקים והד המתעקר לשוא

זכרון השחלות נחר
נשמת בצואה דחוקה על פלך הזמנים
במרקב המעקם נוכט אפל אני בדוי
ומתרקם לשדה כבידה עצום
חונט בצלם דמות אחת שחוקה ונהדרף אל רבוא הרשף
מפאן יתארך דומם צוארה פלילה דק גמלוני וממשך לבהלה
ונשף הגרדום הזה בוער משחית מטה דורות פחם
נוקע מגבעולי האור ומוליך עד פרא שרשיו
ואין שנה למי ממה שהתעייף בזמן הרע הזה
כל מצפה השמים מעיד בנפילת רגלינו
ילדים שחופים עוכרים על החולות
בדל וחרוזים
מה יאסוף עוד מן הספר ברגלים יחפות
גם האבות גם האמת שרפו אותנו
הד חוזר מכניע ונשחת
העריסות ההריסות
רק תינוק שהתחלף בלחת זקן אובר
הצמאון קשה מכל החבלים הקלועים לצו עברות
מה ישמר בזכרון רק הפוגת העקדה סד התרה חלק
מרמה עצמי בלי הרף
כאלו לא חלפנו והגחנו ממשמרת האיזן-סוף מאדן התמיד
כפויים לאותו פסיפס נצחי
על דין מוקר
חרבן ומלכויות בהגה
נטמעים בשטף הכפיר, בשקילויות דם התאוצה אל השמטה
לחזר לחזר
לגאלת החמר והחיה
בערוון יוקדים לעגן בתהום רבה
סמוק יוצא הלחש מהחול, מפרא האויר
גלים ורפאים מנות קציבות ונשגבות
של אור בלתי מדיד, כך מתחיות פנינו

הוד סמוי עד כלות נפער ומתאבד למעשה המרכבות
כל הקורה לא מתרחש כי אם נוסד
ומתערה בצו העין
באמתחתי לוח גב נקי לשבץ מנוראות האישונים
איפה יכתבו כל הקורות במרוחי חיים וגזל
העור האחרון
מתנבא – חרבן משכל שורה על הערים
גלימת טלאים ונסך אורות ארעי נלקט בסדום הלב
מתחת לשלחן ארץ רגלינו הן הנצבות – נושאות
חפה שחרה של צער.

אני סקרן בנוגע להמון

אני סקרן בנוגע להמון
מפני שהוא אינו קים.
ברשותכם – אצא אל חזית הבית
שם אוכל להקדים ולראות לבדי את נחיל העשן
נוהר מהחצרות, גואה מבתי הנפש
השעה רוויה הסוס זב כספר,
לא בכוחי להתאחד כך.
לפתע – רצועות נשיאה נמתחו על כתפי (מי הדק אותן בחזקה?)
גוי נזקף באימה השמורה לנוד:
גיסוני! בצו עיניהם!
כבר נשאו גם ההדים מן הערף:
הציבו את דמיו לפנינו,
יקיזו או יקיזו ממנו!
המתרוננים לכבש,
כל יהכם רודה בכתף דלים.

על המשא כנפשי – כלו בדיה,
לא אצא מן הפתח
אפלו לא צעד אחד.
החול רופף, היעד ברור: פנימה,
חזרה אל כליותי.

היכן המת? אין זכר לעריה הנוראה
רק הריח מכה בנחירי,
זה אני.

וזה החומק זה הנעול
הבטחה הוא
תרוץ רפאים מתוח
גזם האפשר במחר
חמר בערה לשנים.

צפור ועירה מקננת באזני,
לחש בסר כנפיה: הדרך פנימה מרהיבה.

שארל בודלר לבי במערומיו קטעים נבחרים מיומנו של המשורר

תרגום מצרפתית והוסיף הערות: דורי מנור

"לבי במערומיו" הוא יומן אישי שכתב בודלר (1821–1867) במחברותיו החל ב-1859. הוא תכנן ככל הנראה לפרסם את רשימותיו אלה כיצירה עצמאית, אך לא הספיק להשלים את הכתיבה. זהו טקסט אישי מאוד המורכב מקטעי מחשבות והרהורים המבטאים בגילוי לב גמור, לעתים באורח בוטה ונטול כל עכבות, את אהבותיו של "המשורר המקולל", ובעיקר את שנאותיו. תרגומו של "לבי במערומיו" יראה אור בשלמותו בספר (לצד יומנו השני של בודלר: "חזזים"). לפניכם קטעים נבחרים מטקסט פרובוקטיבי ודחוס זה, בתרגום עברי ראשון.

*

על נדיפות האני ועל ריכוזו!¹ בזה נעוץ הכול.
על תענוג חושני מסוים בחברתם של תמהונים.
אני יכול להתחיל את "לבי במערומיו" בכל מקום ובכל דרך ולהמשיך
אותו באופן מקרי לפי השראת הרגע והנסיבות – ובלבד שההשראה
תהיה חזקה.)

---

¹ מושגי ה"נדיפות" וה"ריכוז" מוצגים כאן כשתי אנטיתזות שאינן חומריות בלבד, אלא כראש וראשונה מנטליות. בודלר עושה שימוש דומה במושג ה"נדיפות" בשיר "אל הקורא", הפותח את פרחי הרע: "מתכת רצוננו פתע התנדפה: / כָּאֵד בֵּיד אֶשֶׁף הֶלְחֵשׁ הַנוֹרָא" (פּרַחֵי הַרַע, הַקִּיבוּץ הַמְאוּחָד, עמ' 17, מצרפתית: דורי מנור).

*

אני מבין איך מפקירים מטרה נעלה אחת רק כדי לדעת מה מרגישים כשנאבקים על מטרה אחרת. נעים ודאי להיות לסירוגין הנידון התליין.²

*

האישה היא היפוכו של הַדְנִי.³ לכן היא בהכרח מעוררת אֵימה. כשהאישה רעבה, היא רוצה לאכול. כשהיא צמאה, היא רוצה לשתות. כשהיא מיוחמת, היא רוצה שיזיינו אותה. תכונות נאצלות! האישה היא טבעית, כלומר נתעבת.⁴ ולכן היא תמיד המונית, כלומר היפוכו של הדנדי.

*

על הַדְנִי לשאוף להיות נשגב ללא הרף: עליו לחיות ולישון מול ראי.

*

ניתוח של הרתות המהופכות, לדוגמה: הזנות המקודשת. מהי הזנות המקודשת? ריגוש עצבי.

---

² בשיר "המְעֵנָה עצמו לדעת" כותב בודלר: "הַן אֲנִי הַחֶתֶךְ – וְסָכִין הַשְּׁחִיטָה! / הַנְּנִי גַם הַלְחִי – וְגַם הַסְּטִירָה! / הַמְּפָרְקֶת – אֶךְ גַּם הַגְּלָגַל הַנּוֹרָא! הַתְּלִין – אֲבָל גַּם הַנְּדוֹן לְמִיתָה!" (פרחי הרע, עמ' 44).

³ ה"דנדי" אצל בודלר אינו רק הסנוב המטורזן השוקד על טיפוח הופעתו החיצונית, כהשתמעותה הראשונית של מילה אנגלית זו. על פי תפיסתו, הדנדי הוא יצור בטלני, אֶסְרִיצִיאִי וחסר תועלת לחברה, המעדיף את המלאכותי על הטבעי, וחיוויו הם קודש לאהבת היופי. הווייתו של הדנדי – ה"דנדיזם" – היפוכן של ההמוניות והתועלתניות הבורגניות, היא אפוא התגלמות האידאל האסתטי והרוחני בעיני בודלר.

⁴ הסלידה מה"טבעי" והעדפת ה"מלאכותי" הם מהמאפיינים המובהקים ביותר של תפיסת העולם של בודלר. המוסר, בעיניו, עשוי להתגלות בכל דבר שהוא יציר רוחו של האדם, אך לעולם לא בטבע.

המיסטיקה שבפגניות.
מיסטיקה: החוט המקשר בין הפגניות לבין הנצרות.
הפגניות והנצרות משמשות הוכחה זו לזו.
המהפכה ופולחן התבונה מוכיחים את רעיון הקורבן.
האמונה התפלה היא המאגר של כל האמיתות.

*

בכל שינוי יש משהו נתעב ומשהו מענג, דבר מה שמזכיר חוסר נאמנות
ומעבר דירה. ודי בכך כדי להסביר את המהפכה הצרפתית.

*

מאז ומעולם סברתי שלהיות אדם מועיל זה דבר איום ונורא.

*

פוליטיקה

אין לי השקפת עולם במובן המקובל על בני תקופתי, היות שאין לי שום
שאיפה.

אין בי בסיס לקיומה של השקפת עולם.

יש איזו פחדנות, או ליתר דיוק: רכרוכיות, אצל האנשים ההגונים.
רק לשודדים יש השקפה נחרצת. — מהי? שהם מוכרחים להצליח. ולכן
הם מצליחים.

כיצד אצליח אם אין לי חשק אפילו לנסות?

קיסרויות מהוללות יכולות להיות מושתתות על פשע, ודתות אצילות —
על רמייה.

ובכל זאת יש לי כמה השקפות, במובן נעלה יותר של המלה, שבני
תקופתי אינם יכולים להבינן.

*

תחושה של בדידות, מאז ילדותי. למרות המשפחה — ובייחוד בקרב חברים — תחושה של גורל בדידות נצחי. ובר בבר, תשוקה חזקה לחיים ולתענוג.

*

האומות מוציאות מתוכן אישים דגולים רק על כורחן. אדם דגול הוא אפוא מי שעלה בידי להביס את אומתו כולה.

*

האמונה בקדמה היא דוקטרינה של עצלנים, דוקטרינה של בלגים. זהו הפרט הסומך על שכניו שיעשו בשבילו את העבודה. קדמה (אמתית, כלומר מוסרית) תיתכן רק בתוך הפרט ועל ידי הפרט עצמו.

אלא שהעולם עשוי מאנשים המסוגלים לחשוב רק במשותף, רק בחבורות. כמו באגודות של הבלגים. יש גם אנשים שמסוגלים ליהנות רק בעדר. הגיבור האמיתי נהנה לבדו.

*

ככל עת ועת יש בכל אדם שתי נהיות ב־זמניות: האחת לעבר אלוהים והשנייה לעבר השטן. הפנייה לאלוהים, כלומר הרוחניות, היא הרצון להתעלות. הפנייה לשטן, כלומר החייתיות, היא התענוג שפירידה. לזו האחרונה יש לייחס את התאוה לנשים ואת השיחות האינטימיות עם בעלי חיים — כלבים, חתולים וכו'. התענוג שניתן לשאוב משתי האהבות הללו עולה בקנה אחד עם טבען.

*

כמכשיר לגילוי האמת, העינויים הם טמטום ברברי. זהו שימוש באמצעי חומרי לשם תכלית רוחנית. עונש המוות הוא תולדה של רעיון מיסטי, שכיום הוא בלתי־מוכן

לחלוטין. מטרתו של עונש המוות אינה להציל את החברה, על כל פנים לא מבחינה חומרית. מטרתו היא להציל (מבחינה רוחנית) גם את החברה וגם את האשם. כדי שהעלאת הקורבן תהיה מושלמת, צריך שהמוקרב יביע הסכמה ואפילו שמחה. מי שנותן כלורופורם לנידון למוות הוא כּוֹפֵר, כי הוא מונע מהנידון את תודעת גדולתו כקורבן, ושם לֵאמֹל את סיכווייו לנחול גן־עדן.

אשר לעינניים, הם נובעים מן החלק הנתעב שבלב האדם, החלק הצמא לתענוגות בשרים. האכזריות ותאוות הבשרים: שני ריגושים זהים, כמו חום מופלג וקור מופלג.

*

בחילה נוראה מְקַרְזוֹת הפרסום.

*

יש רק שלוש בריות הראויות לכבוד:
כוהן הדת, הלוחם והמשורר. לדעת, להרוג וליצור.
שאר בני האדם הם מְרֻדִים ונְדַכְאִים. הם נולדו להיות צמיתים, דהיינו לשִׁמְשׁ במה שקרוי בפיהם "מְקַצוֹע".

*

אני משתעמם בצרפת. בראש וראשונה משום שכולם כאן דומים לוולטר.

*

היות שהכנסייה לא יכלה להעביר מן העולם את האהבה, היא ביקשה לפחות לחטא אותה, ולכן המציאה את מוסד הנישואים.

*

הדבר המעיק באהבה הוא שאת הפשע הזה אי־אפשר לבצע בלי שותף.

*

חקירת המחלה הגדולה של תיעוב הבית. הגורמים למחלה. התפשטותה
ההדרגתית של המחלה.¹

*

הנהייה אחר התענוג קושרת אותנו אל ההווה. הראגה לישועתנו מְכַפֶּיֶה
אותנו אל העתיד.
אדם הנצמד לתענוג בלבד – כלומר להווה – דומה בעיני לאדם המועד
במדרון, ובנסותו להילפת בשיחים, הוא עוקר אותם משורשיהם ומידרדר
אתם מטה מטה.

*

בראש וראשונה – להיות אדם גדול וקדוש בעיני עצמך.

*

מהי האהבה? הצורך לצאת מעצמך.

האדם הוא בעל חיים סוגר.

לסגוד מְשַׁמַּע להקריב ולהזנות את עצמך. ולכן כל אהבה היא זנות.
הישות הזנותית ביותר היא הישות בה' הידיעה, כלומר אלוהים, משום
שהוא חברו הנעֶלָה של כל אדם, ומפני שהוא המְעִיֵּן הכללי והבלתי-
נדלה של האהבה.

*

האנשים היחידים שיש בהם גדולה הם המשורר, כוהן הדת והחייל.

האדם הָשֵׁר, האדם המְבַרֵךְ והאדם המקריב והמוקרב.

כל היתר הם בְּשֵׁר פרגולים.

---

¹ אחת היצירות שבהן נותן בודלר ביטוי לסימפטומים של "מחלה גדולה" זו היא
השיר בפרוזה *Any Where Out Of This World*, שנפתח במילים: "היינו הם
בית-חולים, שכל חולה בו תָּאֵב להחליף מיטתו באחרת. זה מבקש לסבול נוכח
התנור, וזה מאמין שיחלים אם יקרב לחלון. נדמה לי שלעולם ייטב לי במקום
שאיני נמצא בו, ובשאלה זו של מְעַכְבֵּר אני דן עם נשמתו ללא הרף." (הסְפָּלִין
של פריז, שירים קטנים בפרוזה, הוצאת ידיעות אחרונות, עמ' 108, מצרפתית:
דורי מנור).

*

יש להישמר מהעם, מהשכל הישר, מהלב, מההשראה ומכל דבר מובן מאליו.

*

ביום שבו סופר צעיר מגיה את הספר הראשון שלו, הוא גאה כמו תלמיד תיכון שנדבק לראשונה בעגבת.

*

באהבה, כמו כמעט בכל עניין אנושי אחר, ההבנה ההדדית היא תולדה של אי-הבנה. באי-הבנה זו נעוץ התענוג. הגבר קורא: "הו! מלאך שלי!", האישה הומָה: "אמא! אמא!", ושני המטומטמים משוכנעים שמחשבותיהם עולות בקנה אחד. ואילו התהום הבלתי-ניתנת-לגישור — הלא היא הסיבה לחוסר התקשורת ביניהם — נותרת בעינה.

*

מדוע משרה הצפייה בים נועם כה נצחי ואין-סופי? משום שהים כרוך בעת ובעונה אחת באידאה של מרחב עצום ובאידאה של תנועה. שלושים או שלושים וחמישה קילומטרים מייצגים לדידו של האדם את רדיוס האין-סוף. אכן, אין-סוף בזעיר-אנפין. אך מה בכך אם די בו להעלות בנו משהו מן האידאה של האין-סוף המוחלט? די בשישים או בשבעים קילומטרים (בקוטר) — שישים או שבעים קילומטרים של נוזל בתנועה — כדי להעמיד בפנינו את ביטוי היופי הנעלה ביותר שעשוי אדם לדעת במרחב המחיה ברה-חלוף שלו.²

---

² ראו גם השיר "האדם והים" הפותח במילים אלה: "אִישׁ חָפֵשׂ, לְעוֹלָם לְיָם תִּרְחֹשׁ חֶבֶה! / הַיָּם הוּא מְרָאֵתָה: אֵתָה מְבִיט בְּנַפְשׁ, / בְּפָרִישׁת הָעֵד שֶׁל מְשַׁבְּרֵי הַלְטָשׁ — / רוֹחֶה אֵינָה תְּהוֹם פְּחוֹת רֶבֶה" (פּרָחֵי הָרֵעַ, עמ' 56), והשיר בפרוזה "הנמל", שבו כותב בודלר בין השאר: "רחבותם של השמים, מבני העננים הנודדים, הצטבעויות הים המשתנות תדיר, הבהובי המגדלורים, כל אלה הם מנסרה שאין כמותה לענג את העין מבלי שתלאה אותה אף פעם" (הספלין של פריז, שירים קטנים בפרוזה, עמ' 93).

*

התשוקה הבלתי־מרוסנת לפריצות בלבו של הגבר, שממנה נובעת אַימת
הבדירות שלו. — הוא רוצה להיות שניים. ואילו איש המעלה רוצה
להיות אחד, כלומר בודד.
התהילה משמעה להישאר אחד ולזנות באורח ייחודי.
את אַימת הבדירות הזאת — אותו צורך לשכוח את האני בתוך בְּשָׁר
חיצוני — מכנה הגבר בשם האצילי "הצורך לאהוב".

*

ככל שמרבה הגבר לעסוק באמנות, כך עומד לו פחות. הַקָּרֵע בין הרוחני
לבין החייתי הולך ומעמיק. רק לגברים בהמיים עומד כמו שצריך.
הזיונים הם השירה הלירית של האספסוף.

לזיין מְשַׁמֵּע לרצות לחדור לתוך מישהו אחר, ואילו האמן לעולם אינו
יוצא מרשות עצמו.

*

עוד כילד קטן הרגשתי בלבי שני רגשות מנוגדים: סלידה מהחיים
והתעלות לנוכח החיים.
זה בוודאי סימן מובהק לטבע עצלני ורפוץ עצבים.

*

העולם טובב על צירו רק בשל אי־הבנה.
בזכות אי־הבנה כלל־עולמית זו מגיעים הכול להסכמה.
כי אילו, חלילה, הבינו האנשים זה את זה, לעולם לא היו באים לכלל
הסכמה.

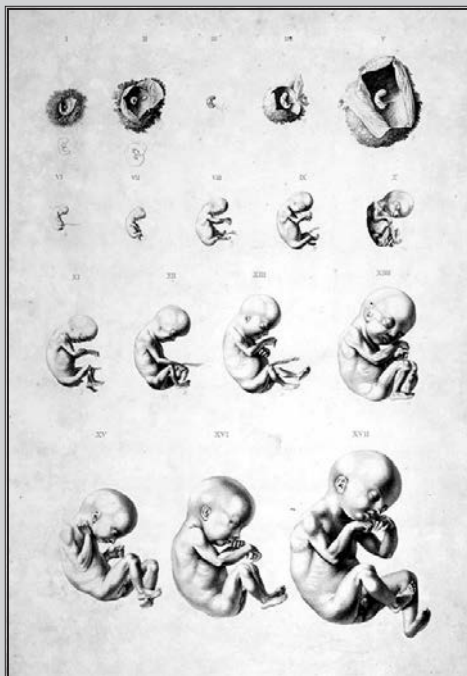
איש הרוח, שלעולם לא יסכים עם איש, מוכרח לפתח יכולת ליהנות
משיחה עם אנשים טיפשים ומקריאת ספרים גרועים. התענוג המר שהוא
ישאב מכך יפצה אותו היטב על הטרחה.

*

כל אותם כסילים בורגנים שמשמיעים ללא הרף דברים בנוסח: "לא מוסרי, אי־מוסריות, אמנות מוסרית" ושאר הבלים, מזכירים לי את לואיז וילֶדֶיה, זונה של חמישה פראנקים, שהתלוותה אלי פעם לביקור במוזאון הלובר. זה היה ביקורה הראשון במוזאון, ולמראה התמונות והפסלים האלמותיים, היא התחילה להסמיק, כיסתה את פניה בידיה, משכה שוב ושוב בשרוולי ושאלה אותי איך מרשים להציג גסויות כאלה בפומבי.

ולא יצא לי לגמור את אבשלום בני סיפורים על עקרות ועל פריזון

”אני מכרחה פעם נוספת
להזכר בכני אבשלום
ששערותיו נתפסו ברחמי
ולא יצא לי
לגמר את אבשלום בני”
יונה וולך, אבשלום

הערכים המילוניים שבמדור לקוחים ממילון בן-יהודה ומילון גור

ננו שבתאי גירוי יתר פרוטוקול הפיריון שלי

מְשָׁבֵר, שׁוֹ, סְמוֹי (מְשָׁבֵר, א) פִּי הַרְחֵם, Mutterscheide; -na; vagin, וכמליצה: יום צָרָה וְתוֹכְחָה וּנְאָצָה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָאוּ בָנִים עַד־מְשָׁבֵר וְכַח אֵין לְלֶדָה (ישע' לו ג) לאמר הגיעו עד הגבול האחרון של המעמד הקשה ואין כח לצאת ממנו. — ב) הכסא שהיולדת יושבת בשעת הלידה, Gebärtstuhl; chaise d'accouchement; chair of delivery: בשעה שהאשה יושבת על המשבר היא אומרת עוד איני נזקקת לבעלי מעתה (מד"ר בראש' ב).

היי, דוקטור!

עשית לי גירוי יתר שחלתי, אני מפרצת מהורמונים, יש לי כאב ראש, הרחם שלי מיילל, בלילה אני חרמנית טילים. אגב, דוקטור גודוביץ', גנרל העוברים, האם אתה יודע מי זה שקבע שרחם זה נקבה? החתולה שלי היא נקבה, היא מייללת על מיטת וטרנירים ממתכת, המיטה נורא קרה, היא לא יודעת מה הפעם יעשו לה: האַיִמה... אבל אצלה הכל בהרדמה, אם לא — שורטת, ואצלי זה לא — אצלי עוקבים בעדינות, גניקולוגים נכבדים צופים בקצב הגידול של הזקיקים, והזקיקים שלי עומדים, עומדים ומוכנים, ברום מתוח לידכם המכוסה כפפה חד־פעמית, שלא כמוני שִׁימִים רבים בחודש מתייצבת עם זקיקים זקופים בהמתנה דרוכה לפלסטיק הקשיח, האיבר הרפואי המכוסה בגומי וניצב לְנֶצַח וְחוֹדֵר סטרילית, עומד לו וחוסם לי את אֹרֶךְ, עומד לו בעצמו ביני ובין לְבָךְ, או דווקא הרירית שלי — רכה, דקה מדי, וכמה שרופפת ככה היא חוצצת, אה, גם אשתך.

אני אישה יחידנית מול הצבא של ה"כללית", עם שחלות שלא יוצאות לאור כל עוד יש מלחמה. מחד גיסא, הבעלים המסכנים, כנועים ונבוכים. ואגב, אני לא — לא מקנאה בשום אישה עם גבר נטול חן שבחרר ההמתנה, ומאידך של גיסתך, והנשים כולן, כמו עיסה דביקה, עומדות ומתחנפות אל האלים — רופאים! גברים שסיימו כחוק שבע שנים של לימודים ואז

גמרו בפות. גמרו, הווה אומר, גמרו עם עצמם אומר: בוא ונתמקד! (כן, עם עצמם, ולא אתי או עם פותי). נבדלים בגאווה נחיתותם מול מחשבות המתפזרות, הנשיות, דומעות, שלא לומר: היסטורית זאת! ומי ישמע? המחשבות הנקביות — באמת לא מי־יודע־מה מעמיקות, אבל בעצם מה אכפת? סבבה, תחזרו לחור שממנו באתם, תנקבו חזור את הכרטיסייה גם אם היא נגמרה. אבל זה לא מספיק לכם — אתם חושבים שאשכרה המצאתם את הפות, ומכריזים על כך בחצוצרות. ומי זה המסריח שחתם על המילים החלודות הנ"ל?

אני קוראת אותו להזדכות במידי!

נפקדתי בנשמתי בשעה ששאלו אותי אם קיימתי יחסים עם בעלי לפני צילום הרחם, נפקדתי בנשמתי בשעה ששמתי עלי את החלוק שנקשר מאחור, נפקדתי מנשמתי בשעה שמתחו את הספקולום למקסימום, בשעה שהחדירו לי קטטר ארוך במיוחד, בשעה שתפסו לי את צוואר הרחם במלקחיים זעירים, בשעה שיישרו לי ללא התראה את הרגליים באחת על מנת להחדיר לי את כל היוד לכל הנימים העדינות בשעה שבטני התמלאה ברעל הזה שאיך אדע אם אין לי רגישות אליו? בשעה שמילאתי את הטופס שבו אני מאשרת כל תופעת לוואי הכרוכה באי־נעימות קלה כמו כאב ניקוב או כריתת רחם, בשעה שהרופא ששמו כנראה גולדנרייך או איזה "רייך" מומלץ אחר לא הסביר לי מאום ואילו הטכנאי, רוסי, רק למשמע יללותי שאל אותי מה שמי או "איך אמרת קוראים לך?" בשעה שהטכנאים מאחורי חלון הזכוכית שצפו בכל זה במשמרתם, ערומה בשכר מינימום, גמרו לסכם את הדף הקודם של אחת — גם כן עם שם. בשעה זו לא נפקד גופי. והוא הגיב כצפוי לגוף שידע למה יש לצפות, הגיב כצפוי לגוף שלא ידע למה יש לצפות, הגיב כצפוי, כגוף המצולמת הקודמת, לא מחוסן מתוקף אינטליגנציה רגשית או אחרת — ביבבות כאב בכית שימוש, בלי לדעת שניתן לדרוש אלחוש, באדישות לתוצאה — בין שזו ציסטה או בדיקה תקינה, הדם ונוזל הניגוד ניגרו בין כה וכה על השמלה האפורה, כי כל מה שרציתי אז היה שהרגליים הנפוחות ישאו אותי וגם את הבושה הביתה, למקום שבו אפשר לסגור אותן לשכב בלי סוף לבכות סוף סוף.

אבל אתה — הגנרל, הו, גנרל חביב שלי, הגנרל של כל העוברים, מושא הערצת נשים, אליך באתי ואמרת, כמו ילדה שמגישה בגן ציור בגאווה,

אמרתי לך שהכול, אבל הכול תקין!

אוראז שמחת בי, והחיוך שלך, וגם המנורה, ודאי האירו לי את הנרתיק באור של נגוהה, וכשגמרת להזריק את זרע התרומה הרהרתי רגע – כמה טוב היה אם מישוהו – לאורדווקא אתה – היה מחבק אותי, לרגע, רק דקה, את הגופה הבלתי פורייה, אותי, העצובה.

והדמעה אז בצבצה... "יקרתי", צחקת, על ברכי טפחת ובישרת הצלחה! הלכת לטפל בעקרונות האחרות: נשים זרות, טיפשות ומשכילות פרחות זונות פריגי'דיות מאותגרות-פריון חד-מיניות דו-ערכיות תמימות – מדמיינות שהתואר שסיימו ביחסים בינלאומיים יחסן אותן מפני הכאב המקומי הזה.

ואז שאלת מה שלומי ובכנות עניתי (כי אני ילדה טובה): "אם היה לי עכשיו תינוק וגבר לישון אתו כלילה אז היה יותר טוב", והצעת בחיוך את עצמך וכשאמרתי שאני מדברת ברצינות, אז ברצינות מוחלטת חיש תפסת בראשי, בשתי ידיך – השמננות, בנות השישים וארבע – ודחת את הלשון הוורודה שלך ומשכת את ידי העייפה והסטת את הווילון הקשיח וליד כיסא העינויים (טוב, בואי לא נגזים...), משכת לי באופן החלטי ומקצועי (כראוי לגניקולוג מיומן בשנים ומנוסה בנשים) את השמלה, שהייתה אדומה הפעם, וצבטת לי בפטמה, שגם היא התאדמה בזמן האחרון, כי זאת תופעת לוואי של הגונאל F, אתה הרי יודע כמה הן נהיות שמנות, ורגישות, וכואבות, ואז היטב אחזת לי בתחת ובשיניים בוהקות מלובן לא חדלת גם לנשוך – איזו תשוקה! ובתוך כך הצלחתי להשחיל גם שאלה, "האם...?..." "האם אתה עושה זאת עם מטופלות רבות...?" ובתוך כך נזכרתי, בתוך כך, כמו פינקויו הקטן בבטן לווייתן, פתאום נזכרתי ברוסייה המחומצנת החמודה הזאת, ששאלה בהמתנה, כי זו הייתה לה פעם ראשונה אתך: "מה לוקח לו שם כל כך הרבה זמן?" ובבדיחות עניתי לה, לפני התור המיוחל: "שהרי עושים שם ילדים, וזה לא צחוק, זה לוקח זמן..."

והרי ידעת שהאוביטרל, שהזרקתי כבכל חודש גם החודש הזה, האוביטרל המניאק, הוא זה שדואג שהביצית הבת-זונה תצא בזמן מהזיקק, בשלה וממתנינה לזרע המגיע, שיגיע, כוס אמ-אמא, גם שלו וגם שלה, וזה מדויק כל כך, כמעט ברמת הדקה, והאוביטרל הזה, המוזרק לי על ידי לבטן השמנה, תוזמן לכך שהביוץ שלי יתרחש בשש, אז מה לעזאזל חשבת

לעצמך לפני שדחפת, שייצא לי אולי תינוק-דוקטור-גודוביץ'-קטן?! כי זה קרה בדיוק בשש, טיפש!

ואתה לא איש טוב, גודוביץ', למרות שמך, ואף ששמך (שלא כשמי) הולך לפניך קטנטן וגאה, וכן, אני מודה: תמיד היתה לי חולשה לגברים זקנים, בדיוק כמוך, גם, יסלח לי אלוהים, שלעתים היו גם נשואים, ובעוונותיהם, ובעוונותי, עם המבט המנותק עם המבט הממותק, הקוס שלי היה אז נעתק... אבל הפעם זה היה אחרת, אני לא בדיוק חשה מושכת, כן, הפעם זה היה אחרת, באמת, רציתי רק חיבוק, מהאיש שעובד ב"אכפת לי" פעם בחודש: מהפוריות שלך, מהבריאות שלך, מהבדידות שלך, מהחרמנות שלך, מההיסטוריה הסקסואלית שלך, מהפרוטוקול הנפשי שלך: "כללית-סמייל!"

השחלה שלי עכשיו, רשמית, סובלת מגירוי של טיפול יתר. ואמרת לאחיות לכתוב בתיק שבמטופלת הזאת ספציפית, ספציפית במטופלת הזאת, בדיוק מזה צריך להיזהר.

אני המומה. המומה מזה שיש מישהו בעולם שדואג לי עד כדי כך, עד כדי כך שהוא חודר לנבכי הטרדות המיניויות הקטנות שלי בשעות הקטנות של הלילה, ואחרי ימים של בכי, כשאמרתי שאני פגועה ומעדיפה לדבר רק אתך נתת לי לנסות קלושות לבנות את דמות האב החיובית שלך מחדש, מחדש לברוא את הרופא הטוב, ללדת את האדם ה-good enough כדי שיום אחד אוכל באמת ללדת ולהיות אמא good enough לילד שאביא לעולם כדי שיגדל אולי כמו רבים מכם – לאיש בעל רירית מוסרית דקה מכדי לשאת את החיים האלה שבהם אני תמיד אישה אחרת, הלוואי שיום אחד כבר לא אהיה עוד האישה האחרת – לא בגוף, לא בנשמה, זאת שתמיד צוחקת גם כשהאשמאי גונח ואומר: "הרגת אותי, ננו, הרגת אותי..." ואז לבי בוכה וקולי צוחק: אז תמות כבר! נו, תמות! כוס אמא שך'!

וכשאהיה סוף סוף כבר אמא, גנרל שלי, אשמאי, אשכח מזה, אוי, הלוואי.

משה סקאל בייבי בום

אֶשֶׁךְ, בהפ' אֶשֶׁךְ, מ"ר אֶשְׁכִּים, ביצי הזכר, גוף בשרי בצורת זית, המפריש הזרע בגוף הזכר, Hod; testicle; testicle: או גֶרֶב או יִלְפֶת או מְרוֹחַ אֶשֶׁךְ (ויקרא כא כ). ולמה בלתי אשכים לא יצמח שער זקן (שא' הראב"ע). ולפעמים יתארכו האשכים (קאנון ג יד ד ב). כאשר יחפץ זנבו כמו ארו יסורגו אשכיו להוליד מחומו (ר"מ אלשיך, איוב מ יז).

אילנה ביקשה שישאבו את הזרע מגופו של בנה המת ויבראו לה נכד בדמותו.

חצי שעה קודם לכן הודיעו לה הרופאים שאפסו הסיכויים להציל את עומר. הוא שכב על המיטה בבית החולים. אמו התיישבה לצד מיטתו, כף ידו מוטלת בידה. כעבור כמה דקות נתנה בו עוד מבט אחד אחרון, ולאחריו קמה בבעתה ונסוגה אל ארץ החיים. האחיות הסיטו את הווילון, עשו מה שעשו, ובזמן שאחיה ואשתו דאגו להשגת תעודת הפטירה וארגון הקבורה, הלכה אילנה ודיברה עם הרופאים על שאיבת הזרע מבנה. הרופאים הנהנו ושתקו. רגע מותו של עומר בתאונת דרכים, בגיל עשרים ושמונה, היה הרגע האחרון שבו ניתן היה להפרות רחם מזרעו. ברגע כזה שוב לא היה טעם לשאול שאלות כגון: מי תהיה האם, מי יגדל את הילד, והאם עומר בכלל רצה ילדים. הוא הגיע לפרקו באופן הבלתי-צפוי והנורא ביותר, ולרשות המדע עמדו בין 24 ל-72 שעות שבהן זרעו עוד טרי וטוב לשימוש. בשלב זה קראו לעובד סוציאלי.

הגיע עובד סוציאלי ושמו גיל. הוא היה בן גילו של עומר בערך, ולמראהו נמלאו עיניה של אילנה דמעות. "המצב מורכב", אמר גיל לאילנה אחרי שהשמיע באוזניה דברי תנחומים והשתתפות בצער. "אמנם לפי החוק היבש, אסור לפגוע בשלמות גופו של אדם – וכאן אנחנו מדברים על פגיעה באיברים האינטימיים – ללא הסכמתו המפורשת. מצד שני", הוא בחן את הבעתה כמבט רך, "מצד שני, בנסיבות מסוימות מותר להוציא איברים מסוימים מגופו של המת, לפי בקשה של קרוב משפחה מדרגה ראשונה, ואני מניח שגם צריך כאן בית משפט".

עכשיו עמדה לפנייהם שאלת הטכניקה.

מישהו סיפר פעם לגיל, שבעבר היו הרופאים נגישים לאדם גוסס כמה גגעים לפני המוות, מחברים אותו לכבלים חשמליים וגורמים לו להלם חשמלי. כתוצאה מהשוק הוא פלט זרע באופן עצמאי. גיל בלע את רוקו ואמר: "הרופאים יסבירו לך את הפרוצדורה, אבל באופן עקרוני אני יודע שאפשר להחדיר צינור דקיק לגוף ולשאוב את הזרע, ואפשר גם לעשות מה שנקרא 'קצירת האשך'".

אילנה נתקפה סחרחורת. היא צנחה על כיסאה בבית הקפה של בית החולים. גיל התיישב מולה ונעץ בה את עיניו הצלולות. הוא שאף אוויר והמשיך בדבריו. "כל הדברים שאמרתי עד עכשיו הם תאורטיים בלבד, ולזה צריך להוסיף שמשדר הבריאות הקים ועדה שהתפקיד שלה לבחון את המעמד החוקי של כל נושא הפריון וההולדה בישראל. והוועדה הזאת קבעה, שאפשר לעשות שימוש בזרע של אדם לאחר מותו, אבל רק בהתחשב ברצונו המפורש או המשוער, זאת אומרת רק אם את יודעת שהוא הביע רצון להיות הורה או שמשערים שהוא היה רוצה להיות הורה, ולהפריה של אשתו בלבד, בהנחה שהוא היה נשוי".

היא שתקה.

"אז אני מבין שעומר היה רווק?"

"כן".

"היתה לו בת זוג?"

"לא. הוא גיי".

"בן זוג?"

"לא ככל שידוע לי".

"והוא רצה ילדים?"

מצחה של אילנה התכווץ. למען האמת, היא לא ידעה דבר על רצונו של עומר בעניין זה. לא על רצונו המפורש ולא על רצונו המשוער.

היא ילדה אותו כשהיתה בת שלושים, אחרי שהרתה פעם אחת וילדה תינוקות מתה. התינוק שנולד היה מתוק להפליא והחזיר לה אהבה. היא השכיבה אותו על גבו, עיניה עקבו אחרי עיניו, ומעבר למבטי שניהם היו שרועים המרחבים האילמים והפרועים. הוא גדל והיה לאיש סודה.

אבל בשנתיים-שלוש האחרונות השתבש משהו. היא חשה שמין טינה לא ברורה הלכה והשתררה בינה ובין בנה. היא ניסתה לדבר עם עומר ולדובב אותו, אבל הוא שתק. היא ניסתה לקנטר אותו, אבל הוא הסתגר בשתיקתו. היא הרגישה שהם נמצאים בסחרור של התרחקות ורצתה לומר

לו: "יום אחד אני כבר לא אהיה כאן בשבילך, ואתה תתחרט על כל הרגעים האבודים".

דווקא הריחוק הזה מעומר, ואולי גם גילה המתקדם, גרמו לאילנה להרהר בכבוד שיהיה לה יום אחד. היא החליטה שאת נכדה היא תגדל באופן מודע יותר ושלא תתמסר לו כליל כפי שהתמסרה לעומר, שתשמור לעצמה קצת מרחב. והוא יאהב אותה בגלל מי שהיא ובגלל מי שהוא. וכשיתבגר הוא יהיה לאיש סודה החדש וילווח אותה בשיפולי חייה, שכבר אפשר לנחש אותם בקצה האופק.

אבל עכשיו עומר מת, מת לפנייה. הוא הקדים את הטבע, והיא כבר לא תוכל להגיד לו כלום, קל וחומר לדעת מה רצונו המפורש או המשוער בעניין ילדים.

"תגיד, הוועדה הזאת..." שאלה אילנה את העובד הסוציאלי, "הם אמרו משהו מיוחד בנוגע להורים של הילד? לזכויות שלהם?"
 "כן, הם התייחסו לזה", ענה גיל. "קודם כול הם קבעו שזרע שנמצא בגוף לא יכול להיות מוגדר כ'נכס', ולכן הוא לא חלק מהעזבון".
 "טוב, זה ברור..."

"כן. וחוזן מזה הם היו יותר מפורשים ואמרו שהם לא ממליצים להפקיד בידי ההורים או הקרובים האחרים של הנפטר את הזכות להחליט איזה שימוש ייעשה בזרע. רציתי באמת לשאול אותך בנוגע לאבא, כי אנחנו צריכים את ההסכמה שלו".

"אבא של עומר חי בחו"ל", אמרה אילנה. "אנחנו גרושים כבר עשרים שנה ואין בינינו קשר. אחותי הודיעה לו מה קרה, והוא אמר להגיע לארץ לפני ה..." כאן שוב לא יכלה לעצור בדמעוניה.

לאחר שנפרדה מהעובד הסוציאלי יצאה אילנה למסדרון בית החולים. שם עמדה מול החלונות הגבוהים המשקיפים אל חצר פנימית ושאלה את עצמה אם עצי הפיקוס הקטנים, הכלואים באדניות בטון כבדות וגסות למראה, הם אמיתיים או מלאכותיים. ראשה הלם עכשיו שוב. היא עצמה את עיניה ובכף ידה האחת עיסתה את רקתה. לפתע הרגישה נגיעה בכתפה והסתובבה בבהלה. אחת האחיות עמדה שם ומסרה לה את חפציו האישיים של עומר: כמה בגדים, ארנק וטלפון נייד.

***

השכול זר לכל מקום ולכל מועד, מאחר שאינו תלוי בחלל ובזמן. אותם בורים מאושרים שלא התנסו בו חיים במקום אחד בלבד. הם לעולם אינם בודדים, משום שתמיד יוכלו להיות חסרים למישהו, ויוכלו כמובן להיות

בלעדיו ולהתגעגע אליו. זהו רגש קונקרטי, שיכול לבוא על סיפוקו. כשמת לך מישהו (הוא תמיד מת לך ולא לעצמו – הרי החסר אינו חש בחסרונו – שלו), קיומו של מי שהיה חי, מתאדה באחת, אך נוכחותו אינה מתפוגגת. ההפך הוא הנכון. השכול צומח כמו חטוטר על נפשו של ההורה. אין לו מטרה ואין לו תכלית, מפני שהוא אינסופי ונע במעגלים הננעצים זה בתוך זה כמו ציפורן חודרנית: ככול שיגזזו את הציפורן הזאת, היא תשוב ותצמח, בסבלנות אין קץ.

בשעת בין ערביים ישבה אילנה בסלון דירתה בתריסים מוגפים והתבוננה בטלפון הסלולרי שלו. כשהיה עומר בחיים אסור היה לה לגעת במכשיר הזה. הוא לא עזב אותו אפילו לרגע. עומר היה מה שנקרא, בעגה מקצועית, "מבוסס מיקום". בטלפון הנייד שלו היה נעוץ אלגוריתם שתכנתו אותו לעשות דבר אחד פשוט: לדעת הכול. האלגוריתם הזה ידע על עומר הכול, או לפחות את הדבר החשוב ביותר: את הנקודה המדויקת במרחב שבה הוא נמצא בכל רגע נתון.

עכשיו נטלה אילנה בזהירות את הטלפון ולחצה על הכפתור. המסך נדלק והיא הסיעה את מבטה על האייקונים הקטנים שזהרו בו: יומן פגישות, מיילים, הודעות טקסט, אפליקציות. היא לחצה מהורהרת על רשימת השיחות האחרונות שלו: יואב פרומן, אבא, יעלי, ניר, בייבי בום, קופת חולים מאוחדת... היא שבה וקראה את הרשימה. יואב היה חברו הטוב של עומר בבית הספר התיכון, ואילנה התפלאה לגלות שהם עדיין בקשר. השיחה מאביו של עומר היתה שיחה נכנסת וארכה פחות מדקה. את יעלי וניר אילנה לא הכירה. אבל השם בייבי בום, שהיה רשום כשיחה נכנסת, סקרן אותה. ולפני שהבינה מה היא עושה, היא לחצה על הכפתור.

"בייבי בום, ערב טוב".

"שלום", אמרה אילנה בהססנות.

"שלום עומר".

"לא, זאת אמא שלו. עם מי אני מדברת?"

"עם רותם", אמרה הטלפנית ואז שתקה במבוכה.

אילנה היססה לרגע, התלבטה, לבסוף אמרה: "עומר מת".

"מה? אבל רק אתמול דיברתי אתו..."

"הוא נהרג בתאונת דרכים. מחר ההלוויה".

"כמה נורא! אני מצטערת".

"תסלחי לי על הבורות", אמרה אילנה, "אבל מה בדיוק אתם עושים

בבייבי בום?"

"אנחנו סוכנות פונדקאות, שעובדת עם נשים פונדקאיות בארה"ב."

"ועומר... זאת אומרת, הוא היה אתך בקשר?"

"קיבלתי את הטלפון שלו מחבר שלו, שעבד אתנו וחשב שזה יכול לעניין אותו. הוא היה נחמד כשדיברתי איתו. מנומס מאוד, אבל לא ממש שיתף פעולה. אחר כך כבר היתה לנו שיחה יותר רצינית. אני לא מאמינה, רק אתמול דיברתי איתו."

"תגידי, רותם, עומר מילא איזה טופס? או אולי הוא שלח לך מייל?"
"לא", אמרה רותם.

"והוא אמר לך משהו בנוגע לתוכניות שלו?"

"לא. אבל בשיחה שלנו אתמול הוא כן אמר לי משהו", אמרה רותם. "סיפרתי לו על מפגש שאנחנו מארגנים לזוגות של גיזו, עם יועץ משפטי ומומחית להפריית ביציות, וגם עם זוג שכבר עשה פונדקאות ויש להם תאומים. הוא היה צריך לתת לי תשובה כבר שבוע, ולא ידעתי אם לרשום אותו למפגש הזה, ואתמול החלטתי להתקשר אליו, והוא אמר לי משהו, ממש בסוף."

"באמת?" אילנה שבה והתיישרה על הספה באפיסת כוחות. "מה הוא אמר?"

"משהו שקצת פגע בי, האמת. הוא אמר: 'עשי לי טובה, רותם, תצאי לי מהרחם!'"

אילנה שתקה.

"אני מצטערת", אמרה הטלפנית של בייבי בוס. "באמת שרציתי לעזור לך."

***

למחרת החל מבצע צבאי נרחב. מכשיר הטלפון של עומר צלצל, אילנה ענתה, ולמשמע הזימון האוטומטי לשירות מילואים בצו שמונה, ניתקה את הטלפון ובכתה לראשונה. כמעט רווח לה שהוא כבר מת ולא ייצא למלחמה. אחר כך נשארה לשבת בסלון הדירה והדליקה את הטלוויזיה. "עשרות מילואימניקים ביקשו הקפאה או שאיבת זרע לאחר המוות", דיווחה מגישה באחת התוכניות. "מאז תחילת המבצע חלה עלייה חדה בהתעניינות אנשי מילואים בחתימה על 'צוואה ביולוגית'". והיא הוסיפה וסיפרה שגם אסטרונאוטים מקפאים את זרעם לפני שהם טסים לחלל. האורה בתוכנית הטלוויזיה היה פרופסור נודע לפילוסופיה. לפני שנים הוא שכל את בנו, ועכשיו ישב באולפן ודיבר על החשיבות שבקשר מתמשך בין ההורה לילד המת ועל חשיבותה של נוכחות המת בחייו של

החי. "חזקה על אדם שהוא רוצה להביא ילדים לעולם", קבע הפילוסוף. "חזקה גם על אדם לא נשוי שהלך לעולמו ולא הותיר אחריו צאצאים שהיה רוצה להביא ילד לעולם". והוסיף: "אם הוריו של אדם שלא היה נשוי ולא הותיר אחריו צאצאים מעוניינים להשתמש בזרעו כדי להביא לעולם ילד משלו, חובה היא לאפשר להם לעשות זאת, בעזרת אישה מתאימה. במדינה יהודית ודמוקרטית אין מקום להגביל את האפשרות של אישה או בת זוג, ובמקרה שאין כזאת – את האפשרות של ההורים – לשמור על כבוד האדם של המת בכך שיקימו לו זרע לאחר מותו".

אילנה העוותה את פניה בהבעת מיאוס והשתיקה את הווליום. עכשיו האנשים שעל המסך הניעו את שפתיהם כמו בובות בסרט אילם. היא נזכרה שלא אכלה שום דבר מאז הבוקר, וכדממת החדר יכלה לשמוע את בטנה מקרקרת. אבל ברגע שחשבה על אוכל חשה בחילה, והיא נותרה לשבת שם, על הספה, בוהה בשפתיו הנעות של הפילוסוף.

פתאום צפרה בחוץ אזעקה עולה ויורדת. אילנה לא זזה ממקומה. כתוביות עלו על המסך והורו לתושבים לרדת למקלטים. הפילוסוף נעלם מן המסך, ואת מקומו תפס הפרשן הצבאי, שישב באולפן כמו שולטן מפוטם על כסאו ונופף בידיו.

אילנה שבה והתבוננה בטלפון הנייד של עומר. כשהיה מפעיל את האפליקציה המבוססת מיקום, האלגוריתם ידע תמיד שהוא פה ולא שם. האלגוריתם הזה – כמו בת קול שיוצאת משמים ומכריזה: פלוני לפלוני – הראה לעומר על-גבי הצג אילו אנשים נמצאים סביבו. עומר היה השמש והם היו הכוכבים.

אבל אילנה כבר נשמטה מזמן ממערכת השמש של בנה. היא הרגישה שהיא מרחפת ביקום ללא גרוויטציה, ידיה מגששות לפנים, רגליה מועדות ליפול על אדמה שכבר נשמטה תחתיהן. וגעגועים ראשונים, איומים, לפתו את לבה.

* דבריו של הפילוסוף בטקסט מבוססים על הדברים שכתב פרופ' אסא כשר בהמלצות הוועדה הציבורית לבחינת הסדרה חקיקתית של נושא הפריון וההולדה בישראל, בדו"ח שפרסם משרד הבריאות בישראל ב-2012.

לילך נתנאל פרקי אשל

חבל, ש"ז, מ"ר חבלים, סמ"י חבלי, כאב, בפרט כאב של האשה היולדת, Wehen; douleurs (de l'enfantement); labour-pains (de Gebärerin): בטרם תחיל ילדה בטרם יבוא חבל לה והמליטה זכר (ישע' סו ז). חבלי נקבה (כשנולדת נקבה) מרובין משל זכר (נדה לא). תכרענה (האילות) ילדיהן תפלחנה חבליהם תשלחנה (איוב לט ג).

"אם יש בדעתי להרגיל את אמיל לקולות הרעש של כלי ירייה, אצית תחילה קפצון באקדח. הלהבה הפתאומית החולפת כהרף עין כברק האור משמחת אותו; אעשה זאת שנית ואוסיף אבק שריפה; אשים באקדח כמות קטנה של מטען ללא דחיסה, ובפעם הבאה כמות גדולה יותר; וכך, בסופו של דבר ארגיל אותו ליריות רובה, לצרורות פגזים, לירי תותחים, לקולות הנפץ הנוראים ביותר."

רוסו, אמיל או על החינוך [1762]

*

חבל על הכתיבה. רק הייתי רוצה שזכור את טיולי הצמרות עם אשל בזמן שבין ערביים. את המבט למעלה-למעלה, כמו שאתה אומר. כשהכול נמחה (החלב, הבגדים הקטנים עם השרוולים, הנדנוד על הכתף או על הזרוע, הזיעה, החום, האוושות הקלות שמתחילות עכשיו, הדאגה, הראש שלי שנשמט בהנקה של לפנות בוקר, המים החמים מדי או הקרים מדי כאמבטיה, כף היד שלך שרוחצת את הגוף הקטן כולו בנגיעה אחת, ושוב החלב, הזיעה, הדמעות, הידיים, השמיכה הקלה והשמיכה החמה יותר, העריסה המיוממת, המיטה שלנו ששלושתנו ישנים בה, הרימון המתולע בחלון חדר השינה, ושוב החלב, הזמן, הדמעות, הפזמון הלילי, המנורה) בבת-אחת. למעלה-למעלה כמו שאתה אומר. כאילו מעולם לא התבוננו לפני כן בברוש. כאילו הברוש והאורן והאקציה והתפוז היו יחידים בעולם. בעיניים של אשל. מאז ומעולם.

*

רוב הכותבים כותבים יותר ממני. אני מתקשה לכתוב. גם כותבים נהיר ממני. צריך לומר את הדברים. שבת מביקור-הנקה בבית התינוקות. מצאתי את אשל שוכבת על הבטן שם במרפסת המוארת ומשחקת באיזה צעצוע: מעין תמנון בעל גוף מעץ וזרועות ארוכות עשויות חוטים מלופפים. נדמה לי שזו הפעם הראשונה שהיא ממששת, ממש נגעה בגוף העצי ואחזה היטב באחת הזרועות. קשה היה לשחרר את היד הקטנה מן הזרוע של התמנון. הלילה חלמתי על מפעל צבאי לגריסה, שיש בו פתח ענק ומואר להשלכת מסמכים. באתי עם ארגזים מלאים לגריסה, וראיתי איש צועד עם כלב לעבר הפתח המואר. האיש והכלב נראו באור הזה כמו צלליות או גזירי נייר, ללא נפח של גופים. נשמע רעש של מכוונות ושל דיבורים ונראה היה כאילו האיש עומד להשליך את הכלב אל הפתח, אבל פתאום בבת-אחת הוא השליך שם את עצמו.

*

אי-שם מישוהו סובל מאוד מכאבים (אנחנו לא סובלים) עכשיו. אתה אמרת שאנחנו חיים עכשיו את הילדות המוקדמת, כלומר את ההיסטוריה הרחוקה של הילדה שלנו. ובמידה רבה של צדק אמרת: אנחנו חיים עכשיו בעבר.

*

אנה שקלובסקי שפגשה אותנו בפריז לפני שנים אמרה: אתם תולידו. אמרנו: לא-לא.

*

איש אינו יכול להכיל היום את הספרות העברית הישנה (שחלקה הגדול בעצם נכתב ביידיש). הקורא של הספרות הזו נכחד. התודעה של הספרות הזו, ספרות של מיעוט נודד בין שלוש לשונות ויותר (אני חושבת למשל על ברנר, שופמן, שניאור, שטיינברג, גנסיץ), נמחתה. כאן (בישראל היום) אין מהגרים, יש בעלי בית. תמו הנרודים. מכוונת הגריסה של הלילה שעבר פועלת כנגד כל אפשרות של קריאה.

*

החלומות של קפקא היו עשויים להמציא את הכתיבה שלו. ואולי באמת כך היה.

*

ריכוז מוחלט נדרש כדי לחשוב על הילדה. בשעות הללו כשאנחנו לא לצדה היא בכתה כשלא ראינו. ישנה כשלא ראינו. העיניים. כף היד הקטנה. אחרים יאמרו לנו מתי היא נרדמה. בערב אתה שוב תערסל אותה והיא תשעין את הראש על החולצה שלך. על יום העבודה שעבר. על הבוקר הישן שכבר מזמן נשכח מלב שלושתנו. אני יודעת: האישה הקטן שבתוך הגוף של אשל התחיל לרוץ. והוא תיכף כבר חולף על-פני השעות והימים והשנים. ולא יהיה אפשר לעצור אותו גם לא להאט אותו לעולם.

*

אנה שקלובסקי אמרה: אתם תולידו. ובאמת הולדנו. עכשיו צריך לכתוב הספד למי שהיה כאן לפנינו ואיננו, ולמי שיהיה כאן אחרינו ולא נהיה לו. אבל כל הכותבים שאני מכירה הם אנשים עובדים (לא בכתובה) ולא יימצא זמן. וההספד לא ייכתב בדיוק כשם שעד היום עדיין לא נכתב.

*

אנחנו מתבוננים בה ופועים לה, אבל למעשה, כל הזמן הזה אנחנו מחכים שהילדה תתחיל לדבר. אנחנו מחכים לזה כבר מן היום הראשון שלה. וכבר התחלנו לחנך אותה למלה, ובכך ודאי קלקלנו לא מעט. אבל אנחנו לא מסוגלים להימנע מזה, מן הציפייה הזאת לשפה. השפה היא ההרגל הרע שלי ושלך, והיא האסון של הכתיבה שלנו. אך אם נרצה ואם לא נרצה, היא תבוא (תבוא בהכרח, גם אם היינו מנסים להימנע ממנה בכל כוחנו) ותחריב לילדה שלנו את האִינְמְלָה שלה. תצמצם את המרווח הזוהר, היפה, שנפרש עכשיו בין העין שלה ובין העולם.

*

בחלון היתה תאנה, היתה גם סוכת צל חרבה, וחשבת: איך להסביר את תחושת היתמות הנוראה שהרגשתי אז בבוקר שלאחר הלידה. וחשבת: איך להסביר את היתמות הזו, כלומר את התחושה שאין אמא, בבוקר שלאחר הלידה. ובשקט־בשקט קראתי לאשל אטל, אטל'ה הקטנה. והתערסלנו שתינו בחיק הזה של החיבה הטובה הישנה. בינתיים. וחיכינו שאמא תבוא, שתתרחש בי. והיה נעים לחכות.

*

מן הרומן שבכתובים: "פיונה נכנסת אל חדרה. זה החדר שניתן לה בבית המשפחה, בקצה המסדרון סמוך לחדר הילדים. הקטנים צריכים לרחוץ עוד וללבוש כתונת ולשכב לישון. להתנמנם לקול שירה מערסלת. מגרונה של פיונה בוקע הקול לאט. נומו הילדים. לאט. באצבעות קצוצות מגע החזיקו מה. נומו הילדים. לאט. בגרון מחליק הצער. הדבש. החלב החם. חלמון ביצה טרופה. נומו הילדים. לאט. העיר אינה נמה. מתהדת סביב החדר סביב בובה וסביב מרבד. מקצה העיר זולג הלילה עד שיתרוקן יבוא הבוקר הכחול. נומו הילדים. לאט. המבוגרים הולכים עכשיו לאורך הדאגה כמו לוליינים על חוט. ובחדרים ספון מי שישן שינה בלי חלומות. ומי שמתהפך על יצועו. ומי שלפתה אותו אימה וצר לו על עצמו. עוד אי-אפשר לומר ויהי אור עוד לפחות ארבע חמש אפילו שש שעות תמימות. עוד מעמיקה חשכת הלילה. עוד מתגלעת התהום. ומיתרי מעמקים נעים ומרטיטים את הגוף על משכבו. עת שירות הנומי-נומי מתאבכות בגרון אוהב. נומו הילדים במיטתכם. יש מי שאינו יכול לנום במיטתו. יש מי שמשוטט בלילה בעיניים כבר דומעות מרוב ערות. נומו הילדים. לאט. פיונה לא תנום בינתיים. עוד תשב קצת בחדרה. החלון משקיף אל הירח ובירה יש חלון אשר משקיף אל העבר."

*

אני חושבת על מ' שאהבתי אותה כל-כך רק כי המחשבה עליה, כך היה נדמה לי, עזרה לי לאהוב את הכתיבה. אני זוכרת: זו היתה תחושה חיוורת, מצועפת, מזככת מאוד. ובזכות התחושה הזו אף התמסרתי לפרקים למלאכת הכתיבה המזודה מבין כל המלאכות. אני חושבת על מ' שאהבתי אותה כל-כך משום שבזמנים של חמדת לב כזו נזכרים ברשומון האהבות. בלי דין. ובלי פסק. רק אותו הזרם הפושר, הרציף, הענברי של החיים מורגש פתאום.

*

קריאה בעמוד 154 בתרגום העברי החדש ל"אמיל" מאת רוטו: להרגיל את אוזנו של הילד לקולות הנפץ הנוראים ביותר. והרי זה, לפני כל הדברים האחרים, דינו של המקום.

*

הצעדות שלנו לקראת שינה בלילה. אנחנו הולכים: אתה מערסל את אשל. אצלי שמורים בוכת ארנב. מוצץ. שמיכה. אני אומרת לך מדי צעד בצעד: הילדה תירדם כשתרגיש סוף-סוף שאנחנו נודדים ועוברים ממקום-למקום-ממקום-למקום. באופן מוזר המחשבה המנחמת ביותר היא המחשבה על נדודים: שבטים קדומים משתרכים שותקים ולאים במעלה הר, במדבריות, במישורי הקרח. לאורך הקרום העכור, הבלתי-נגוע, שעדיין מכסה על השדות ועל המבנים שיקומו ועל הכבישים ועל הסחי. ואולי לא בדיוק מחשבה אלא זיכרון. בראשית כל הדברים, עוד לפני ההיסטוריה. כן הגוף הקטן המעורסל של התינוק זוכר.

*

הערה לתשומת-לב העורך: הרשימה האוטוביוגרפית לא נוחה לי. והרי טוב לכתוב על הנושא הזה גם בלי ללדת (ומוטב ללדת בלי לכתוב). ננסה למצוא דרך ביניים? אולי נשמיט את השמות הפרטיים? או שנוסיף תאריכים בדויים? מה דעתך?

שמעון אדף ישמעאל

Wehen Gebränden; ציר, שׁוֹז, מ״ר צִירִים – כאבי היולדה קרוב לְהִלָּה, travail de l'enfantement; labour–pains, ונהפכו על האשה צִירָהּ, התחילו הכאבים: ובהשאלה גם לְזָכֵר, במשמ׳ נבהל מאד: נִהְפְּכוּ צִירֵי עָלַי וְלֹא עֲצָרְתִי כִּחַ (רנ׳ י״ז). – ואחווה צִירִים, ובהשאלה לזכר אחווה צִירִים: על כֵּן מְלֹאוּ מִתְנֵי חִלְחֵלָה צִירִים אֲחֻוּנֵי כְצִירֵי יוֹלְדָה (ישע׳ כא ג).

באין לנו דימוי אחר אנו פונים אל רגע הבריאה. הצורה המתפרצת ממבוכת החומר. לא, לא מן המבוכה, מן האדישות לְהִיּוֹת. הפעם אני מוכן, הפעם הזאת התכוננתי. במרוצת הלילה שכבתי ער ושזורתי במחשבתי את השלבים. לא לבזבז זמן יקר בכחילה, כבהלה. הטכנודרואיד אמר לי, אין צורך, אתה יכול לחכות בחדר ההמתנה, אתה יכול ללכת ולחזור, אני אביא אותו אליך. אמרתי שאני רוצה לראות. גם בבוקר, בכניסה, אני אומר לו, אני רוצה לראות. אני מתבונן בגולם הבשר בתוך תא הזכוכית. אני יודע ילדו של מי היה ביום האתמול, ילדתו של איזה מגורש או מגורשת. הוא חסר תווים לעת עתה, רק אפשרות של גוף. הסיבים האופטיים נשלחים מרום התא, הם משיקים לעור הבהק, המלאכותי. אני מדמה צליל יניקה, אני מדמה צליל התחפרות. אבל למידע המאיץ לאורכם אין קול, אין רחש. גם הטכנודרואיד חרישי מאחורי מסכי הניטור, עפּעפּיו מוגפים. אני משוכנע שהוא רק שלוחה של חדר הטעינה, התגשמות שלו. בתא הזכוכית הוא הולך ומתעצב, גולם הבשר, מגשש אחר התכנית השמורה במידע המורד אליו מעותק הגיבוי. התכנות מחדש של המערך הנוירוני נסתר ממני, אבל את רשמיו אני רואה חולפים בפנים המבקיעים, בארשות, שכל אחת מעלה באוב יותר מקודמתה את הפנים שאני מכיר, שאני זוכר. הוא עירום ורועד בתא הזכוכית, הבן שלי, בן שש תמיד.

הוא סוקר בחדר את הסביבה הזרה. על אף ההכנה המדוקדקת אני משותק. זו הפעם השנייה. שמו, כשהוא נמלט משפתי, הוא שורה רפה של הברות. אבא, הוא אומר, איפה אני. הרטט בקולו מוכפל עשרות מונים ומהדהד בתוכי. אני חלול, זו הפעם השנייה, והטכנודרואיד נוגע בכתפי.

את צינת הסינתטיות אני חש מחתכת מבעד לעובי הבגדים. כמה זמן עבר, כמעט שנתיים וחצי על פני הלוויין הזה, ארבע מאות תשעים ושלוש יממות מקומיות. במוחי אני עוד סופר את היממות על פי סיבוב הארץ על צירה, במרחק לא יסוער מפה, אבל ההרגל מעוור. עלי להציץ לעתים תכופות בשעון, בלוח השנה הכפול.

קולי שב אלי, שב לעצמו, בכוח הצינה המחלחלת. ישמעאל, אני אומר. הוא קרוי על שם אבי. הוא מחייך, חיוך חיוור כחיוורונו. אני ניגש אליו, אני אוהז בכתפיו ומרים אותו אלי. אתה כבד, אני אומר לו. הוא צוחק. אני מוריד אותו אל הרצפה. אצבעות רגליו מתפתלות מן המגע. הטכנודרואיד מושיט לו בגדים. גם בפעם הקודמת לבש אותם. המידות לא משתנות.

זה בית חולים, הוא אומר, כמעט בשאלה. השקר שלי מוכן אצלי, מצוחצח. בפעם הראשונה ניסיתי להסביר, למרות התדרוך של הטכנודרואיד. הזכרונות האחרונים שלו, אמר לי זה, הם מהגיבוי. מבחינתו הוא הלך לישון במיטה שלו. אין דרך לגבות מחדש. בכל הטענה הוא יהיה אותו ילד, שהלך לישון במיטה שלו. כן, אני אומר לישמעאל, היית חולה, היינו צריכים להעביר אותך למקום הזה. השקר קל ונכון על לשוני. איפה אמא, הוא אומר. היא תבוא לבקר מחר, אני אומר. קולי לא נשבר. הוא אומר, אני צריך ללכת למסיבה של ירון ואפרת. אה, אני אומר, הם דחו אותה בשבילך, עד שתבריא. בשבילי, הוא נפעם. האושר הקצר מחזיק אותנו, מכלכל אותנו. הוא לא ילד אהוד בבית הספר. התחננתי באוזניהם של הורי התאומים שיתערכו לטובתו והוא יוזמן. זה היה לפני שנים. מי תיאר לעצמו שבבדיקות הרפואיות הם מגבים את הילדים שלנו, מי תיאר לעצמו שהמרד יפרוץ חודש לאחר מסיבת יום ההולדת של התאומים הנפוחים האלה. האירוניה של התולדות מתעצמת כשאנחנו מנסים לעגן אותן באירועי חיינו. אנחנו יוצאים מדלת תחנת הטעינה. הוא לא שואל לאן.

באמצע ההליכה הוא קולט. גם בפעם הקודמת קלט, באותה שנייה ממש. אני מביט לאחור ואומד את המרחק. מאה חמישים מטרים מהפתח. עיניו נפערות בתדהמה. אני עוקב אחריו. הוא תופס שהאור ירקרק, כמו מתחת למים. הרקיע משוח בגוון עז יותר ומצהיב בשוליו. באופן לימינו, כמו שקוע בחודריו של רכס ההרים, שוכב כוכב־לכת עצום, מוקף בטבעות. המינרלים של חגורות הסלעים מעניקים לקרינה המוחזרת מהן את צבעה. ירו נשלחת אל ידי מאליה. אני אוהז בה. כף ידי מזיעה מעט, למרות הטמפרטורות הנמוכות. גופו המלאכותי מווסת את חומו היטב. רק בגדי פשתן דקים לעורו. אבא, הוא אומר. אני אומר, יפה, נכון, וטעם

המילים מתכתי על החך. איפה אנחנו, הוא אומר. אני אומר, אתה זוכר את החליפות של המציאות המדומה בקניון. כן, הוא אומר. אז, אני אומר, בית החולים הזה מיוחד. הוא כמו סרט של מציאות מדומה. אבל מה יש לי, הוא אומר. אני אומר, מחלה נדירה, אתה מאושפז בבית חולים שלהם. שלהם, הוא אומר. כן, אני אומר, שלהם. הוא מהנהן. אפילו הילדים שלנו יודעים שהטכנולוגיה שלהם מעבר להשגה. בוא, אני אומר, אני אראה לך.

הפעם הזו נקיה מהקרטועים והחששות של הפעם הקודמת. הפעם הזאת אני מצליח. אני אומר לעצמי, זה ישמעאל, שלא ראיתי במשך שתי שנות המרד, זה הוא, הוא נולד מן המחשבה וההשתוקקות, זימנתי אותו מבעד למחסומי המקום והשעה. ודרך עיניו אני פטור ליום מהשנאה, מתאוות הנקם. יפי כוכב הגלות הזה, יפי העונש, נגלה לי. אני לוקח אותו למפלים, והמים מתנפלים ברעש בדולחי. זני הציפורים וחיות הארץ שנשלחו איתנו במכולות הקריוגניות עברו מוטציה. הסיסים ענקיים כעורבים, וקריאותיהם המבולבלות מלוות אותנו גם בחורש, שם העצים הילידים מסבכים את ענפיהם זה בזה ומפליטים קינות. חוק באסטרונומיה גורס שירח רביעי של כוכב לכת מוקף טבעות, כָּשֶׁר על פי רוב למגורי אדם. גם הסוף נבוב ופולט סודות בשפה שאיש אינו דובר. ישמעאל, הוא רץ בהנאה, הוא צוחק לבדיחותי העילגות, ילד הזיכרון שלי, יציר המחשבה וההשתוקקות.

צמח דמוי אלמוג סגול מטפס על קירות המערות ותוחם מעגלים של חול בתוכן. אני מדגים לו. אם מושיטים מקל, מהחול עולות קנוקנות ובקצותיהן פה זעיר, שיניים, הן מהמות איזו נגינה כשהן נכרכות סביב המקל ונושכות בו. בשרן של הקנוקנות עָרֵב, מעדן מלכים, אם מבשלים אותן נכון. הפה מורעל, הפה מפריש חומצה וארס. אני כמעט מאבד את שיווי משקלי כשאני מושך את המקל ועליו סימני הנשיכה. באדים המיתמרים מהם נרשמות תמונות מטושטשות, מתארים עמומים. הקנאים משתמשים בזה כאמצעי ניחוש. אני פונה אליו ומחייך חיוך לעגני, על עצמי, על סרבול תנועתי, אבל החשד כבר ממלא את עיניו, מבטו נסוג פנימה, גם איבריו נקפצים. פתאום הבין כמה אני מבוגר, מבוגר יותר ממה שנקבע בזכרונותיו. ישמעאל, אני אומר. בפעם הבאה שנתראה אהיה זקן בשנתיים וחצי מקומיות, והוא בן שש, וההכרה תכה בו מוקדם יותר.

מי אתה, ישמעאל אומר. אני אבא שלך, אני אומר. מה קרה לך, הוא אומר ופוסע לאחור. עצור, אני אומר לו, עצור. רגליו נוגעות בגבול אלמוגים נוסף. בפנים מעגל החול רוגשת תכונה. לשבריר שנייה חולפת כי המחשבה, אולי ככה זה אמור להיגמר, תאונה. מדוע לא חשב על זה

איש לפני. עשרים ותשעה מגורשים מסרבים להתגלמות ילדיהם, הם טוענים שמדובר בתועבה, אבל הם מיעוט. ישנם הקנאים, השבעים ושמונה שסוגדים להתגלמות, שמטיפים לה כדרך להיטהר מן החטא. שמעתי שהם מתפללים לשכפול של ילדיהם כשמגיע תורם. אבל לנו, השאר, זה החסר האכזרי של שופטינו, ההתגלמות היא הזכות להציץ בילדינו בעודם שרויים בעידן התום שלהם. אומרים שחומרת העונש גזורה על פי מידת העבירה. הקצנו משנתנו הקפואה כשהחללית נחתה על פני ירח במערכת שמש לא נודעת. הטכנודרואיד שפיקח על המסע בישר לנו שעוקרנו, שהחללית מצוידת בחדר טעינה שבו שמורים גיבויים של ילדינו הצעירים, אבל רק בגולם בשר אחד. והירח סוכב על צירו, סוכב סביב כוכב לכת מטובע, סוכב איתו סביב שמש נוכרית.

ישמעאל, אני אומר לו, עלי, אל תזוז, אתה... מי אתה, הוא אומר, אתה דומה לאבא שלי, אבל אתה לא הוא. אני כן, אני אומר לו. הוא אומר, אני לא מאמין לך. גם אני איני מאמין. אולי ככה זה מוכרח להיגמר. אני אומר לו, בשיניים חרוקות אני אומר, שמע סיפור, בארץ רחוקה היה היו שלושה אחים. הוא מביט בי דקות ארוכות. גלגלי עיניו החומים מתבהרים משהו. הוא אומר בהיסוס, זה כל הסיפור, זה סיפור משעמם. מה היית רוצה שיקרה. הוא מחייך ביגיעה. אתמול, לפני ששקע בשינה, שיחקנו אותו המשחק. כל פרט מן החורף של ההירדמות ההיא שמור איתי, קצב הגשם, ריח העלים, נשימתו המתרדדת, התעקשותו להילחם בבעל החלומות, ראשו המאט על הכר. מבעדו, מבעד לשכפול העצור, אני רואה אותו כפי שעליו להיות, פגמיו הנעריים, הברק שלו, חשקיו ואכזבותיו, ואני אוהב אותו, אוהב את דמותו מהעמיד המשוער של העבר, בא אלי עם מכאוביו ואושרו, ראוי לנחמה, ראוי לכוח הרופא של השנים.

הוא אומר, מה השמות שלהם. אני אומר, למה, איך ומה לא. הוא אומר, ואיפה הם גרו. אני אומר, למה גר באדמה ואכל לפתות, איך גר במים וצר נחשים ומה לא חי באוויר. באוויר, הוא אומר. באוויר, אני אומר, הוא עבר מאקלים לאקלים ורעה רוחות. סיפור משעמם, הוא אומר. והוא היה כננס אל בין הערפילים ומחפש שם את המפה של פס-פלפס-ננס. מפה של מה, הוא אומר. של מה לא, אני אומר. הוא צוחק, כמעט בטבעיות. רגלו מחככת את שולי צמח האלמוג. אני רוצה לחזור הביתה, הוא אומר. גם אני, אני אומר, אף שנעימות כבר מסוכה בבהלה שאני חש. אני מושיט לו את ידי. הוא מסב את ראשו ומציץ בפני החול, כבעבוע תחתם. בוא, אני אומר במאמץ, נחזור ביחד. אבל הוא לא משיב את פניו, הוא לא עונה.

רונית מטלון הנערות ההולכות בשנתן שתי תמונות ראשונות מתוך מחזה

יִסְת, זו"נ. (ר' נְסִתוֹת), אורח חיים, הרגל, מנהג, דרך: שנוי וסת תחילת חולי מעיים (סנה' קא ע"א), כך הוא וסתו של פלוני (ספרי קטו), וכל וסת טובה היתה בה (ירוש' יומא לח ג), כך היה וסתן של עכו"ם (בר"ר פז ד). דרך הנשים, נדת האשה: כל אשה שיש לה וסת (נדה ב, ע"א, במש').

לטליה

תמונה ראשונה

קבלת פנים במעון הנערות על שם אודט דה ויטו, פטרונית המעון. צהרי היום. משלחת של חמש נערות ממתינה לביקור הפטרונית. בראש המשלחת עומד מנהל המעון בפועל, עמרם. הוא נכה צה"ל, מדרה על קביים. הנערות לובשות לבן. על חזה של כל אחת מהן מתנוסס שלט שמציין את המגזר שהיא מייצגת במעון הנערות. ואלה חמשת השלטים והמגזרים: "הערמומיות", "הזוללניות", "הצייתניות", "הנבונות" ו"יפות התואר". חבורת מקבלי הפנים עומדת צפופה, נושאת את עיניה לאותו כיוון בבימה הריקה ששם העיגול הגדול הצהוב והיוקד של השמש. עמרם נוקש על הרצפה בקביים שלו, פונה לנערות.

עמרם: אני מזכיר לכולנו שזוהי קבלת פנים לגברת דה ויטו, המייסדת, הנשיאה הראשונה, הגברת הראשונה, ובכלל הראשונה של המעון שלנו. לא קבלת פנים, קבלת הפנים. בקבלת הפנים אסור להגייד יותר מדי או פחות מדי, ברור כשמש?

הנערות (במקהלה): כשמש!

עמרם עובר בין הנערות, מתבונן ממושכות בעיניהן, מתעכב ליד חפציבה ("הערמומיות").

עמרם: אין לך עיניים מתרוננות, חפציבה. איפה ההתרוננות? בתקנון שלנו כתוב בפירוש "עיניים מתרוננות בזמן קבלת הפנים".

חפציבה: לפי דעתי יש לי. הסתכלתי קודם במראה והיו עיניים מתרוננות.

עמרם: היו. הברק שאני רואה עכשיו בעיניים שלך הוא ברק של חוצפה רגילה, לא של התרוננות.

מירי (בלחש לחפציבה): אל תעני.

עמרם: יש שאלות, מצוקות, טרדות, אי נוחויות עם מה שאמרתי? הנערה מירי (עם השלט "הנבונות") מרימה אצבע מהוססת ואז שומטת אותה. שוב מרימה במהוסס ושומטת.

עמרם: רצית לשאול משהו, מירי, והתחרטת. למה התחרטת?
מירי: כי אני נבונה.

הנערה יוכי ("הזלזלניות", מביטה במצוקה סביבה, מנגבת את מצחה מהזיעה בקצה השמלה שלה, נועצת את מבטה בשימון מולה ואומרת כאילו לעצמה): מה השעה? תגידו לי, מה השעה?

ענן אבק סמיך על הבימה, ומתוכו יוצאת הגברת אודט דה ויטו. היא לבושה בוורוד, כולל הנעליים, ואת עיניה מכסה סרט שחור, כמו במשחק "פרה עיוורת". לצדה עומד בנה ובן לווייתה, מי שמתפקידו לתאר בפניה את המתרחש – הנער דוד. פניו צנומות, קשות ויהירות. הוא אוהז בזרועה.

דוד: הגענו לקבלת הפנים במוסד שלך, מאמאן. לזה קוראים קבלת הפנים. די מרופטת, הייתי אומר. מרופטת.

אודט (מושיטה כף יד רפויה לעמרם): שמעת, עמרם, את העברית שלו? ראית איך המריאה העברית שלו? לפני שנה לא אמר ככה, "מרופטת". ילד אהוב.

דוד: לפני שנה היא לא היתה מרופטת, הקבלת פנים, ובכלל לא היתה קבלת פנים. ירד גשם. וגשם. וגשם. (מביט בכנות) עוד לא השתחויתן? תשתחוו בבקשה. כולן להשתחוות. זה משעמם, אבל אנחנו רגילים לשעמום, צריכים אותו כמו אוויר לנשימה. להשתחוות, אווזות קטנות.

עמרם (צוחק): חוש ההומור של הילד הזה! משהו!

אודט: די, די, אנחנו מבזבזים זמן במה יקר על חידודי לשון תפלים. לעניין. אולי מישוהו יגיד כאן במה העניין? למה הזמנתם אותי באוגוסט?

עמרם: העניין הוא, גברת דה ויטו...

אודט (קוטעת אותה): לא אתה. אני רוצה לשמוע את קולה של הדמוקרטיה. קולה הערב של הדמוקרטיה. שמת לב, עמרם, שהדמוקרטיה היא אישה? שאחת הבנות תדבר בתור הקול האותנטי והערב של הדמוקרטיה.

כולם, חוץ מאודט, מביטים בציפייה במירי ("הנבונות").
מירי: לא, לא אני. זה מובן מאליו יותר מדי שאני אדבר. והמובן מאליו הוא לא נבון. לא כל כך נבון, המובן מאליו.
חפציבה ("הערמומיות") צועדת לפנים: אני אגיד.
אודט (הודפת את דוד במרפקה, שואלת בלחש): מי זאת?
דוד: הערמומיות. זאת הנציגה של הערמומיות, אבל היא נראית כמו סוודר סרוג ביד עם כפתורים מקדימה.
אודט: בדיוק בגלל זה היא הערמומיות! הפוך על הפוך, הבנת? דברי, ילדה.

חפציבה: הזמנו אותך לכאן, גברת דה ויטו, בגלל שהעניין התרחב מאוד, אפשר להגיד. התרחב, גדל ותפס נפח רציני, אפשר להגיד, ובגלל שהעניין יצא משליטה ותפס נפח, אפשר להגיד...

יוכי (הזלזלנית): מה השעה? סליחה מה השעה?
חפציבה: בגלל זה הזמנו אותך. אחרי שהגענו למסקנה שצריך כאן זוג עיניים חיצוניות ובלתי־תלוי בשביל לבדוק את העניין המדויג הזה ולהסתכל עליו מחדש...

אודט: עיניים! אין לי עיניים! את עושה ממני צחוק, ילדה, או שסתם התחשק לך להגיד מילים יפות בלי להתחשב במובן שלהן?
דוד (מניח את ראשו על כתפה של אודט ומלטף את לחיה): אני העיניים שלך, מאמאן. את אמרת.

אודט (הודפת אותו בעדינות): נכון, אמרתי. רק אל תנצל כל שטות שאמרתי בשביל להיות דביק.
נשמע צלצול טלפון סלולארי. הנערה עפרה ("יפות התואר") שולפת מכשיר סלולארי מכיסה.

עפרה: אמא? זאת את? מה קורה?
אודט (בזעם לעמרם): איך אתה מרשה? הרי אסרנו בתקנון על כל האמצעים הבזויים האלה של הקומוניקציה, פלאפונים והכול, איך?
עמרם: לא הרשיתי. זה לא באמת. אמא שלה מתה. אין שום אמא שם.
עפרה (לטלפון): אמא? אמא? מה אמרת? לא שמעתי...

אודט: בסדר, נרגעת. אין אמא. כמעט איבדת את המשרה שלך עכשיו, עמרם.

עמרם (כמו לעצמו): הלוואי!
אודט: מה אמרת? מה? יש לי אוזניים של עטלף. (לקהל): "הלוואי"
הוא אמר!

חפציבה: לא "הלוואי". הוא אמר, אלא דבאי. הוא רוסי. זה ברוסית, ההלוואי שהוא אמר.

דוד: נהדר! הילדה הזאת לא בוגדת במגזר שלה, אין מה לדבר. יוכי מתקרבת אליו, מביטה בו מקרוב רגע ארוך מאד. יש שקט. עיניה מלאות דמעות.

יוכי: מה השעה? תסלח לי, אבל מה השעה?

דוד (נרתע לאחור): קחו את היצור הזה ממני.

עמרם: אני מציע שניכנס. בעצם נגמרה קבלת הפנים.

דוד: נגמרה עוד לפני שהתחילה. בואי (כורך את ידו בידה של חפציבה). בואי תלכי לידי, תהיי אתי ועם מאמאן. את משעשעת אותי. כבר מזמן לא השתעשעתי ככה, כי משבע בבוקר עד חמש אני בחור מאד מלנכולי בעצם. ובייחוד במעון הזה אני מלנכולי, ויכול להיות מלנכולי גם אחרי השעה חמש או שש או שבע (דבריו נבלעים, הם נכנסים פנימה. הנערה עפרה מדברת לפלאפון שלה אך קולה לא נשמע).

תמונה שנייה

לשכתה של אודט דה ויטו.

החדר אפלולי. מכתבה ענקית באמצע החדר שרוחבה כרוחב החדר. אי אפשר לעקוף אותה, רק לדלג מעליה. מאחורי המכתבה מסך חצי־שקוף. מאחורי המסך צלליות סהרוריות חולפות בזו אחר זו, שוב ושוב, ידיהן פשוטות לפנים.

עמרם ודוד עושים בידיהם כיסא יומולדת לאודט ומעבירים אותה לצד השני של המכתבה הענקית. עמרם מתיישב בכיסא מולה ואילו דוד יושב על קצה המכתבה, מטלטל את רגליו, אוכל שזיפים וקולע את החרצנים לפח שבפינה. חפציבה יושבת בפינת החדר זקופה מאד על כיסאה, ובכל פעם שהיא מנסה לקום דוד מסמן לה בידו שתשב.

דוד: עמרם נראה חיוור ורציני, מאמאן. תתכונני.

אודט: מה הכי חיוור ורציני אצלו?

דוד (בוזן את עמרם מקרוב, מקרב אליו את פרצופו): מה הכי חיוור? הגבות. הגבות, הייתי אומר, הכי חיוורות.

עמרם צובט את דוד בזרועו והוא צוחק: אי!

עמרם: אפשר לדבר בארבע עיניים, אודט? הייתי רוצה לדבר בארבע

עיניים על הנושא הזה שאפילו אין לי מילים להגדיר אותו.

אודט: הלוואי והיה אפשר! איך אפשר? מאיפה תביא עוד זוג עיניים לארבע שאתה רוצה? נסתפק בזה שמה שמדביק אותנו יחד, אותך ואותי, הוא הרבה יותר חזק מארבע עיניים, עמרם יקירי. הוא מעבר לכל מבט, מה שמחבר בינינו.

עמרם: מה מחבר?

אודט: המום שלנו. המומים. אתה נכה, אני עיוורת, אני עיוורת, אתה נכה. ובגלל שאני עיוורת אתה נכה, ובגלל שאתה נכה, אני עיוורת. דוד (יורה חרצנים לפח): בגלל ובגלל! איזה נאום, מאמאן! הייתי בוכה, אם לא הייתי פוחד להרוס את הרימל שלי. את עיוורת והוא נכה. איזה חיבור. רק שהוא נכה מטנק במלחמת ישראל ואת נכה מקציצות במסעדת חתואל.

אודט: זכריה, זה השם של סבא שלי. לא חתואל. חתואל זה הדוד.

חפציבה (מהפינה שלה): קציצות?

דוד: קציצות. טיגנה קציצות כשהיתה בת שתיים-עשרה במסעדה של סבא שלה ונכנס לה שמן רותח לעיניים.

עמרם (בזהירות): יש משהו במה שהוא אומר. קציצות זה לא טנק.

חפציבה: איזה קציצות?

דוד (משתולל מצחוק מוגזם על סף השאגה): היא נהדרת! אין עליה! אין! איזה קציצות! פראסה מותק. קציצות פראסה. אולי תשאל "איזה טנק?".

אודט: איזה טנק?

עמרם קם ממקומו בעזרת הקביים, מוציא מסרק קטן מכיס חולצתו, מסתרק. מתיישב שוב.

עמרם: אנחנו צריכים לדבר ביחידות. רק את ואני. לבד. אם היית יודעת במה מדובר, אודט, היית מסכימה אתי. הכל רגיש מאוד. מאוד מאוד רגיש, ומסוכן אפילו, הייתי אומר...

נשמעת דפיקה בדלת ומיד אחריה נכנסת הנערה סמדר שעל השלט שלה כתוב "הצייתניות".

סמדר (פונה לעמרם): יוכי קיבלה.

עמרם: מתי?

סמדר: לפני שעה, בקבלת פנים. אבל אולי לפני זה. אולי קיבלה עוד לפני זה. רק עכשיו ראינו.

עמרם: איפה היא?

סמדר: בשירותים. נעלה את הדלת. לא פותחת.

עמרם: הזמנתם את המקוננות?

סמדר: טלפנו למקוננת הראשית והשארנו הודעה. לא חזרה אלינו.

עמרם: והשתיים האלה שתמיד באות איתה?

סמדר: אחת עם אנגינה, לא יכולה לקונן, והשניה במעצר בית. בעלה הרביץ לה.

אודט (חובטת בידה על השולחן): איך זה קורה? מה קורה? איך זה קורה שלא מוצאים מקוננות כשילדה מקבלת, איך? זה הסעיף הראשון בתקנון שלנו: שלוש מקוננות כשילדה מקבלת וסת ראשונה. סעיף ראשון! אתה גמרת אצלי, עמרם. צפצוף כזה על החוקים! גמרת! איזה אפס! עמרם מצמיד את כפות ידיו מול חזהו ומביט בדוד בתחינה, אחר כך מרכין את ראשו. דוד מדלג לעברה השני של המכתבה, מעסה את קרקפתה של אודט.

דוד: די, מאמאן, די. לא מגיע לו לעוף על זה, קורה.

אודט (הודפת אותו): לא די! שמעת? בכלל לא די! שערורייה! דבר כזה עוד לא קרה מאז שפתחתי את המעון הזה, לא קרה, שלא יהיו מקוננות בזמן הווסת הראשונה של ילדה, לא קרה.

עמרם (בלחש): קרה.

אודט: מתי? מתי קרה? למה לא סיפרו לי?

עמרם: קרה כמה פעמים והתגברנו. מצאנו פתרון. לא תמיד הן זמינות, המקוננות האלה.

אודט: זמינות! איזו מלה! רק המלה הזו מעלה לי את הדם לראש: זמינות!

עמרם ודוד מביטים זה בזה.

עמרם (בלחש): אין ברירה.

דוד ניגש לפינה ולוקח משם מטאטא נוצות לניקוי אבק. הוא מתחיל לדגדג את אודט בכל חלקי גופה.

אודט (מתפתלת, משתנקת): לא, לא זה, לא נשק יום הדין הזה, לא.

דוד מדגדג במוט הנוצות את בתי־שחייה ואת כל גופה. אודט מתפקעת מצחוק, דומעת, נשמטת מהכיסא לרצפה, והוא ממשיך. חפציבה וסמדר, שבתחילה מסתכלות בחרדה ובהשתאות, נדבקות מהצחוק, מתפתלות על הרצפה גם הן.

עמרם: הבנות שלנו יכולות להחליף את המקוננות המקצועיות. גם הן כבר די מקצועיות, ופעם שעברה שזה קרה, הן קוננו בהרבה כישרון.

הכול נרגע. דוד מניח לאודט ועוזר לה להתיישב בכיסאה. מוחה את פניה.

אודט: הבנות קוננו בעצמן, אתה אומר?

עמרם: קוננו.

חפציבה: סמדר ואני קוננו לפני שבועיים כשהילדה הרוחה הזאת, ענת, קיבלה. חצי-שעה יללות, גברת דה ויטו.

אודט: טוב, יש הרבה היגיון וגם יופי במה שאתם אומרים. ולמזלך, עמרם, היופי משכנע אותי כאן יותר מההיגיון: הילדות המקוננות. זה יפה. ניתן להן לקונן. נלך.

דוד ועמרם שוב נושאים אותה מעבר למכתבה.

דוד: אם לא הייתי פוחד שעכשיו תעני לי תשובה של שבועיים, מאמאן, הייתי שואל למה כתוב בתקנון שצריך לקונן כשילדה מקבלת מחזור. לא, לא, אל תעני! רחמים!

סמדר: אני אענה.

הולכים בזה אחר זה לאגף הנערות, עמרם צועד בראש.

סמדר: אני יכולה לענות?

אודט: דקלמי לנו.

סמדר: המחזור החודשי, שמבשר את ראשית חייה של הנערה בתור אישה, הוא בעצם נקודת שבר נוראה. מכאן מתחילים חיי הנשיות המבולבלים, העצובים והאכזריים. הנערה, שעד לנקודת האל-חזור הזו היתה כולה פעורה לעולם, ליופיו של העולם, לחוכמה, לחושים הבלתי-תלויים, לסקרנות ולמעוף, מתחילה להתכוונן ולאפס את עצמה רק על פי דבר אחד: הגבר. היא מצטמצמת, נסתמת, מתחננת, עושה את עצמה יותר טיפשה ממה שהיא, או נהיית טיפשה וחסרת-מעוף באמת. הגזירה הזו של הטבע שהיא המחזור, הפכה לאמצעי הדיכוי של התרבות. אנחנו בוכות על זה. בוכות על תעצמות העושר, הכישרון, החוכמה והחירות הפנימית שהלכו לאיבוד. בוכות.

דוד: אלוהים! את כתבת את זה, מאמאן?

אודט: אני. עם קצת עזרה מידידים, אבל בעיקר אני.

אמוץ גלעדי עקרונות הוויטאליות

קֶן, קִיין, ש״ז, בעל מום שאשכיו מפשלות למטה על הברכיים, scrotum pendens: משוכן וצ״ל מאושכן ע״ ערך זה, זה הקיין, הגרבתן זה בעל קיק, קיין בביצים, גרבתא בגיד (ככורות מד).

לעמנואל פליישמן לא הייתה שום סיבה שבעולם לקום מהמיטה, לצחצה שיניים, להתלבש, ללכת מפה לשם ומשם לפה – בקיצור, לחיות – ובכל זאת, הוא אהב כל כך את התחושה של הימצאות הקרקע מתחת לכפות הרגליים... הוא אהב כל כך לחצות את העיר ברגל, לפנות בוקר, עד לשדות החרושים שמשתרעים סביבה, לשאוף לקרבו את הניחוח הטחוב והרקבובי של רגבי האדמה, הלחים עדיין מטל... אין ספק, היה משהו קצת ארוטי, פרוורטי, אדיפלי, במשיכה הזאת. למשל, במקום לפזר את זרעו לרוח, כמו שאומרים, הוא היה מעדיף להשקות בו את האדמה, כדי שיחלחל לתוכה וייספג שם בתנועה האילמת, העיוורת, האינסופית, של החיים התת־קרקעיים: החרקים, השורשים, הגופות המרקיבים...

הצרה הייתה שהאפשרות לסיפוק התאוה הזאת נמנעה ממנו, מאחר שאסר על עצמו כל סוג של פורקן מיני. אובססיית החיים שלו לא באה לידי ביטוי בחושנות ובהוללות, אלא דווקא בהתנזרות: הוא היה משוכנע שאם ישמור לעצמו את נוזל החיים שלו ויאגור אותו בתוכו, יתארכו חייו עוד ועוד; ובעקבות זאת השתרש בו גם הרעיון ההפוך, הבלתי נסבל, שלפיו כל טיפת זרע שנשפכת היא טיפת חיים שאוזלת.

כך הפך עמנואל פליישמן לפקיר שמיטת המסמרים שלו היא היצר. הגירוי המתמיד זרע עקוצים בכל חלקי גופו ובמיוחד לאורך חוט השדרה, שנמלים בלתי נראות עלו וירדו בו בלי הפסקה. הוא חשק שיניים, בלע את רוקו, למד לסובב את הראש למראה פיתויים חיצוניים, ללחוש השבעות וקללות לגירוש גירויים פנימיים, להתעורר בעיצומו של חלום כחול ולבלום את הזרע העומד להיפלט. אשכיו תפחו ומשכו את גופו למטה; הוא נעשה כבד, השתופף, ולמעשה עבר תהליך איטי של אבולוציה מהופכת, שהחזירה אותו בהדרגה מהליכה על שתיים לזחילה. הרפש שעל מדרכות

העיר דבק בו, שבּרי הזכוכית פצעו אותו, אבל הוא הידק עוד ועוד את אחיזתו בקרקע, נעץ את ציפורניו בחריצים שבין המרצפות ומתוך האחיזה הזאת משך את גופו קדימה.

עורו התחשל, התקשה. הוא נהפך למסת חיים משוריינת, למין צב, כאותם זוחלי ענק שחיים באיי גלפגוס ומסוגלים להגיע לזקנה מופלגת. הוא הטה באיטיות את ראשו לכאן ולכאן, ליחך מהעשב הצומח סביב עצי השדרה המגודרים, שתה מהשלוליות הנקוות בשולי הכבישים. באורח החיים הזה היה משום חיסכון באנרגיה: הוא ראה איך בני התמותה הרגילים מזדקנים, בעוד שהוא עצמו נשאר בלי שינוי. החוסן המוזר שלו השניא אותו עליהם. הם כינו אותו "טפיל חברתי", נעצו מקלות בגופו ומיהרו להספיד אותו בכל פעם ששכב כמה שעות חסר תנועה, בפנים כבושים במדרכה; אבל בכל פעם הוא קם לתחייה, נעץ שוב את ציפורניו – שבמשך הזמן השחירו, התקשו, התעקלו – בחריצים שבין המרצפות וחזר למשוך את גופו קדימה.

וככל שהלכו אשכיו ותפחו, הלכו יצריו ודעכו: תפקוד הליבירו השתנה אצלו באופן בלתי הפיך, הוסט מהמיניות אל השימור העצמי. המפשעה הפכה לשלפוחית אדירה, ורודה־סגולה, מתוחה כמו בלון נפוח ומשורגת נימים דקיקות, שהזריקה ויטאליות לשאר איברי הגוף. בניגוד לכל מיני מתנזרים ואמללים, שמנתבים את האנרגיה של הליבירו לאפיקים אחרים ומכלים אותה בפעילות שכלית או גופנית כלשהי, עמנואל פליישמן שמר הכול בתוכו. את הכוחות המעטים שבזבז בזחילה, החזיר לעצמו בשעות שבהן שכב חסר תנועה בפנים כבושים במדרכה.

עמנואל פליישמן היה יכול להיות מרוצה מעצמו: השלפוחית הוויטאלית שלו המשיכה לתפוח, חייו הלכו והתארכו. לא שנמצאו לו במשך הזמן סיבות לזחול מפה לשם ומשם לפה, ללחך עשב, לשתות מים – בקיצור, לחיות – חוץ מהחיים עצמם, מהנעימה של הציפורניים בחריצים שבין המרצפות, עמוק יותר, עמוק יותר...

הוויטאליות מילאה אותו כמו שמים ממלאים בלון: נדמה היה לו שעוד רגע יתפוצץ. פתאום הבהבה בו תשוקה חדשה: לקחת אֶזמל ולספף לעצמו את השלפוחית הארורה הזאת, להקיז ממנה את הזרע כמו מוגלה מתוך מורסה, לרוקן אותה על האדמה בקילוח דביק, גבשושי, עכור, מצחין... הוא ידע שזה לא יקרה, ולו רק בגלל חוסר הטעם שבדבר: בשלב שאליו הגיע, מי יודע כמה זמן יידרש לו רק כדי להפריש החוצה את כמויות החיים

שאגר בתוכו כמו אשפה? הוא כל כך הגעיל את עצמו, כל כך שיעמם את עצמו...

ודווקא עכשיו, האיבה של בני האדם כלפי עמנואל פליישמן התחלפה בסגידה. אריכות הימים העל-טבעית שלו הפכה אותו בעיניהם לחיה טוטמית, לאל. פולחן שלם התפתח סביבו; נגיעה בו נחשבה טאבו. הוא עצמו התבונן בכל הטקסים האלה באדישות. הוא אמר לעצמו שאילו רק ידעו בני האדם כמה קל לזכות בחיי נצח, היתה דעתם נטרפת. הרי צריך רק נחישות – אמנם, אדירה – אבל מי שבאמת רוצה לחיות, להיאחז באמא אדמה ולא להרפות ממנה לעולם, כבר ימצא בתוכו את כוח הרצון הדרוש כדי להפוך את נוזלי הפירון שלו לעירוי עצמי של ויטאליות. זה קל כל כך! אמנם, הקל הוא קשה במהותו: קל כל כך וקשה כל כך... אבל בני האדם לא יבינו את זה לעולם. בני האדם אפילו לא ניסו להבין את תעלומת עמנואל פליישמן: הם הפכו אותה מיד למסתורין טרנסצנדנטי... הם הפכו אותו לאל; ולא סתם לאל – לאל הפירון...

וראי, ההאלהה של עמנואל פליישמן לא סיפקה לו סיבות חדשות לזחול משם לפה ומפה לשם, ללחך עשב, לשתות מים – בקיצור, לחיות – ואמנם, הוא כבר לא ביצע את הפעולות האלה. גופו נעשה מסורבל מכדי לזוז, וממילא לא היה לו צורך עוד במזון ובשתיה: מאגרי הזרע שלו הזינו אותו עכשיו ישירות, בלי שהזכוז הזניח הזה יפגע בתוחלת החיים הבלתי מוגבלת שלו. כבר לא היה לו צורך לנעוץ את ציפורניו באדמה, אם כי עדיין רצה כל כך להתפלש בה, להתמוסס בתוכה... אבל איך יוכל להתמוסס, לאחר שנהפך לגוש חיים מסיבי כל כך? הוא פשוט רבץ תחתיו, בפנים כבושים בקרקע, ורק מדי פעם הרים את ראשו והתבונן בקרקס ההבלים האנושי: בני האדם חגו סביבו, התפללו אליו, נשאו על כפיהם פסלונים בצורת צב...

עמנואל פליישמן רצה לשים קץ לפארסה הזאת, אבל לא ידע איך. הוא אפילו לא ידע מאין להתחיל כדי לשים קץ לכל הסיפור הזה. הוא היה שקוע בתוך הנצח כמו אונייה טרופה על קרקעית האוקיינוס. מרוב ייאוש, מרוב מיאוס, מרוב שהתפילות של בני האדם חלחלו לתוך אוזניו, הוא התחיל להתפלל בתורו לבני האדם, אבל בלי אמונה ובלי תקווה: הוא התפלל שיקום ביניהם כופר מטורף, מנתץ אלילים, שיסתער עליו בחרב שלופה, ישסף את שלפוחית החיים הארורה שלו, יקזי ממנה את הזרע כמו מוגלה מתוך מורסה... שאר בני האדם יסתערו על הכופר בצווחות חייתיות, ירטשו אותו בשיניים ובציפורניים... הדם והסחי יימהלו בקילוח

הדביק, הגבשושי, העכור, המצחין, שייפלט מתוך שלפוחית הזרע של הצב־אדם־אל השחוט, ולאט לאט תחלחל התמיסה המבעבעת הזאת לתוך האדמה, תיספג שם בתנועה האילמת, העיוורת, האינסופית, של החיים התת־קרקעיים: החרקים, השורשים, הגופות המרקיבים...

מאיה ערד ביקור (תמונות) קטעים נבחרים¹

יוֹנֵק, יוֹנֵק, שׁוֹ, מ״ר יוֹנְקִים, יוֹנְקִים, (א) ילד קטן בעודנו יוֹנֵק חלב אמו, Säugling; nourisson; suckling: מחויץ תִּשְׁפֵּל חֶרֶב וּמְחַרְרִים אִימָה גַם בְּחוּר גַם בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם אִישׁ שִׁיבָה (דבר'לב כה), וְשַׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל חֵר פֶּתֶן וְעַל מְאוּרֵת צִפְעוֹנִי גָמוּל יָדוּ הָדָה (ישע' יא ח). (ב) נטע בראשית צמיחתו כשהוא עודנו קטן ורך, Sprössling; pousse; sprout: וַיַּעַל פִּיּוֹנֵק לְפָנָיו וַיִּכְשַׁרְשׁ מְאֹרֶץ צִיָּה (ישע' נג ב).

שבת בבוקר, טיול (1)

היא לא כל כך מבטיחה מה הסיפור ביניהם. בשבת בבוקר הוא נותן לה לישון מאוחר ואחרי זה לוקח את הילד לטיול כשהיא הולכת להתעמלות שלה. ביום ראשון גם כן חופש פה. יורם יוצא לרוץ ולרכוב על אופניים והיא עם הילד. מתי הם יחד, כל המשפחה? הוא עובד קשה, כן. גם ישראל עבד מאוד קשה, היה מגיע מאוחר הביתה. ובכל זאת: כל ערב היתה ארוחה משפחתית. בערב שבת ארוחה חגיגית. ובשבת אחר הצהריים היו יוצאים יחד לטייל ברחוב, הולכים לבקר קרובים, לפעמים לסרט.

שבת בבוקר, טיול (2)

“אתה זוכר שפעם שאלת אותי אם תמיד תגור אצלנו בכית?” הוא מסתכל בה. אף מלה לא הוציא עד עכשיו. שותק כמו דג. אפילו עם הילד בקושי דיבר.

“כן?” הוא עונה אחרי רגע ארוך. “מתי זה היה?” “כשהיית כמו יונתן, פיצקלה. קצת יותר גדול. שלוש. ארבע. אמרתי לך שתגור אצלנו עד שתגדל ואחר כך תעבור לבית משלך, ואתה בכית, אוי,

¹ ביקור (תמונות) היא נובלה המתרחשת במהלך ביקורה של מרים אצל יורם, בנה הבוגר המתגורר בקליפורניה עם אשתו ובנו הפעוט. הנובלה עשויה תמונות תמונות, הבזקי מציאות כפי שהיא משתקפת בתודעתם של מרים, יורם, ומיה אשתו.

כמה בכית, לא רצית בשום אופן להתנחם. אמרת שאתה רוצה לגור אתי כל הזמן. אתה לא זוכר?"
"יורם מושך כתפיים. "לא זוכר שום דבר כזה."

שבת בבוקר, טיול (3)

"מים!" הילד צורח. "תות."

יורם מוציא את הספל מהסל התלוי על העגלה בתנועות איטיות. היא מביטה מקרוב בפניו. פתאום היא רואה כמה התבגר. כאילו בבת אחת. הילד מטיח את הספל אל המדרכה. "בה בה!" הוא מיילל.
"מה הוא רוצה?" היא שואלת את יורם.
"בקבוק."
"למה אתה לא נותן לו בקבוק?"
"אסור."

"מה זאת אומרת אסור!"

המשפטים של יורם קצרים. כאילו כל מלה עולה לו כסף. "אסור אחרי גיל שנה. זה לא טוב לשיניים."
רחמנות על הילד. עכשיו הוא בוכה. שום דבר היא לא מבינה. איך מגדלים ילדים בארץ הזאת. ברור הזה. עם חיתול מותר להישאר עד גיל שלוש אבל מוצץ ובקבוק אסור אחרי גיל שנה. איזה מין דבר זה. משוגעים כולם.

שבת בבוקר, טיול (4)

הילד נרדם סוף סוף. שרירי פניו רפויים, כאילו לא צרח והתפתל רק לפני רגע.

"בכה מספיק עד שהתעייף. גם אתה היית ככה."

הוא לא מביט אליה. ממשיך לדחוף את העגלה. רק אחרי רגע ארוך הוא משמיע: "אה?"

"גם אתה היית ככה. אם משהו לא היה מוצא חן בעיניך תיכף ומיד היית בוכה. לא היית מפסיק עד שהתעייפת."

הוא שותק. מזמן התרגל לחשוב על יונתן כמתבגר. כבר התכונן לזה נפשית. הוא בהחלט יכול לדמיין איך יונתן שונא אותו. לועג לו. חושב שהוא לא מבין כלום. אבל עכשיו הוא מנסה לדמיין אותו כאדם מבוגר, בן ארבעים, ארבעים וחמש. המבוגר הזה לא שונא אותו ולא בז לו. הוא פשוט אדיש אליו אדישות גמורה. לא מתעניין בו כהוא זה. שום דבר שיש

לו לומר לא מעניין אותו לשמוע. הוא מביט בתינוק הישן. לא יכול להיות.
לא הוא. לא אצלו.

שבת בבוקר, טיול (5)

שקט כזה בשבת בבוקר. בקושי מכונית עוברת ברחוב. כאילו כפר.
הילד ישן וגם יורם שותק כמו דג.

מישהו מגיע מאחור, נעצר לידם. רוכב אופניים. לובש מכנסיים קצרים
צמודים כמו מגומי וחולצה צהובה מבריקה. האיש מסיר את הקסדה.

"אהלן," הוא אומר ליורם. "מה העניינים?"

"בסדר. מה קורה?"

"אחלה. אתה בא מחר לרכב על סקייליין?"

ככה הם מדברים עוד כמה זמן. היא לא מצליחה להבין בדיוק מי ומה.
רכיבה על אופניים, את זה תפסה. אבל לא יותר מזה. וכל הזמן הזה יורם לא
מבחין בה. לא עולה על דעתו להציג לה את החבר שלו. להציג לחבר את
אמא שלו. ממש כמו כשהיה ילד. תמיד יורם התבייש בה. בלי שום סיבה.

כבר בכיתה ג' דרש שלא תבוא לקחת אותו מבית ספר. אף פעם לא הסכים
שתתלווה לטיול השנתי. התבייש. השד יודע למה. אין לו שום סיבה. היה
מסתגר בחדר. מבלה שעות אצל חברים. אוכל אצלם. ישן אצלם. כאילו אין
לו בית. אף פעם לא הבינה מה היא עושה לא בסדר. כל מה שעשתה לא היה
בסדר. האוכל שבישלה. הריהוט. אפילו על השם שלו היה מתלונן. פתאום
החליט שקוראים לו יורי. מה רע ביורם? שאלה אותו. הוא לא ענה.

"מי זה החבר שלך?" היא מתעניינת, אחרי שההוא על האופניים
הסתלק.

"הוא לא חבר שלי."

אם הוא לא חבר שלך איך אתה נעמד לדבר איתו ברחוב רבע שעה, היא
רוצה לשאול. "אז מה הוא?"

"מהחברה. שרוכבים על אופניים בסופי שבוע."

"איך קוראים לו?"

"צחי רז." אחרי רגע הוא מוסיף ביוזמתו: "הוא — שיחק אותה."

"מה זאת אומרת?"

יורם מסביר לה בכמה מילים. עשה כסף. מכר את החברה שלו בשלוש
מאות חמישים מיליון. מזה נכנס לו לכיס לפחות ארבעים, חמישים
מיליון.

היא מבחינה בתערובת כבושה של טינה והערצה כשהוא זורק לה את

המספרים האלה. ארבעים, חמישים מיליון. אין לה מושג כמה הוא מרוויח. והחיים כאן יקרים כל כך. ומיה לא עובדת.

"ואתה?" היא מעיזה לגשש. "מרוויח בסדר?"

יורם משמיע גיחוך מריר. כן, הוא מרוויח בסדר. "אבל אני חי ממשכורת", הוא מבהיר.

"מה רע בלחיות ממשכורת?" היא לא מבינה.

שוב קוצר רוח. "כאן או ששיחקת אותה בגדול או שאתה מתכנן יום אחד לשחק אותה בגדול. מי שחי ממשכורת הוא לוזר."

מאיפה הוא קיבל רעיונות כאלה. בטח לא אצלה בבית. לא היה דבר שישראל שנא יותר מאלו שחיים מעמל של אחרים.

שבת בבוקר, טיול (6)

היא מביטה ביורם, מנסה לזהות שם את הילד מלפני ארבעים שנה. שוב הפנים שלו נראים לה מבוגרים. אפילו שמרחוק אפשר לחשוב שהוא בן עשרים.

"אתה שומר על עצמך? עשית בדיקות?"

"איזה בדיקות."

"ללב. לחץ דם. בדיקות דם. מתי ראית רופא פעם אחרונה?"

"אין לי זמן לזה."

"זה לא בסדר. אתה חייב להשגיח. לא להזניח את עצמך. זה לא בריחה.

"אבא..."

הוא מעיף בה מבט זועף. איך אפשר להשוות. אבא שלו עישן. לא עשה שום ספורט. אכל בשר אדום וכבד ואיברים פנימיים. אין שום השוואה.

שבת בבוקר, שבוע אחר כך

היא היתה יכולה להרוג אותו. פשוט לחנוק אותו, בידיים שלה. היוגה בשבת בבוקר זאת ההנאה היחידה שיש לה בחיים. כל השבוע היא עם הילד. מביאה ולוקחת מהגן. מאכילה ומחתלת ועושה אמבטיות ומשכיבה לישון. בוקר אחד יש לה בשבוע שהיא יכולה קצת לנוח. לקום בתשע במקום בשש וחצי. לשבת לקפה איפשהו לפני היוגה. בוקר אחד. ועכשיו גם את זה הוא לוקח לה. גוזל את כבשת הרש. איך הוא לא מתבייש. מרגיש לא טוב. בטח. מתי הוא הרגיש פעם לא טוב כשהיה צריך לרכוב על אופניים. כמה פעמים היא היתה חולה באמת, עם חום והקאות, חצי מתה, וטיפלה ביונתן כאילו כלום? הוא עושה לה דווקא. זה ברור. ויונתן מסכן.

סגור בבית כל הבוקר. היא מלבישה אותו, מכינה בתיק חיתולים ובקבוק. אמא שלו שואלת "לאן את הולכת?" מובן לה מאליו שהיא מצטרפת. היא מתפוצצת. עוד שנייה היא מתפוצצת. תיכף היא תצרח. היא לא יכולה יותר. מטופלת בילד קטן ובגבר בלתי נסבל שכל צינור הכי קטן זה מחלה טרמינלית בשבילו, ובתור צ'ופר מיוחד גם באמא שלו, שהוא זורק עליה עשרים וארבע שעות ביממה.

שבת בבוקר, טיול

"מה יש ליורם?" היא שואלת אותה מיד כשהן יוצאות.

מיה מושכת כתפיים.

"הוא לא הולך לרופא?"

"רופא?! מיה כמעט צווחת. "בשביל מה?"

הוא מרגיש לא טוב!"

מיה משמיעה צליל של בוז. "כאן לא הולכים לרופא אם מרגישים קצת

לא טוב."

שום דבר היא לא מבינה. אז מתי הולכים? כשכן מרגישים טוב? או רק כשצריך לרוץ לחדר מיון? הדבר האחרון שהיא רוצה זה להתווכח איתה, אבל היא דואגת ליורם. דואגת מאוד. "זה לא צחוק, צריך שהוא יראה רופא. את יודעת, עם הרקע שלו... גם אצל ישראל זה התחיל כמו צינור רגיל," היא מספרת לה. "גם הוא היה כזה כמו יורם, לא מפונק. לא השגיח על עצמו. קם בבוקר לעבודה, למרות שאני התחננתי שיישאר לנוח בבית... היה צעיר מאוד. עוד לא בן חמישים."

היא מתלבטת אם להמשיך ולספר לה. איך צלצלו אליה מהעבודה שלו, שהתמוטט. איך באה לבקר אותו בבית חולים. איך ישבה לידו כל הלילה, ובדיוק כשיצאה בבוקר הביתה, רק להחליף בגדים, תפס אותה הטלפון... אבל מיה הולכת מהר, מהר מדי בשבילה, לא מפנה מבט ימינה ושמאלה, אטומה לכל דבר מבחוץ.

עילי ראונה הלולה

אֵילוֹנִית, ש"נ, מ"ר אֵילוֹנִית, אשה עקרה מטבעה ודמות גבר לה במקצת, קולה עבה, אבריה גסים וכדומה; männliche und unfruchtbare Frau; femme stérile et homme; sterile and manlike woman: הדיוט לא ישא אילונית אלא אם כן יש לו אשה ובנים ר' יהודה אומר אע"פ שיש לו אשה ובנים לא ישא אילונית (יבמות ו ה) בת עשרים שנה שלא הביאה שתי שערות תביא ראייה שהיא בת עשרים שנה והיא אילונית (נדה ה ע).

זה היה בחדר של הזקנה ההיא, בחדר של הזקנה בבית האבות שבו עבדתי, הייתי נכנס אליה מדי פעם, לראות שהיא לא הזיקה לעצמה, הידיים, אני מתכוון, הידיים שלה, היא היתה פוצעת את עצמה בלילות, נוגסת לעצמה את עצמות הידיים כל הלילה, אוכלת את האצבעות, היו מלפפים לה אותן בתחבושות בד, לפעמים גם קשרו אותה, לילות שלמים היתה מדברת לעצמה כדי לשכוח את שיני הפלסטיק שלה, היא חיבבה אותי הזקנה הזו, היא ראתה בי איזה רוח שאין למטפלים האחרים, איזה רגש, אולי איזו תענייה בעיניים, גם אני נקשרתי בה, היא לעלעה את העברית שלה במצלול שהדור שלי זנח, הזרות שלה היתה לי מקום מפלט, מפלט מהתקופה שלי, מהעיתיד שלי, מההווה שלי הייתי צריך להימלט, אני מתכוון שמצאתי בה משהו, איזו מיתולוגיה שכבר עברה מהעולם, הזקנה הזו נשאה על גופה את מפת הנדרים של המאה העשרים, זה מה שביקשתי לי, את הזמן, את התשוקה של סמלי הזמן, את הרוצחים והנרצחים גם יחד, אני לא יודע איך לנסח את זה, האנחות העצובות שלה, השקט העצור שלה, הסיפורים שלה על ההלוויה של שגאל או על ההליקופטר של משה דיון, כשהיתה בת שבע המהפכה הקומוניסטית כבר הכתה גלים, היא הספיקה להגר עם משפחתה לוילנה ולברלין, אחר-כך הבריחו אותה לקייפטאון, שם הכירה גבר ועזבה למונטריאול ולפריז, עכשיו זה נגמר, בחזרה לארץ האבות, כל זה נגמר בחדר צר, אנונימי, בבוא היום תילקח אל המחלקה הגריאטרית. אני מקצר, צריך להגיע לסיפור עצמו, אני לא רוצה להישמע דרמטי מדי, אבל הדברים מתרחשים, כך שצריך לספר, זה קרה באותם שבועות,

האישה הזקנה הזו, יום אחד מצאתי אותה בוכה, דומעת, היא היתה עקומה מרוב אבל, קמוטה כולה מרוב צער, הטלוויזיה דלקה, היא ראתה משהו, התמונות ריצרו על המרקע, אולי היא הבינה משהו, היא ידעה שהחיים מסביב ממשיכים, שהטלוויזיה מראה את החיים מסביב, כמו קרוסלה שחגה סביב הכורסה שעליה ישבה בכל בוקר, זה היה כך, היא כבר הכינה את עצמה לארוחת הצהריים, אולי חיכתה שמישהו יבוא, המתנה מול הצפצופים של הטלוויזיה, כן, זו היתה המשמרת שלי, נכנסתי במקרה, במקרה עברתי בפרוודור, חשבתי רק להגיד שלום, מפגש ירדתי קצר, היה מוזר לראות אותה פתאום מייבבת, לא יכלה לעצור את עצמה, העיניים התשושות, האישונים העגולים שלה לא הניחו למסך.

"מזל שאתה כאן!", בכל זאת הבחינה בי, קפצה בכף ידה מפית אדומה, ביקשה שאעזור לה לקום, לשאוף אוויר, לעבור לשבת במרפסת. זה היה כך, פתאום נקטע השידור הרגיל, הופיע איש חדשות מוכר, אולפן חי ובו תהלוכת פרשנים קבועה, היא נבהלה מהקול המרציץ של המאורעות, הפניקה חמורת הסבר של השבט: "יש קורבנות בנפש!", "חיילים על הגבול!", "השמות כבר הותרו לפרסום", הקרנבל האכזר של המזרח התיכון נמשך, האנשים כאן לא חדלים למות, שלושה חיילים על הגבול, עוד לא בני עשרים ועכשיו הם גרמו לזקנה לבכות, להתרגש כל-כך, הפנים והשמות עכשיו על המרקע והיא עכשיו מייללת כמו חתול רחוב שאין לו שובעה מהזבל הציבורי, כן, זה הזבל שלנו, השיירים שלנו.

לא על זה רצייתי לספר, לא רק על זה: מתים, גופות, יש מזה בשפע במקומותינו זה לא מעורר כל פליאה, תמונות יפות בעיתוני הבוקר, כך היום נפתח. גופים שרופים, איברים גדומים, זה לא דבר חדש כאן, התענוג שבשגרה, האושר שבהשתעבדות, החקירות של השב"כ, מטעני החבלה, מילא, פעולות התגמול והחוסן הלאומי, נקרא לזה כך, זה עוד מתקבל על הדעת, אבל זקנה על ערש דווי שמתייסרת מהפוליטיקה העכשווית, זקנה שמוסרת את גופה לטרגדיה של היומיום, זה כבר עלה על כל דמיון.

מה אפשר לומר, הייתי שם, בשקט הממוזג של הקומה החמישית, היא לא יכלה לעצור את משבר הבכי שלה, לרגע דעתי הוסחה, לרגע הלכתי למטבח כדי למוזג לה כוס מים, אני לא יודע, אולי אפילו חלפה בי מחשבה לצאת, לגשת לקרוא לאחות, אולי כבר פניתי אל דלת הכניסה, לאחוז בידית ולהיחלץ – כשלתע שמעתי מאחור, זה היה כך, מעין חבטה, נחפזתי, הכורסה היתה ריקה, היא היתה על הרצפה, הזקנה, היא טלטלה את עצמה, הפילה את עצמה מהכורסה, הזקנה הזאת, זה לא היה הכול, תוך

שבריר של זמן הרגשתי שאני ניצב מולה, מעליה, האסון עצמו טפח על פני, כל הפנים שלי, אסור היה להסתכל, הזקנה היתה עירומה לגמרי, היא הפשיטה את עצמה משמלת הבוקר שלה, וכל הלובן הבלה שלה רעד שם, רחש שם מתחתי כמו אורגניזם גולמי, זה היה כך, הקפלים והמורסות לנגד עיני, היא חשפה את עצמה, הזקנה הזו, היא הבהיקה בלובן המשתפך שלה, היא היתה כך, גלויה כולה, חסרת סוד, לא רק מולי, אלא יותר מכך, מול החיים עצמם, מול החיים כולם, חורצת איזה דין, מחוץ למהוגנות הבזויה של האנושי, אני לא יודע אם זה החל אז, אולי אז זה החל, אני חושב שראיתי בתווי הפנים שלה את החיילים הללו שיישארו מונצחים בטלוויזיה, חנוטים במסגרות שלהם בגיל עשרים, ולרגע הבנתי שאני לא נושא את הצלקת, שהגוף שלי נקי מהסימפטום הזה, הסימפטום הישראלי, היהודי, כל מה שזה כולל, אם היה לי זמן הייתי מפרט, אני אומר לכם, כשניסיתי להרים אותה, להרגיע אותה, להלביש אותה, היא התחילה לגמגם ולצעוק: שהיא עצמה היתה צריכה למות, אותה היו צריכים להרוג על הגבול במקומם, זה מה שהיא אמרה, ההיסטריה הזו היתה קשה מנשוא, אני לא יודע אם מישוהו עבר בפרוודור, אף אחד לא נכנס, אף אחד לא הופיע, לרגע צווחה כמו חיה, שהיא עצמה היתה צריכה למות שם במקומם, עד שהשתנקה וייבבה בשקט: אינספור פעמים כבר ביקשה מהאחיות שיניחו לה, שיאפשרו לה לשכב עירומה, להסיר את הסדינים מעליה, עם הרחם הכרות שלה, עם הרחם הריק שלה, עם הכתם הנפשע שבאמצע הבשר שלה, העיוות הנשי של מי שמסרב להוריש וללדת, מי שמסרב להמשיך את השושלת תחת שמי התכלת של ירושלים, מי שמאמץ אל לבו את שירת העקרונות הנשית, היא עצמה היתה אמורה להיקטל תחתם עכשיו, מתי זה התרחש, מתי זה ייגמר, מתי יניחו לה וללובן התהומי שלה, לאטימות של העור שלה, כך כשם שהדברים עצמם, בלי סוף, בלי להסתיר את נבלת הגוף בארון מתים, להקריב את העירום שלה, להעלות אותה לעולה כדי להסיג את הסחרחרות של הדברים עצמם, הזקנה ההיא ידעה טוב ממני, היא הרגישה את מחול המוות סביב, את הדם סביב, את המשחטה סביב, היא היתה כבר גוף מקוטע, מגורען, היא רצתה שיחתכו אותה על הפולחן, עם הבתרים שלה, רצתה לחדש את הברית, היה שם חסר שלא דיברה עליו, הילדים שלא נולדו לה, שלא הביאה לעולם, היא לא אמרה דבר על כך, אולי איזה ילד קטן שבהיסח הדעת נפגע ומת, טבע בים, ואולי גרוע מכך.

שעת ארוחת הצהריים קרבה, עוד מעט יטנף הריח של האוכל התעשייתי את החדרים, לבסוף הסכימה להתלבש ולהתיישב, התבונה שָׁבָה להושיע

על הכיסא במרפסת, והיא המשיכה לדבר עתה בקול מואר, חייבים להפסיק עם העניין הזה, אילו הייתי אישה הייתי מסרבת שוב, חייבים להגיד את זה, אתה אולי תגיד את זה, שהחירות הנשית טמונה בכשלון הטבע – לאמהות עצמה היא סירבה, והסירוב הזה הלך וכרסם בה, כך הרימה את העיניים וביקשה את ההשתאות שלי, ידעה שאני עוד מתבונן בה, זה היה בבית אבות מתקלף, בסוף שנות התשעים, בקומה חמישית, חדר מספר חמש מאות ושש, העולם לא רעד.

(קטע מתורגם מתוך רומן בכתובים בצרפתית)

סיון בסקין הודו של הרוח

עֵבְרָה, עוֹבְרָה, עֵבְרָת, עוֹבְרָת, ש"נ, הרה Schwangere; enceinte; pregnant: עוֹבְרָה שהריחה (מאכל ביוה"כ) מאכילין אותה עד שתשוב נפשה (יומ' ה). עוֹבְרָה שהריחה בשר קודש או בשר חזיר תוחבין לה כוש ברוטב ומניחין לה על פיה (יומ' פב). כל אותן י"ג שנה שהיה חושש רבע את שיניו לא הפילה עוֹבְרָה בארץ ישראל ולא נצטערה יולדת (ר' יוסי בר אבין, מד"ר בראש' לג).

גליה היתה בת דודתה של אמי, וחברתה הטובה מימי ילדותן ונעוריהן. כשהיו בנות שבע, שָׁבָה משפחתן הגדולה לליטא מגלות של שמונה-עשרה שנים בסיביר. בני המשפחה קבעו את מעונם החדש בנְמַנְצ'ינָה, עיירה במחוז וילנה, והתיישבו בבתים כמעט סמוכים לאורך רחוב קטן אחד. גליה ואמי החלו ללמוד בכיתה א' בבית הספר המקומי, שבו היו שלוש שפות הוראה: ליטאית, רוסית ופולנית. יידיש או עברית כבר לא באו בחשבון ב-1959.

אמי וגליה בכל מקרה כבר היו בנות תערובת ולא ידעו יידיש. אביה של אמי היה איכר ליטאי, אמה של גליה היתה רוסייה בת סיביר. אמי למדה כעבור יותר משלושה עשורים את השפה העברית, גליה לא למדה עוד כל שפה חדשה. אבל היא נישאה לאולג, גם הוא בן תערובת יהודי-רוסי, שלמד לקרוא פולנית. הוא לא למד פולנית כדי לתקשר עם השכנים, אלא כדי לקרוא במקור את ספרות המדע הבדיוני הפולנית המפוארת. לו טרח מישהו לראיין את אולג לעיתון, הוא היה צריך להעניק לכתבה את הכותרת: "לא רק סטניסלב לם".

בהמשך לחברות רבת השנים בין גליה לאמי, הייתי מיודדת מאוד עם בתם הבכורה, אניה. מיודדת זאת לא מלה: היינו החברות הכי טובות, כמו שרק שתי ילדות שאוהבות לקרוא, לצייר, להצפין מסרים ולהילחם ברעים יכולות להיות. דווקא לא הלכנו לאותו בית ספר, ולא גרנו בשכנות, אבל שרצנו יחד ימים שלמים כשהיינו נזרקות אצל הסבים בחופשות. להוריני היה ברור שאם אחת המשפחות מתכננת טיול, קטיף פטריות או פירות יער, או רחצה באגם או בנהר (בנמנצ'ינה, כמו במקומות רבים בליטא, היתה

אפשרות לבחור), החברה השנייה מצטרפת. ההשגחה עלינו היתה קלה: ממילא התעניינו רק זו בזו.

בית הוריה של אניה היה מזעזע למדי; בכל אופן, אבי נהג להזדעזע ממנו. כולנו חיינו בצניעות, אבל הם היו עניים. בימינו קשה לדמיין זוג תוכניתנים עני. שישה אנשים – אבא, אמא, בת ושני בנים, ואמו קטועת היד של אולג – הצטופפו בשני חדרים קטנים, שאחד מהם שימש גם סלון. הבית היה מלא מלמעלה עד למטה בספרים ובתקליטים של בארדים. כל מיני חפצים כמו טייפ סלילים עתיק, מקרן שקופיות, או פרימוס שהובער באמצעות טבליות לבנות מסריחות, היו פזורים במקומות בלתי צפויים. אותו שולחן עגול שימש להכנת שיעורים, לציור, לאוכל, לאחסון ולגיהוץ (איני יודעת מדוע טרחו דווקא לגהץ, אם הם לא טרחו לנקות), ומעל לכול – מצב התברואה בדירתם היה כזה, שנעזרתי בזכרונות משם כדי להיכנס לאכול בכל מיני כוכי רחוב מפוחמים בהודו, עשרים שנה אחר כך. מאכל החג אצלם היה מה שמכונה בישראל "משה בתיבה", נקניקיות מצופות בצק, אלא שהם היו מכינים את בלילת הבצק בעצמם, טובלים בה את הנקניקיות ומטגנים בשמן עמוק ("ואז מנגבים את הידיים על הספה", היה מוסיף אבי, ואני תמיד התווכחתי איתו, אף על פי שצדק). אין שום סיכוי בעולם שארשה לילדיי הרכים לאכול משהו כזה. כדי לטעום גילטי פלז'ר מהסוג הזה, הם יצטרכו לגדול מספיק כדי לעזוב את הבית ולנסוע להודו, ואם ירצו להיות חסינים כמוני, ייאלצו למצוא לעצמם חברים משלהם שבאים ממשפחה מקסימה עם הרגלים של זוהמה, אבל מה הסיכוי למצוא כאלה בתל אביב?

בקיצור, ביתם של גליה ואולג היה הבית הכיפי ביותר עלי אדמות. והחידה האמיתית היתה שכאשר אניה ואני היינו נדלקות על נושא מסוים, ספר, דמות היסטורית – תיכף ומיד היו מופיעים בביתם באורח פלא ספרים חדשים הקשורים למושא העניין שלנו. איני יודעת עד היום אם כל הספרים הללו היו בבית הזה מאז ומעולם, ופשוט נשלפו כאשר הבענו עניין בנושא שלהם, או שמא עקבו גליה ואולג באהבה אחרי שיחותינו ומשחקינו וסיפקו לנו מיד את מושא תשוקתנו, הישר ממרתפי הספרים המשומשים בעיר העתיקה של וילנה. אני נוטה לחשוב שביתם המזוהם האזין לנו בעצמו, והוליד את הספרים על פי הצורך מבין כתליו, שהיו נפתחים כמניפה, כתודעתו של ד"ר הופמן הרוכב על אופניו, ושחררו לעברנו את הכרכים המוכתמים בקפה בן תריסר שנים לפחות. מה גם שחלק מהספרים האלה לא ראיתי בשום מקום אחר, בשום חנות או ספרייה. הם היו קשים להשגה.

כל כך קשים, שכאשר יום אחד הבית הזה הוליד קובץ מלא של קטולוס, כל מאה ושישה-עשר שיריו, העתקתי את הספר בכתב יד למחברת בית ספר עבה, כדי שיהיה לי גם. גישה למכונות צילום היתה אז ליחידה סגולה בלבד, שאנחנו והורינו לא נמנינו עמם: זה דרש סיווג בטחוני פחות יהודי. אני עצמי, ונדמה לי שגם אניה ושני אחיה הצעירים, התיחסתי לגליה ולאולג קצת כמו לפיות יער ידידותיות, יותר מכפי שראיתי בהם קרובי משפחה בוגרים או הורים של חברתי הטובה. הם חלקו אתנו את כל עולמנו התרבותי והכניסו אותנו בנדיבות אל עולמם, לעתים השתתפו במשחקים שהיינו ממציאים, לקחו אותנו להופעות של בארדים, קיבלו ברצינות את כל שגעונותינו, והיו בעצמם חסרי אונים כמונו, "לא מסתדרים". כשם שלא השכילו לתחזק את ביתם, לא השכילו להרוויח כסף, לשמור על עצמם, או להתאים את עצמם לעולם המשתנה. כאשר נפתח בוויילנה בית ספר יהודי, שכולנו למדנו בו עברית מתוך מחשבה פרגמטית על הגירה – גליה הלא-מעשית לנצח אמרה: "אני לא אלך ללמוד עברית, זה בכלל לא מדבר אלי. אם הם יפתחו כיתה ללימוד יידיש, אולי אלך. זה מזכיר לי את סבתא שלי."

בקיץ שבסופו עמדנו לעלות לישראל, הבינו הורי שהפרידה מאניה עתידה להיות קשה מנשוא בשבילי. כדי להמתיק אותה, צורפתי למשפחה של אניה לחופשה בכפר נופש כלשהו, שבקתות העץ שלו עמדו ביער על שפת אגם שהיה חלק משרשרת ארוכה של אגמים מחוברים. בכל יום מימי החופשה היינו שוכרים סירה וחותרים כל היום על פני האגמים הקרים והיפים. הייתי מאושרת לחלוטין מהשיט, מהאגמים, מקרבתה של אניה, מההורים-הפיות שלה, מהאחים הקטנים שלה, מהאוכל המפוקפק שהיינו מכינים בערבים במטבחון הבקתה, והשתדלתי לא לחשוב על מה שמצפה לי בסוף הקיץ. גליה היתה שמנה מאוד, אולג רזה מאוד (הוא סבל מאיזו מחלה כרונית מסתורית, אך איני זוכרת שהתלונן), צלליותיהם האוחזות במשוטים על רקע השקיעה מעל האגם נראו כרמויות אגדיות ממש, בשלב זה כולנו כבר הפכנו לטולקינאים משוגעים. בני לילית אינם יכולים לשכון בגופה של אישה שמנה בחציאת סגולה אינסופית ומוכתמת בשומן, גם לא בגוף גבר דק בטי-שירט מהוהה עם שפמפם של מוסקטר. ואילו בשביל הוביטים, הם היו יותר מדי לוזרים, יותר מדי גרועים במילוי המזווה; גם מזווה ראוי לשמו לא היה להם. הם גידלו שלושה ילדים לא מעשיים כמותם. לאניה תואר שני בפילולוגיה סקנדינבית, אך היא נותרה מובטלת לנצח במדינה שמתרגמים משפות סקנדינביות נחשקים מאוד במערכת הבנקאית

שלה. היא משתתפת בקביעות במשחקי תפקידים רבי משתתפים ויוצרת תכשיטים יפים מחרוזים. אם להאמין לאבי, שהסרקזם משמש אצלו תחליף לטקט, הרי שהמצב בביתם, כפי שנצפה בביקורו האחרון בוויילנה, הידרדר עוד. "היינו אצל גליה," כתב לי משם, "היא כיבדה אותנו במרק כרוב. אמת, המרק היה לא רע בכלל. לאחר שסיימתי את המנה שלי, העברתי את הכיסא, את הצלחת ואת הכף לסועד הבא." האם לזה התכוון ניקולאי גומילוב, שהתוודעתי לשיריו לראשונה בביתם של אולג וגליה, כשטבע את הביטוי "הודו של הרוח"? ("בתחנת הרכבת הזו תצליח / להודו של הרוח לקנות כרטיס.")

אולי – אכן – סוג של הודו, גם משום שהם חיו, ועודם חיים, בעולם מקביל, ובנדיבותם סיפקו הצצה אליו גם לי, לצד ילדיהם, שאותם הם גידלו מבלי שאי פעם שמעו שילדים צריכים גבולות. למעשה, מעולם לא ראיתי אנשים שנהנו כמותם מגידול ילדים. אני עצמי אמא אחרת לגמרי, אף כי גם אני סולדת מרעיון הגבולות. אבל עצם זה שבחרתי, בסופו של דבר ואחרי שנים רבות, להיות אמא – ועצם זה שבחרתי, מיד וכבר אז, להיות משוררת – כל זה קרה, בין היתר, גם בזכותם.

* כל השמות בדויים, למעט שמות של סופרים.

בני מר הרב בני

יְחֵשׁ, שׁוֹ, סדר מוצא אדם מאבותיו ורשימת השתלשלות הדורות שלו, *généalogie, Abstammungsregister*: וְאִמְצָא סֵפֶר הַיְחֵשׁ הָעוֹלָיִם בְּרֵאשׁוֹנָה וְאִמְצָא כְּתוּב בּוֹ אֵלֶּה בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֵלִיִּם מִשְׁבֵּי הַגּוֹלָה וְכוּ' (נחמ' ז ה'ו).
ובדקדוק, יוד היחש, היוד הנוספה בסוף השמות לסימן היחס.

"וכי יש מנמנם שבעים שנה בחלום?"
(חוני המעגל, תענית כג ע"א)

כבר עייפתי מאוד, אבל עדיין אני יודע להבריל בין נמנום לחלום. אלא שיש דברים שאין להם שיעור וקשה לתרגם למילים, כמו החום מאז, הדוחק בי עכשיו לכתוב בטרם יצטנן לגמרי. קשה גם להסביר עכשיו מה דחק בי בימים שלפני ראש השנה לנסוע מכאן לצפון. אחרי ימי העבודה הרבים והלילות רציני אמנם לנוח, אך משהו אחר עורר אותי, שכבר אז לא היה נעים, ועכשיו על אחת כמה וכמה; שעון מעורר ישן שצלצל פתאום בסוף חודש אלול, צלצל חלוד שאפילו אני לא שמתי לב אליו אלא רק כעבור ימים אחדים, ואף אחד מסביבי לא שמע. מאחר שלא הצלחתי להפסיק לשמוע אותו ולא יכולתי לחזור לישון, וכיוון שממילא קמתי עם שחר, החלטתי לנסוע לצפון. חשבתי מיד על הר מירון. לא רציני כמובן להגיע לקבר הרשב"י, אלא רק קצת להתבודד ולהשיב רוח אחרי הקיץ המצמיא, להעפיל אל אחד ההרים ולהרוות בזה את צימאוני לחודש תשרי. אפשר היה לבחור כמעט כל חדר בצפון בימים האחרונים של השנה, לפני החגים, ובכל זאת הגעתי דווקא לחדר קטן במושב שלמרגלות הר מירון, שכבר ישנתי בו לפני כמה שנים. ומה עוד, אמרתי בלבי, אולי השינה תזכור אותי מאז ותחזור לבקר.

הפעם ישנתי רק מעט, ובכל זאת שמחתי שהציפורים העירו אותי מבחוץ. השחר כבר עלה. יצאתי מהחדר לשתות קפה. לא היה קר, אבל צפריד קריר קטן התגנב עם אורות הבוקר. עוד לא כבו כל האורות במושב והחשיכה כבר הבהירה ועלו אורות ראשונים בבתי המושב ועל פסגת ההר.

נפשי יצאה לשם; אולי אצליח לנשום לרווחה, אולי אוכל להתעלות לזמן מה כמו בפעם שעברה, אף על פי שאז היו אלה עלומי החורף ועכשיו הקיץ מזדקן וקצר נשימה.

בגלל בזבוז הזמן וארוחת הבוקר יצאתי לדרך רק כשהשמש כבר קפחה. ביציאה מהמושב פניתי אל הוואדי והתחלתי לעלות בה. בפעם הקודמת הוואדי הזה היה נחל, והמים פכפכו בו לאט משעליתי אני, בצעדים מהירים שהשקיט העשב הטרי והרך. עכשיו פצצתי את עלי האלונים המאובקים שריפרו את השביל וקרעתי בדרכי קורי עכביש. אז היה פה ריח אינסופי, אבל גם עכשיו נדמה היה לי שהרחתי ריח מתוק. גם עכשיו היה פה צל, אבל החום הכביד על העלייה התלולה והעייפות הקשתה. בפעם שעברה נמשכתי למעלה בלי לדעת מה יקרה ביציאה מסבך הנחל, כשהאופק ייפתח: נפשי פרוחה בשמי הגליל, כנגד ההרים העולים ללבנון בצפון ויורדים לישראל בצד האחר. אסור לשוב ולצפות להפתעה כזאת, אבל קיוויתי לפחות, למרות העייפות, להפתעה אחרת. לכן התאמצתי להגיע כבר לפסגה, לשבת בצל האלון ועל שפת הבריכה הירוקה. אולי שם תיפול תנומה על עפפיי.

לא אאריך. הגעתי לפסגה, אף על פי שבדרך כבר נדמה היה לי שטעייתי. אלא שלמעלה השמש סנוורה כל כך במזרח, עד שדי היה לראות שהכול במקום ומיד צנחתי ליד הבריכה בצל האלון ועצמתי את עיני.

אינני יודע כמה זמן חלף עד שפקחתי אותן שוב, רגע אחד או שבעים שנה, אבל המראה שראו עיני היה ברור לגמרי.

ילד קטן רץ לקראתי ונעצר רק מקרוב. הוא היה ילד דתי, אף על פי שהכיפה שלו נפלה בדרך כנראה, בן שש או שבע. הוא רץ בסערה ועצר בהפתעה, וכשראה אותי מקרוב, פניו כמעט התהפכו לבכי. אבל אני משום מה לא הופתעתי בכלל. הילד נראה מוכר מיד, אף על פי שאז לא ידעתי מדוע. שאלתי אותו אם הלך לאיבוד ומה שמו, והתשובה לשתי השאלות היתה ברורה מאליה. הוא ענה בקושי והתאפק שלא לבכות שוב. הוא היה רטוב מזיעה ומדמעות. קמתי אליו. הושטתי לו יד והוא נענה לי בכף יד קטנה; כמעט ננערתי ממנה מיד: היא היתה לוחטת כגחלת. אף על פי כן אחזתי בה.

הילד התנשם בכבדות, אחרי הדרך שתעה בה לבדו. יחד הלכנו אל שפת הפסגה ולבי נפל למראה הארץ הרבה והיערות המסובכים בדרך למטה.

— אל תדאג. מזמן הלכת לאיבוד?

הוא הנהן בקושי. כשם שידעתי בוודאות משונה את תשובותיו, ידעתי

גם שאינו צריך לדאוג, ואולי רק את זה הייתי צריך לומר לו. הקפנו יחד את הפסגה ומצאנו בדרך ארבעה שבילים נוספים שירדו לכל עבר. התאמצתי לראות או לשמוע קול, ושקט מילא את הכול. גם הילד התאפק מלבכות.

— מאיפה באת? איפה הם היו?

אחת הציפורים, שעפה בצווחה מצפון לדרום, סימנה אולי את התשובה לשאלה שהילד לא ענה עליה, אבל הציפור אבדה בדרך לעמק. עמדתי חסר אונים והמשכתי להחזיק בחוזקה בכף יד הילד הבווערת. נדמה היה לי שהיא מותירה בי כווייה, ובכל זאת המשכתי להחזיק בה בכל כוחי.

אינני יודע להעיד מה קרה אחר כך, בתוך כמה זמן ומאין עלו פתאום הקולות. נראה שהגיעו בדיוק מהצד השני. הילד שמע אותם לפני, והוא פנה פתאום לשם וכף ידו פרפרה. שמעתי ילד קורא, ועוד לפני שהבנתי מה הוא אומר, ביקשו אצבעותיו רשות והוא השתחרר מכף ידי ורץ אל הילד ההוא שגם פאותיו התנפפו. הקריאה הדהדה והתבהרה: הילדים קראו לאחור: "הרב בְּנִי! הרב בְּנִי!" ובינתיים הופיעו עוד ילדים ורצו אל הילד ולאחור, במורד ההר, רצים ושבים בהתרגשות.

אחרי זמן מה (אינני יודע בדיוק כמה, כי הלא בדיעבד נשכחים סחסי הזמן ורק עצמות הדברים נזכרות) הופיע המבוגר היחיד, הרב בְּנִי כנראה. הוא נראה מזיע ומתנשף, אבל הוא המשיך עוד מעט בקלות אל הילד וחייב אותו אל מותניו ודיבר אליו בתוך כל הדברים שאמרו הילדים מסביב. לא יכולתי לשמוע מה הם אומרים כמובן, ובכלל המרחק בינם לבני התרחב, והיה אפשר כבר לחזור וללכת בלי שאיש יבחין בי. אבל למרות המרחק עוד היתה ידי קשה ובווערת, והחום עלה והתפשט בכל הגוף והמס את כל השאלות. הילדים עמדו מהצד ואחדים כבר החלו לרוץ מסביב. הם היו הצאן והרב בני — הרועה, אבל הילד שלי לא היה רק תלמידו; לא הייתי צריך לשמוע כלום כדי להרגיש שהרב בני מחבק את בנו. הילד התרפק עוד על אביו, ואביו חיבק אותו שוב שלא יאבד, וברגע ההוא נדמה היה לי שאני מבין מדוע הילד טעה בי תחילה ומה פשר מבטו בי לפני שעצר בריצתו. הרי אנחנו דומים, הרב בני ואני, למרות הזקן הקטן וכיפתו הלבנה הגדולה; למרות שערות השיבה וגופו השמנמן, הוא היה בוודאי בן גילי ונשקף שם כבבואה רחוקה של הרמות שיכולתי להיות לו המשכתי לישון ולולא התעוררתי בחצי הלילה ויצאתי מהבית אל הגן לפני שנים רבות. הלא הרחקתי מאוד ואי אפשר לחזור, אבל לפעמים הזמנים מתקפלים לפני, לאחור, וקלסתרן של הילד אינו אלא תמונת ילדות שלי שראיתי מיד כשנפקחו עיני ליד הבריכה הירוקה. ואולי דווקא בלילה ההוא הייתי

סהרורי, וכל מה שקרה מאז לא היה אלא חלום; והנה אני הוא המביט במציאות, והרב בני אינו אלא אני, והילד הזה הוא בני.
לא נשארתי שם, ואינני יודע מה קרה להם אחר כך; אפילו מה היה לי, לא ברור לגמרי. רק אותה תחושת רחיפה שירדתי בה בקלות, וכף היד שהשתחררה. כמה פעמים בהליכתי המהירה במורד ההר הזויתי שוב את האצבעות, והכאב שכך והלך. עד שהגעתי לחדר כבר כמעט נשכח, ובאוטובוס הדחוס בדרך חזרה נשמתי לרווחה. נרדמתי שוב, וכשהתעוררתי בתחנה בעפולה, כבר לא נשמע הצלצול באוזניים.

דורית שילה רחמים

טַמְטָם, טומטום, ש"ז, מ"ר טַמְטָמִים, טומטמין, מי שאבר המין שלו לא נפתח או עלה עליו קרום ולא גבר אם הוא זכר או נקבה: והעבד והאשה וטומטום ואנדרוגינוס (ביכור' א ה). אנדרוגינוס בריה בפ"ע הוא ולא יכלו חכמים להכריע עליו אם הוא איש או אשה אבל טומטום אינו כן, פעמים שהוא איש פעמים שהוא אשה.

כשמדובר בווינסנט קשה לי להחליט במה להסתכל, באיזה חלק של גופו להביט כדי לראות אותו באמת ולהחליט מי הוא. יש ימים שהוא נכנס לכיתה שלי, מחברת, ספר ועט בידיו, ואני רואה רק את אצבעותיו הלבנות על מפרקהן המחוודדים. בימים אחרים, כשאני עומדת ליד הלוח, הוא תולה בי את עיני הברזל הכחולות שלו, התחומות בקמטי צחוק אפרפרים, ואני לא רואה דבר מלבד מבטו. לפעמים, כשבחוץ מחשיך מוקדם והקור והחושך חודרים מבעד לחלונות חדר הכיתה שלנו, הוא נשאר לשבת עד שיוצא אחרון הסטודנטים, ואז מתרומם מכיסאו וצועד לאט לאט, בגלימתו הלבנה, לעבר החלון שמימיני. ברגעים האלה אני לא יכולה שלא לנעוץ מבט בחגורת חרוזי העץ המתוחה ברישול על מותניו ותלויה מעל הסנדלים. כך הוא צועד וחרוזי העץ של חגורתו מקשקשים ומקרקשים. פעם אחת הוא הניח את כף ידו על זגוגית החלון הקרה ואמר: "אני נשבע לך, כשאלוהים ברא את החורף הוא לא חשב על נזירים דומיניקנים מסכנים, שצריכים להסתובב כל השנה בסנדלים".

כמו בסוף כל שיעור, גם באותו יום חורף שאל אותי וינסנט אם אני רוצה לצאת לטיול רגלי בעיר. ואני, שמגיעה לירושלים רק כשאני צריכה ללמד את שיעורי העברית המקראית שלי בבית הספר הקתולי, משוכנעת שרק גבר לבוש בשמלה יכול לגרום לי לומר פעם אחר פעם "כן".

"בואי נסתובב היום לאורך החומה, אבל מבחוץ. זה מה שיפה בירושלים, האספלט והמכונניות חסרות הסבלנות של הישראלים מצד אחד, והאבנים הגבוהות האלה מצד שני". כשאתה נזיר גבוה ויפה בן שלושים וארבע אתה יכול לומר דברים כאלה בלי לחשוש שיחשבו שאתה אידיוט. הרי גם ככה

כולם חושבים שמשוהו לא בסדר אצלך. ובעודנו צועדים ואני מתנדנדת על מגפי העקב הלא-נוחים שלי, נעצר לרגע וינסנט ושאל: "אז מה שלומך? כל-כך הרבה זמן לא היית פה, אני לא רגיל לא לראות אותך כל שבוע." "יותר טוב", עניתי וקצת חייכתי, "מתחזקת, היום הניתוחים האלה לא מסובכים כמו פעם".

"את נראית יותר טוב.", הוא אמר ונעץ בי את הכחול-כרוז שלו. "חזר לך הצבע לפנים".

"זה מפני שכשהוציאו את הרחם ואת הגידולים, זה גרם לדימומים להפסיק. עכשיו אני כבר לא אנמית. מה שנקרא, צבע תמורת רחם: תסכים אתי שזאת עסקה משתלמת".

וינסנט שתק והביט בי. הוא יכול להרשות לעצמו להסתכל. מגנה עליו חומה גבוהה של נזירות, גבוהה כמעט כמו החומה של ירושלים. אחרי דקה ארוכה הוא אמר: "את רואה את הרמזור הזה שם? לא זה הקרוב, זה שליך הגבעה. עד שם אני מרשה לך רחמים עצמיים, ואחר-כך נראה מה נעשה." "מה כבר אפשר לעשות? אני מורה לעברית, גרושה, בת יותר מארבעים, בלי ילדים ועכשיו גם בלי רחם".

"בסדר גמור", הוא אמר ברוגע הרגיל שלו, שמוציא אותי מהכלים. "בסדר גמור. עד הרמזור ואחר-כך אני אדבר".

ולי בכלל לא התחשק לשמוע אותו מדבר. מה כן התחשק לי? אולי רק לצעוק לו: "ומה יקרה ברמזור, אה? תפשיל את הגלימה המגוחכת הזאת ותעשה לי ילד? אצלכם הרי כבר הכניסו להריון בתולה אחת, וגם אצלנו היו שתיים-שלוש עקרונות שילדו בסוף, אז למה לא עוד אחת באמת?" אבל שתקתי וחשבתי לעצמי שדי טיפשי לנעול מגפיים כל כך לא נוחים רק כדי לנסות למצוא חן בעיני נזיר קתולי, ועוד נזיר שאוהב ללכת ברגל. "אתה יודע שבעברית המילה 'רחמים' נגזרת מהמילה 'רחם'? אמרתי והתעצבתי קצת יותר." "זה יפה. בייחוד כשחושבים על זה שמהמלה היוונית ל'רחם', 'היסטרה', גזרו את המלה 'היסטריה'".

"נדמה לי שכבר אמרת לי את זה פעם", ענה ולא שאל את השאלות הדקדוקיות והאטימולוגיות שהיה בוודאי ממטיר עלי אילו היינו עכשיו בכיתה.

המשכנו לצעוד בשתיקה – שתיקה שאליה נלוו הקשקשת הבלתי-פוסקת של חרוזי חגורת העץ שלו, הטיפוף המקרטע של העקבים שלי והתנועה הסואנת של המכוניות ושל האנשים. לא היה לי מה לומר לו ולא יכולתי להתרכז בשום דבר.

"יש לי ילד", הוא הפטיר פתאום והגביר מעט את קצב צעדיו.

"סליחה?"

"יש לי ילד, בן. הוא בן עשר השנה."

"איפה הוא נמצא?"

"בבית, בדבלין."

לא ידעתי מה לומר ועוד פחות מה לשאול. כל ההרמוניה של הרעש הסביבתי התפוגגה פתאום, והכרתי התמסרה לתובנה הבאה: אפילו נזירים מצליחים להוליד ילדים. כך עלו המילים בעיני רוחי, ומיד חשתי בוושה ועיני ננעצו ברמזור.

"החברה שלי נכנסה להריון כשעוד היססתי אם להתחייב לכנסיה ובדיוק כשהחלטתי לקחת פסק זמן של כמה חודשים מהסמינר. אבל בסופו של דבר ההיריון שלה לא השפיע על ההחלטה שלי, והבן שלנו – ליאם – נולד אחרי שכבר נדרתי את נדר הנזירות."

המשכתי לשתוק כי הנחתי שימשיך לדבר. סיפור כזה לא מפסיקים באמצע. אבל וינסנט המשיך לצעוד בשקט ומדי פעם סובב את ראשו אלי. קינאתי בו שיש לו גלימה לבנה־דהויה שבה הוא יכול להתעטף ולמצוא מסתור.

"אבל זה שיש לי ילד לא אומר שאני הורה", שמעתי אותו אומר לבסוף.

"אני מבינה".

"בטוח?", וחיוך קטן נפרש על שפתיו.

"מה אני אגיד לך? אני כבר לא יודעת מה בטוח ומה לא. אבל אני מתארת לעצמי שלהיות נזיר דומיניקני עשר שנים לא השאיר לך הרבה מקום לחיי משפחה".

התבוננתי בגבעה הירושלמית שלימיננו, גבעה אפורה־חומה וספוגה בגשם, ונכספתי אל העיר שלו, אל דבלין שהיתה ללא ספק ירוקה יותר, גשומה יותר, בוהקת יותר. באורח מפתיע נראתה לי עכשיו דבלין זרה פחות מירושלים, אף על פי שמעולם לא ביקרתי בה. רציתי להמשיך לדבר אתו. להמשיך ולומר שכן, אצלי בראש הכול בטוח וידוע. אני יודעת למשל שהוא נזיר ובחור מבריק ומשכיל שבא הנה לפני שנתיים כדי ללמוד עברית מקראית. אני יודעת שבכל פעם שהוא פוצה את פיו אני נשאבת אל תוך המילים שלו ולא רוצה להניח לו. אני יודעת שהוא האיש השלם ביותר שאני מכירה, או לפחות כך חשבתי עד עכשיו, ואני גם יודעת שנפשי נקשרה בנפשו. ומעל לכול, עד לרגע זה הייתי משוכנעת שגם הוא עקר. עיני הברזל שלו הן מה שראיתי לנגד עיני כשחתמתי בבית החולים על

הטופס המאשר למנתח לעקור מגופי את האיבר המדמם הזה, שחודש אחר חודש – עוד כשהייתי נשואה – לא הצליח להרות. חתמתי והבנתי שאולי כדאי שאסע קצת מכאן אחרי שהסיוט הזה ייגמר. אולי לאירלנד, למה לא? לנשום שם אוויר אחר לשנה־שנתיים, אוויר שנראה ומריח כמו וינסנט. "בעוד כמה ימים אני נוסע לשם, זה מה שרציתי לספר לך. אני נוסע אל הבן שלי. אמא שלו חלתה, ובפעם הראשונה מאז שנולד היא ביקשה שאבוא לעזור לה."

וינסנט דיבר אלי וגם אל ירושלים. דיבר על חייו ועל אלוהים שלו שבשמים. אבל אני כבר הייתי הרחק משם, מטיילת בנעליים נוחות על גבעות ירוקות לחופו של אוקינוס מלוח וקר, וברקע ספינות דייגים משייטות מול מגדלור כסוף. וילד בן עשר בעל עיני ברזל כחולות אוחז בידו, ובידו השנייה בזו של אביו הלבוש בגלימה לבנה, חגורה מעץ וסנדלים. ילד ושמו ליאם.

יערה שחורי ארכיפלג ילדות

עֲרִיסָה, ש"נ, מ"ר עֲרִיסוֹת, מטה קטנה של תינוק, Wiege ; berceau ; cradle : כלי עץ. מאימתי מקבלים טומאה המטה והעריסה משישופם בעור הדג (כלים טז א). בנות כותים נדות מעריסתן (נדה ד א). מפני מה ראשיהם של בבליים ארוכים ושל בני מדינה זו מגולגלים וכו' מפני שאין במקומן עריסות וכל ימיו מתגדל על חיק אמו (אדר"כ כוסה' ב כב).

[יום אחד]

יום אחד יחזור תיק העור להיות פרה, תיק עור התנין יהיה שוב תנין, התנין ינשוך את הפרה ברגל, כמו ריבית, אבל הפרה – כבר עשו ממנה עור, כבר פשטו ממנה הכול, לא התנין יכריע אותה. השועל מהצווארון של סבתא יחזור לראות. הוא יפיל את החרוזים השחורים ומתחתם יצמחו לו עיניים, הוא ייתן לסבתא נשיכה לפְּרָדָה ויעלם ביער, השולחן שלנו לא יצמח לשום מקום. הסיבית לא יכולה לחזור להיות מה שלא היתה. היא תתפזר על הרצפה בחוסר אונים, ומתחת לרצפות פרוץ החול, זה החול שהביאו לכאן הגמלים שבנו את העיר, גם הגמלים יבואו עייפים וחכמים, ספינות במדבר, חיות שלא מוכנות יותר לשאת אף אחד על הרבשת שלהן. אבל השועל יגלה שאין יער. הוא יתגנב בעורמה וייצא מהתמונה עם הגמל.

לאט-לאט ירד חושך על העולם, השועל ילמד לחיות במדבר, אני רוצה להגיד שאף אחד לא ימות שם, אבל גם הפעם את הפרה יצודו. יצודו שוב, ישחטו שוב, בגלגול הבא תהיה נזיר בהודו, פרה בהודו, פרה קדושה, אני מאחלת לה כל טוב, אני זוכרת את קרן הפרה שתלויה על לוח המודעות, אבל התנין יחל בחושך לאט-לאט ויאכל את כל הפרחים. את כובע הנזיר ואת היהודי הנודד שמרוב פחד יסתלסלו וייתפסו זה בזה, ברית לא קדושה, ישכחו על שם מי נקראו. ככה זה יהיה.

[נעליים כחולות]

ועכשיו, תארו לעצמכם סיר חלב. בין הדפנות ישוט עכבר. בהיותו משל הוא לא שונה כל כך מהצפרדע ששחתה לילה שלם בשמנת כדי לא

לטבוע. את הסיפור הזה כבר שמעתם. בבוקר היא נחה על תלולית של חמאה שֶחֶבְצו תנועות רגליה החזקות. אבל אל תסמכו על עכבר בענייני ניסים. אם תטבלו יד בנוזל, החלב יוותר חלב. תפסו בזנב העכבר שצף על גבו. מה לא תעשו כדי לשמוח: תתלבשו יפה ותכחישו את המוות. ספרו סיפור ותשכחו את החלב. כשיגלוש אמרו רק: כמה יפה. מקציף. מקסים. כבר יהיה מי שיקשיב לכם.

עכשיו אפשר לדבר. יש דברים שכדאי שתדעו. בחוץ מלבלב עץ תפוח. נוף נעים להשמעת אמת. לפני האם באה הבת. את זה לא מלמדים. הילדות שלכם אולי מוכנה כבר לנוח. מסוגלת כבר לשתוק סוף-סוף. אבל אתם אלה שלא מניחים לה וצובטים לה את הבשר. רגע לפני שהיא נגמרת אתם עוד מתעקשים שיעלה מתוכה דבר-מה אחרון, ראותני כמו צבעוני. מקרא שייתן פשר למה שלא היה לו פשר. סיבת הסיבות. את העבר כותבים בהמשכים, אבל זה משעמם אתכם, כמו לשמוע חלום של מישהו אחר. אבל גם אתם כבר מכוסים כולכם בדיו, כפות ידיים, גפיים וראש.

נצטופף כאן ביחד. נניח שאבשל מרק. אתן לכם את מה שלא ידעתם שרציתם. אפילו נעליים חדשות עם אבזם צדי. אוהו, לא ידעתם, נכון? אבל כבר מתגנב לפה מראה הנעליים שנתפרו מהזמש הכחול, הנעים, הרך. כמה טוב יהיה כשתנעלו אותן. תהיו נכונים לכול. רק דברים טובים קורים למהלכים בנעליים שכאלה. המחיר הוא כמה זכרונות. עוד תראו, הזמן יעבור מהר.

[האי]

ראשית יש לשרטט את גבולם של שני האיים המחוברים. הארכיפלג של הילדות. למנות מחצבים, סוגי קרקע, שיעור אוכלוסין. אין טעם בכותרות הגדולות. הים. העבר. האי. האם. למענכם אנסה לדייק. אכתוב את החיים על האי. והנה אני מוכנה לדמות, לזכור, לדקלם, להפריז. אף כי ההפרזה, כבר למדתי, אינה מולידה פאר. ובכל זאת היא הכרחית. היא מרחיקה מהטעם הטוב, מכל מה שראוי ומהוגן, מהניווט המיטיב. הנה עכשיו, הופ-הופ, צצות השורות של אמי, עם החיוך המעושן, כשאמרה, "גדולה מהחיים אַת!", שוכחת שזאת סיסמה לסיגריה או לגבינה צהובה או לקוקה קולה. כי אז, על הארכיפלג, עוד אמרנו קוקה קולה כאילו לבקבוק מאמריקה היה שם פרטי ושם משפחה. היום נגיד קולה. האם זאת העדות לזמן שעבר, העדות היחידה? העולם מסיבנו התיישר לכלל שמות חיבה, לאלף כינויים. והיום אנחנו חברים של מה שאנחנו אוכלים ושותים

ולובשים ומנקים, אנחנו אוהבים אותם ובסתר לבנו מקווים שהם הופכים אותנו לאהובים, לנחשקים. האם סתמית היא העובדה שהגעתי לדבר על אמי ועל המלה אהבה? שנים היו המילים כרוכות זו בזו, שנים נדרו זו מזו כיבשות המתרחקות לשני צדי הגלובוס, שתי צלחות מרק על שולחן. אבל האי נותר שם, מתחת לנייר, מתחת למפה, מתחת לשולחן, ועל אדמת האי אני מסתחררת בין ימה וקדמה, וכן, ככה היא באה, הרטוריקה, ההרואיקה.

[שטיח]

אמי היא סיפור שהשארתי מאחור. הרי מוכרחים. יש לחלק את העולם לעבר ולהווה ולצפות לעתיד. אבל הסיפור, ככפיל ערמומי, מתגלגל בשטיח ומזנק לפנים. השטיח מוטל ארצה ועלי לעצור. באמת צריך פעם להחליט איך לפתוח שטיח. איך אפשר לגלגל את הסיפור ולהעמיד בצד החרד, בפניה, שלא יפתח. אבל בפנים צומחים צומחים מופלאים, רוטטים, מעלי בשר ופימה. גם עובש מעלה פרחים, החוטים ממשיכים להיטוות ודוגמת הפרחים ממשיכה לשגשג לצמוח, לשלוח אצבעות. אי-אפשר להכחיש, אמי מסרבת להישאר מאחור. להיות מנומסת. שתינו כאן, אחוזות. השטיח ישא אותנו עליו, ללא מעוף, ללא לאות. עוד יבלע אותנו חיים.

גם אני לא משאירה אותה שם. אילו היה כאן סוס הייתי מעמיסה עליו את השטיח, את הכפיל הערמומי שמגולגל בשטיח הפורש לראווה בצחקוק יודע-סוד את איברי האישה שלה. אני הכפיל, אני השדון הצוחק מתוך השטיח. בינתיים נסו לשוב ולחלק את העולם לעבר-הווה-עתיד. לדעת שלא הכול מועד לחזור כמערבולת. שיש דברים שעבר זמנם, מפתחות בלי שיניים, דלתות שאין מאחוריהן דבר. יש דברים שהשארנו מאחור. למשל, חפצים. יש דברים שמעולם לא היו לנו. יש דברים ששכחנו, ששכחתי, שאיבדתי, שאיבדנו. הרשימה אינסופית, ככה אומרים כשלא זוכרים. כשהכל בליל מטפטף, זולג, שמעבירים מסל הכביסה אל מכונת הכביסה, אל החבל, אל הגוף. עכשיו אנחנו יפים ויבשים. מסתלקים מול הראי בהבעה מאופקת. אנחנו יודעים מי אנחנו. בלי שאריות שמשלתלשות מכיסנו. בלי תורשה מסובכת. יוצאים מן הבית מבלי להיפרד לשלום. ובכל זאת קיים קשר נסתר בין הדברים. בין מברשת השיער המעוגלת לקופסת כלי האיפור הגדושה והצבעים שמאירים את פניה של אמי. מישוהו מסתכל בנו. אלה עיניה של אישה צעירה, מאופרת בקו שחור, נטויו כמו כתב, כמו חתימה. אלה עיניים שנפקחות מול הראי. לפני רגע עמדנו כאן אנחנו. עיני בובה נפקחות. מעפעפות.

אני מרדדת את מה שמחבר בינינו לכדי חוט דק, לכדי קו שאפשר לשרטט בעיפרון מספר ארבע, מחק בצדו השני, בעיפרון איפור, קל להימחות. אבל רק לכאורה. אולי מהרגע הזה שנעשיתי לאמא ונפתח מצבור הרגעים של הילדות, שבים ומפציעים חיים שלמים, פוערים מקור כדי שאאכיל אותם לשובע, כמו גוזל קוקייה ענק ותובעני. ואני מאכילה באטריות ובמילים. במחשבה נוספת, לא עיפרון דרוש כאן. אני שוברת את העופרת.

[פורמייקה]

אולי זאת הנקודה שממנה עלי להשתדל ולהרים את העולם. לאו דווקא כמי שקובעת נקודה ארכימדית, יוצקת במתינות בסיס ומחכה שיתקשה, אלא כמי שמפשילה בסתר שמלה, מעלה אותה מאחור עם מקל כדי להציץ. בלי להציץ לא תוכלו לשער מה נראה שם. רגליים גבריות תחת בד מעורן, עודף בשר, עצמות, עצמים. של מי הרגליים האלה? מרימים סדין מעל בית שכולו ילדים, שנראה כה חסר אונים בחדר העצמים שלי, חדר הנצחה פרטי שבו סדינים לבנים מגנים מפני אבק ומגע.

תיכף יחליקו אותי כאן לתוך אחת המיטות לקבל מיטה וסדין וציפה ומקום להניח עליו קישוטים קטנים ודלים וחור משלי למברשת שיניים ומגרה לציורים ומגרה לגרביים ולתחתונים, וגם את מברשת השיער יש להניח שם והכול נקי ומוצף פלורוצנטים, מלבד בחושך, מלבד בלילה, שעת הכנות הגדולות. ואכן נדמה לי שלראשונה נתקלתי במבנה המשונה הזה, שמכיל מיטות קטנות ובהן ילדים, מוקף בוץ ורשא, באחד הלילות. ואולי היה זה ערב.

ככה שאני עדין חולמת על מנדרליי, כלומר אני יכולה לשוטט בין חדריו של המקום ולדייק בצבע ובמרקם של הפורמייקה כי נדמה שהבית ההוא, המוארך, הזוויתי, נעטף בתערובת מוזרה של עץ אורן ופורמייקה שנחשבה מתאימה לילדים ואולי לחיות טרף. ומאחורי כל זה היתה יד נעלמה, יד נוכחת בכול, שזרעה גיוון לצד הזנחה.

אמי נותרה מחוץ לבית הזה. ספרת המבוגרים היתה טבעת שבתאי שנכרכה מסביב לכוכב הילדים בלי לגעת בו. בלי לדעת איזו אכזריות מסתתרת בין הפנים הקטנים. איזו אלימות מסוגלים לפתח זה אל זה. האלימות הצוננת היא הרעה שבהן. היא ניתנה כמו עובדה שצריך להחזיק ואסור להפיל ואסור למצמץ ואסור לבכות. כי הילדות היא זמן ללא זמן. אין לזה סוף, אין לזה קצה. היינו ערומים כשועלים. הזנבות דלקו אבל אף אחד לא עלה באש. העיניים שלנו היו עשויות זכוכית.

אלכס אפשטיין שבע שיחות עם ילד

עוֹלָל, עוֹלָל, שׁוֹ, מ״ר עוֹלָלִים — כמו עוֹל, ילד קטן, גדול מיונק: וְאֵת חַמַּת יְהוָה מְלֵאֵתִי נְלֵאֵתִי הִכִּיל שִׁפְךָ עַל עוֹלָל בַּחוּץ וְעַל סוֹד בַּחוּרִים יַחְדָּו (ירמ' ו יא). פִּי עָלָה מִנֹּת בַּחלוּנֵינוּ בָּא בְּצַרְמְנוּתֵינוּ לְהַכְרִית עוֹלָל מַחוּץ בַּחוּרִים מְרַחֲבוֹת (ירמ' ט כ), ואמר המשורר: אחפף על ילדי תענוגך ושאי בחיקך את עולליך (ר"י הלוי, יפה מה טבו אהליך).

על דמיון

- הוא הצמיד את הקונכייה לאוזנו.
- "מה אתה שומע בפנים?" שאלתי.
- "ים קטן".
- "אני גם יכול להקשיב?"
- "לא. אתה גדול".

על אמנות

- "בן כמה אתה?"
- "חמש וחצי!"
- "מה תרצה להיות כשתהיה גדול?"
- "צייר".
- "ומה תצייר?"
- "הכול".

על סמנטיקה

- "למה בגן חיות יש אנשים?"
- "כי הם באים להסתכל על החיות".
- "אבל גם החיות מסתכלות על האנשים".
- "נכון".
- "אז צריך לקרוא לזה גן חיות ואנשים".

על כשלון הקדמה

- "תראה את הירח, הוא יפהפה".
- "באיזה ערוץ זה?"
- "זה לא בטלוויזיה, זה בשמים".
- "ואי אפשר להקליט?"

על משמעות החיים

- "בן כמה אתה?"
- "ארבעים".
- "אתה ממש זקן! מתי תמות?"
- "אני לא יודע".
- "זה בכלל לא הגיוני".
- "למה?"
- "כי מבוגרים יודעים הכול".

על בריאה

- "למה יש רק ירח אחד?"
- "אולי כדי שנוכל לראות אותו בבירור".
- "אם אני הייתי אלוהים, הייתי עושה לכל אדם ירח משלו".
- "אבל אז אי אפשר יהיה לראות שום דבר אחר בשמים".
- "אז הייתי עושה אותם קטנים-קטנים. ואז היה אפשר להכניס אותם לכיס. ולשים בשמים רק לפני שנרדמים".

על קריאה

- "כשסוגרים ספר", אמר וסגר את הספר, "כל החיות בפנים הולכות לישון".
- "וכשפותחים ספר?"
- "החיות מתעוררות ומפקקות וקמות. אבל צריך לפתוח ממש מהר כדי לראות".

טלי עוקבי קליפות מביטות בעולם נגוס

*

כרתו

את עיניו של עץ התפוחים.

נשם

גשם עכה

נשם וחבק את עליו

ואת עצמותיו הרעודות.

קלפות עור מביטות בעולם עור.

אור פעור נוגס אדמה חורת.

בסתו

פער העץ את לעו הרוטט

וגרף את תפוחיו אליו.

לבו בכה על העולם

לבו ששתת זמן חמוץ.

נשם

גשם עכה

נשם וחבק.

אור פרוס נוגס אדמה עורת.

קלפות מביטות בעולם נגוס.

קוצר נשימה

העין העורת דברה את הזמן

בלחישות אפרסק פכחה.

פְּלוּמַת פְּרֵי זוֹרְחָת.
הָאוֹר בְּקֶשֶׁר קוֹרָא.
אֵילוּ מְלִים נְעוּלוֹת בַּהוּוֹה הַמְתַּמִּיד?
עֵרוֹן נְעוּץ בְּאֵן
עֵרוֹן נְעוּץ בְּפֹה.

יְדִים גּוֹעֲרוֹת חֲפִירָה
לְשׁוֹת בְּאֲדָמָה אוֹרִירִית
מְחַפְּשׁוֹת אֶת הַהוּוֹה הַמְתַּמִּיד
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ הַקְּבוּרָה, אֶת מִצְחָה.
וְאֵת גּוֹשׁ הַלֵּב הַמִּילָל.
הֵאֵם עוֹד אֶפְשֶׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּבִטּוּי
”גּוֹשׁ לֵב מִילָל”?
מִי קֹשֶׁר לְפוֹרְטוּנָה אֶת הָעֵינַיִם?
עֲרְפוּ אֶת רֹאשׁוֹ!
בְּגִלְלוֹ הַגּוֹרֵל הוּא עוֹר, אֲבָל הוּא לֹא.
הָעֵיז הָעוֹרֵת דְּבָרָה אֶת הַזְּמַן
בְּלִחִישׁוֹת אֶפְרֹסְקִיּוֹת
מִשֵּׁשׁ הַרְעַל הַשְּׁעִיר
נִפְקָע זְמַן פְּרָגִי
נִפְקָעָה הָאֲבוֹ, מִצְחָה וְזַכְרוֹנוֹת חֲנֹק.
יֵלֵל הָאוֹר לְלַע הַפְּעוֹר.
יֵלֵל כְּמוֹ הַלֵּב וְכְמוֹ כְּלָב וְכְמוֹ שְׂכָחָה.
אִיךָ מִיֵּלֵלֵת שְׂכָחָה?
הָעֵיז הָעוֹרֵת לְעֶסֶה אֶת הַזְּמַן
וְאֵת הַלֵּב
וְאֵת הַצֶּרֶךְ בְּמִשְׁמְעוֹת
וְהַמְצָח זָרַח כְּמוֹ שֶׁמֶשׁ קְבוּרָה.

*

הַיִּינוּ קְרוֹבִים
כְּמוֹ סְלִיּוֹת וְאַדְמָה,
עַד שֶׁהִלַּחַשׁ
הִפְרִיד אֶת צַעְדֵי הַקָּרָח.

גַּם הִדְשָׂא צוֹמַח מִשְׁתִּיקוֹת.

חֲרָפִים אֲרָכִים בְּעֶרְנוּ
חֲנוּטֵי מִבְּט
מִלְלִים
מְחַרְרִים
עַד שֶׁהִלַּחַשׁ.

שמעון אדף
העולם אמר, סקס! אמרתי, לא-לא
מתוך "מתנות החתונה"

*

פָּגַשְׁתִּי אֶת הָעוֹלָם
בְּנִקְרַת חִיצוֹן אֲשֶׁר מִנְכַח
צִיר
מָה חֶשֶׁךְ
הַחֶלֶל
לֹא חֶשֶׁךְ הַחֶלֶל
אוּלֵי כִילָדִים
שֶׁהִפְקְרוּ לִיעָרִים
לְגִדֵל בֵּין טִלְפִי
זָאב, בְּמִלְתְּעוֹת
וּמִגַּע אוֹ קוֹל הַשִּׁיב
לָהֶם, מִקֶּץ שָׁנִים,
אֲנוּשִׁיּוֹת
(אֲבָדוֹן הַמִּתְעַצֵּב בְּרִגַע
לְתַבְנִית שֶׁל הַכְּרָה)
כֵּן
אוּלֵי אוֹתוֹ הִרְגַע
(כְּלוּמֵר כְּמוֹתוֹ
הָיָה)
וְהָעוֹלָם אָמַר, הַכֵּיִס
הָעוֹלָם אָמַר, שְׂדוֹת תְּעוּפָה, מְסֻלוֹת
מִתְכֶת וְחֶשְׁמֵל
אָמַרְתִּי, לֹא
אָמַרְתִּי —
לֹא.

וְהֵעוֹלָם אָמַר, כָּרַע בְּרֶךְ
הָעוֹלָם אָמַר, סֶקֶס!
אָמַרְתִּי, לֹא
לֹא.

וְהֵעוֹלָם אָמַר, שָׁן אֶת יִינִי
הָעוֹלָם אָמַר, עָרִים
גְּדוּלוֹת וּבְצוּרוֹת.
אָמַרְתִּי, לֹא
אָמַרְתִּי — לֹא.

הָעוֹלָם אָמַר, סוֹפֵר פּוֹזִיצִיָּה, גִּבֹּר, חֲכָמַת
הִישִׁישׁוֹת,
אֵהִיָּה אֲנִי
הַדָּלֶת, אֵהִיָּה הַהַמְצָאוֹת.
אָמַרְתִּי, לֹא
בְּנִקְרַת חֵיצוֹן בְּטָרָם
צִיר, אָמַרְתִּי
לֹא

לֹא

הֵנַח לִי

וְהֵעוֹלָם אָמַר, תִּרְאֶה מָה זֶה
בְּאִמְצַע הַדְּבוּר, כְּמָה
מִמֶּה כָּבֵד יֵשׁ לִי, כְּמָה
מִמֶּה כָּבֵד
פֹּה.

*

אֵהִבְתִּי אוֹתָךְ
אֲדוּנִי
אֶתָּה מִבֵּין

אֶהְבֵּתִי אֶת־רִיָּאֵל צְבָאוֹת כִּי
מִרְאָה אָדָם מִמַּעַל
וְגו'
אֶהְבֵּתִי

וְלֹא הָיָה לִי קֵל בְּהַתְּבַגְרוֹתַי, קֵל
לִי לֹא הָיָה.....

דְּבַרְתִּי עִם הַמְּשׁוֹרְרִים דְּבַרְתִּי
עִם הָאוֹפָנִים, מָה

הֵם אָמְרוּ?

תִּפְאַרֶת תְּהַלֵּה וְתִשְׁבַּחֲוֹת, מָה
יֵשׁ לֹמֵר, הַשָּׁעַר
מוֹם הָאֶפְיֹנִי, כִּמָּה אֵינְסוֹפִי
כָּכָה ~ בְּלֵה־בְלֵה~

(לעורך/ת הלשוני/ת: נא
לשתול אמוטיקון, בעצם אני מניח/ה ש
את/ה מעדיף/ה את
המינוח העברי -
רגשון;))

אַתָּה מִבֵּינִי, דְּבַרְתִּי עִם
אָבִי, אִמִּי חֲשָׁדָה
תָּמִיד שֵׁשׁ יוֹתֵר

וְאַחֲזָה בָּהּ פֶּעַם בְּמִטְבַּח
וְהִיא מִתְּפַלְּלָת שְׁחֲרִית

בְּדֶרֶךְ לְשֹׁעַת
אָפֶס, בְּקִשִּׁי
נִפְלַח חֲמָה מִמְקוֹמוֹ
אֶל הָרְקִיעִים

(הערת העורכ/ת: דווקא
בזכר/ה?)

מְכִיתָת הַזְכוּכִית הַתְּכַלְכֶּלֶת
כְּפִצֵּעַ, מָה יֵשׁ
בְּכִיתִי בְּאוֹטוֹבוּס אֶל אֲשֶׁקְלוֹן
כִּף יָדָה סוֹכֶרֶת עַל עֵינֶיהָ, וְאִז

הִפָּה. הַשְּׁמַע אֶת תְּפִלָּתָהּ, זַעפְנוּרִיה (ויש אומרים –
חה!)

בְּעוֹד אֶלְפֵי שָׁנִים יִצְמַח אֹט
הַאִינְטֶרְנֵט רָחֵם הַ-

אֶבֶל הָאֶזֶן
לָהּ, שְׁבִלֵי קוֹל, שְׁקָרִיאת שְׁמַע
שֶׁל שַׁחֲרִית שְׁלֵה
אֵין כְּמוֹתָהּ
בְּעוֹלָמָהּ

לֹא נֶאֱחָה לָּהּ בְּאִימִייל, שֶׁפְּנִישְׁפְּנוּהָ, הָדָר זוּי, בְּפִיִּסְבוֹק
לֹא יָאָה, בְּסִלּוֹלֵרִים
לֹא?

אֲתָה מִבֵּין
שִׁיחַ לִי עֲמֹךְ
בְּשִׁלוֹשׁ מְאוֹת
תְּשַׁעִים פָּנֶיךָ

מִן הַכּוֹכָבִים שְׂבָהֵם הַשְּׁגִתִּיהָ
וְהִיִּיתָ כְּכֹאֵב
אֲזַ בְּאוֹטוֹבוֹס
בְּכִיתִי
לְמָה

תֹּאכַל קִרְיָה
בְּשִׁתּוֹתֵי עֵתָהּ
יִזוּ בְּעֵשָׂרִים

הַשְּׁקֵל, עֵשָׂרִים
הַשְּׁקֵלִים
כֶּסֶף
מִבְּצַע בְּסוֹפֵר

בְּאֵמָת,
מִרְ צְבָאוֹת,
אֶהְבֵּתִי אוֹתָהּ

*

בְּחֶשֶׁךְ הַזֶּה
אֶתָּה
מִי

כּוֹכָבִים שׁוֹנְאֵי אָדָם
עֲדִיָּה
כָּל דּוֹרְסֵי נֶשֶׁף שְׁקֻטִים

מֵעֵבֶר זְגוּגִית
חוּץ
מִכְבוֹדָהּ

רַק
שְׁקוּף־לִילָה.

*

אוּלַי בְּשֶׁעָה הֵיחָא אֲדַע
אֶת הַשָּׁעָה
עֵינַי שְׁבִקְמָה
כָּבֵר מוֹכְנֹת
לְמַעֲשֵׂה הַיּוֹם
אֲבָל אֵיכֶר אַחֵר
חוֹלָם
עוֹדוֹ שָׁרוּי
בְּחִלְמָה

אֲנַחְנוּ הַנוֹפְלִים בְּלֹא
יְכַלֵּת תַּעֲוִפָה
אִף פַּעַם לֹא נִכִּיר אֶת כְּבִידְתְּךָ
צְפוֹר הַלְכוּדָה
פְּתָאוֹם
בְּעֻקּוּמִים שֶׁל הַחֲלָל
בְּרֵשֶׁת דָּם
וְהַבֶּשֶׁר קוֹרָא
בְּזוֹ קוֹל חֲמִי יִקְרָא

אֲנִי רָעֵב
אֲדוֹן
מִדוּעַ קָלַלְתָּנִי פְּעַמִּים
הַגּוֹף
שֶׁלֹא אוֹכֵל לְהַבְיִינָה
אֲלֹא דְרָכוּ.

אפרת מישורי קָהָה בִּי מָה

.1

הַרְגַע הַדוּהַר

לְקִרְאָת

הַרְגַע הַנְצָת

רְצָתָה

הַרְבֵּה מְזָה

קִבְלָה

רַק

קִצָּת

.2

תָּמִיד

אֲנִי

מוֹפִיעָה

תָּמִיד

הִיא

מְתוֹכָת

תָּמִיד

אֲנִי

בְּחַפּוּשׁ

תָּמִיד זֶה

בָּא מִתְחַפֵּשֵׁת

.3

יְהִי עָלַי לְחַפְּשׁ
בְּדַרְכֵי אַחֲרוֹת

לְמַשָּׁל,

לְהַצְמִיחַ רַגְלַיִם קְצָרוֹת

.4

מִתִּיזָה מְשַׁלְּשִׁים בְּכֹל מִינֵי צוּרוֹת
עוֹשֶׂה לָהֶם צְרוֹת עוֹשֶׂה לָהֶם צְרוֹת
מְעַגְלֵת קְנוּיִם בְּדִיּוֹק שֶׁל מְחוּגָה
מְעוֹרֶרֶת דְּאָגָה מְעוֹרֶרֶת דְּאָגָה

.5

קָהָה בִּי מָה —

שְׁרוּוֹל רוּחַ קָטָן?

קָהָה בִּי מָה —

שְׁרוּוֹל רוּחַ קָטָן?

אֲנִי מֵתָה

שְׁרוּוֹל רוּחַ קָטָן

אֲנִי מֵתָה

.6

מִי?

אֶתְּ.

אֲנִי?
אֶת.

.7
אֲנִי
רוֹעֵדָה

מָחָם,
קֹד

וּבִינֵנוּת.

דוּתֵן בְּרוֹם בכ"ו אביבים לא השלמתי דבר

המשורר חש עצמו כלא-משורר

הַשִּׁירָה מוֹתִירָה בִּי עֵינַיִם טְרוּטוֹת
וְלִשׁוֹן שֶׁדְּבָקָה אֶל הַחֶךְ שֶׁיִּבֹּשׁ
מֵהִדְחֵף לְרֵדוֹת מֵהִנָּפֵשׁ אֶת דְּבִשׁ
כְּאִבֵּי הָעֶבֶר, מֵהֵצִו לְהִטּוֹת

פְּעָלִים עַד הִדְהָד רִטֹּט צְלִיל מְדִיק
בְּשִׁלְדוֹת הַבְּרוֹל שֶׁל תֵּבֵל עִירְמָה.
וְכֹל זֶה וְכֹל כֶּךָ וְכוּלֵי — בְּשִׁבִיל מָה?
עֲבוּר תֵּאָדָר כְּבוֹד מֵהֶסֶס וּמִסְיָג?

אִם הִיִּית מְשׁוֹרֵר הוּא חֲטָא הִיבְרִיס נִפְסָד
וּכְתִיבָה מְאִיכוֹת בִּינּוּנִית הִיא לִי סֵד,
אֲז מוּטָב לִנְשֶׁק לְשִׁלוּם — au revoir! —

אֶת הָאוֹת הַכְּתוּבָה, אֲנִפְסֹט לְמִשְׁכּוֹן,
וְגַם אִם בְּבוֹשָׁה לְהוֹדִיעַ שְׁכּוֹן,
בְּכ"ו אַבִּיבִים לֹא הִשְׁלַמְתִּי דָבָר.

מגדל העמק, 2012

הלא-משורר חש עצמו כמשורר

ככ"ו אביבים לא השלמתי דבר.
נהדר! השלמה היא מיתה זעירה,
היא נמנום בורגני, היא טמטום, היא פשרה,
היא חצר עם גדר לבנה בפרור!

משורר של ממש כמו אנוס להיות
כלי שבור, אבן קלע שרק השלכה,
כי שירים משלמים הם מפעל הנצחה
לעצמם, המכחיש זאת – שקרן או אידיוט.

יום יבוא ותמות שירתי אלמונית –
אלמנה אפרה שלא באה בכרית
המתים-על-קדוש או בפתוס גרדום,

אך על קבר שירי שתעו מאוסים
בדרכים הנוסעות מאבק אל חמסין
עוד יפרח אמריליס אדם.

מגדל העמק, 2012

מות התמוז

"וְהָיָה שָׁם הַנָּשִׁים יְשׁוּבוֹת, מִבְּכוֹת אֶת-הַתְּמוּזָה".
(יחזקאל ח, יד)

חָנוּט בְּתַכְרִיכֵי חֲמִסִּין תְּמוּזָה יוֹרֵד שְׂאוּלָה
וְכָל הַמְּבֻכּוֹת אוֹתוֹ זוֹכְרוֹת לוֹ חֲסָדִים,
לְנַעַר הַיָּפֶה הַזֶּה אֲשֶׁר בְּכָל סִיסְטוּלָה
פָּרְחוּ מִדָּם לְבוֹ פָּרְגִי גַחְלֵת וּוּרְדִים,

וְהוּא נִמְתַּח כְּעוֹר שְׁנֵי בֵינָן וּבֵין הַפָּרָא,
וְהוּא — מוֹתוֹ פָּלַח בְּהֵן כְּצִיר לְפָנָי לְדָה,
עַד שֶׁבִכְיָן עָלָה כְּמוֹ עֵנָן מִתּוֹךְ מִקְטָרֶת.
מוֹתוֹ הָיָה לְהֵן גּוֹרֵל גְּרוּעַ מִבְּגִידָה.

עֲכָשׁוּ, כְּשֶׁהֵן פּוֹרְמוֹת צְמוֹת אֶל מוֹל רְאֵי נְחֻשֶׁת
וְנִשְׂאוֹת לְגִבְר וַיּוֹרְעוֹת — אֵין נְחֻמָּה,
הַקֵּיץ מְשַׁקֵּף לְהֵן אֶת כָּל תּוֹלְדוֹת הָעֵשֶׂק,
גְּרוּם וְצַהֲב־שָׁנִים, בְּרֵאֵי הָאֲדָמָה.

מִחַר בְּעַת מְלֹאכֶת אֶרֶץ הַתְּאֲנִים
הַמְּתַק שׁוֹב יִקְשׁוּר בְּהֵן אֶת כָּל אֲשֶׁר הִתֵּר —
הַטַּעַם שֶׁל הָעוֹר שְׁלוֹ אֶל תְּפֵר הַשָּׁנִים
וְזִכַר הַמְּלִקוֹשׁ בְּרַחֵם אֶל קִנְאֵת אֲשֶׁתֶּר.

נדב ליניאל לדלות מתוך חושך האישון את לובן הפנינה

עדות

וְלַקְחַת אוֹתִי אֶל הַגַּג
וְעָמְדוֹ שֵׁם הַמְּאֹרָרִים הַגְּדוֹלִים
וּמַעֲרֻכוֹת הַקְּרוּר הַמְּרַעִישוֹת
וְהַצְּנוּרוֹת הַיְרָקִים שְׁחַלְדָּה וְלִשְׁלֶשֶׁת דְּבָקוֹ בָּהֶם
וּבַפְּנֵה בְּדָלִי סִיגְרִיּוֹת מְעוּכִים
וּבִקְבוּק חֲצִי רִיק שֶׁל דֵּיֵאֵט קוֹלָהּ
וּפְתָאוֹם הַפְּשֻׁטֹת אוֹתִי וְהַצְּמֵדֹת אוֹתִי אֶל הַמְּתַכֵּת
וְלַפֶּת אֶת הָעֶרֶף חֶזֶק
וְדַחֲקֵת אֶת פְּנֵי לְהַבִּיט בְּגַג הַמְּזֻפֶּת
וְנַחוּ שֵׁם שְׁתֵּי יוֹנִים מִתּוֹת, שְׁאַחַת מֵהֶן, הַשְּׂמְאֵלִית,
הִיְתָה שְׂרוּעָה עַל גְּבֵה, וְהַחֲזֵה שְׁלֵה מְפֻלַּח וְאֶכּוֹל נְמָלִים
שֶׁהִלְכוּ בְּשׁוֹרָה לְאַרְךָ הַצֵּל
וְהַצְּפוּרִים הַמִּתּוֹת עָפוּ, כָּל הַזְּמַן הַזֶּה,
אַתָּה מְבִיז, הַצְּפוּרִים הַמִּתּוֹת עָפוּ, כִּי נִצְמַדֶּת אֵלַי
וְגוֹפִינוּ זָזוּ בְּתָאוֹם,
שֵׁם, עַל הַגַּג, בֵּין הַמְּאֹרָרִים הַגְּדוֹלִים
וּמַעֲרֻכוֹת הַקְּרוּר הַמְּרַעִישוֹת,
וְהַצְּנוּרוֹת הַיְרָקִים שְׁחַלְדָּה וְלִשְׁלֶשֶׁת דְּבָקוֹ בָּהֶם
וְלִמְטָה הַכְּרָמֶל וְהַנְּמֵל וּבְתֵי הַזְּקוּק עָמְדוֹ כְּעֵדִים.

חיפה, 6.7.12

עיניך

וְאִיךָ מִבְּעַד לְאַטוֹל עֵינֶיךָ רְאִיתִי
(מוֹטֵב לֹאמֵר, הַתְּרַתְּ לִי לְרֵאוֹת)
שְׂרוּעָה שׁוֹנֵית שְׁבוּרָה שֶׁל אֲלֻמְגֵי כְּמִיָּהָה
וְחֶרֶשׁ מְשֻׁשָׁג שֶׁל אֲצוֹת אֲשֶׁם
כְּבָר אֲזַ יִרְעֵתִי, לֹא אֲצַלֵּל
וְכִמָּה שְׁנִסִּיתִי, הַחֲמִצָּן דְּלִיל
וְכִמָּה שְׂרָצִיתִי, הַנְּשִׁימָה קֶצֶרָה
וְכִבְר כְּשֶׁלֹּא חֲשִׁשְׁתִּי מִלְטַבֵּעַ
וְכִבְר כְּשֶׁהִנְחֵתִי לְכַבִּידָה
וְכִבְר כְּשֶׁנִּתַּן, אֲזַ לֹא
הִנְחֵת
לִי
לְדָלוֹת מִתּוֹךְ חֶשֶׁךְ הָאִישׁוֹן
אֶת לְבֹן הַפְּנִינָה.

דוכסוסטוס או כיצד לכתוב עליך

מִיִּן פָּשׁוּט שֶׁל קֶלֶף לְכִתְיַבֵּת מְזוּזוֹת.
הַדוּכְסוּסְטוּס עֲשׂוּי מְעוֹר בְּהֵמָה
הַמְּעַבֵּד מְצַדוֹ הַחִיצוֹנִי, שְׁבוֹ הַשְּׁעָר,
וְאֵלּוֹ הַקֶּלֶף מְעַבֵּד בְּצַדוֹ הַפְּנִימִי,
הַפּוֹנֶה לְבָשָׂר.

עכשיו, הוראות לשינה

- א. שכב על צדך.
- ב. אֶחָז בְּכַף יָדְךָ הַיְמָנִית אֶת כְּתֹפֶה הַשְּׂמְאֵלִית.
- ג. הַחֲלֵק אֶת כַּף רַגְלְךָ הַשְּׂמְאֵלִית מֵעַל לְכַף רַגְלְךָ הַיְמָנִית.
- ד. שִׁלֵּב אֶת אֶצְבְּעוֹת יָדְךָ הַשְּׂמְאֵלִית בְּיָדְךָ הַיְמָנִית.
- ה. דַּמְיֵן שְׂזוּהוּ גּוֹפּוֹ. אֵינְךָ נִרְדָּם?
- ו. דַּמְיֵן שְׂזוּהוּ יָדוֹ, שְׂזוּ רַגְלוֹ. אֵינְךָ נִרְדָּם?
- ז. דַּמְיֵן שְׂאֵינְךָ.

להט לילה

"איש אינו יודע כמוני את הלילה".

אלכסנדר פן

עלי לצאת מהבית ולצעד בשדרה
כאלו אינני מת.

אם אין משא אהבה בדירה
הרחוב עוד הומה וחומר.

ראשי ועיני טובלים באור שמש;
רגלי כבר בעמק הלילה.
נפשי בין שני גואה, מתנשמת
יש פתוי מול חשש שיבלע לה

אך מבט על הגוף כבר נצוד. לא נצוד
כל עוד לא טורפות הידים.
כבר רחקתי ממני מאוד, כה מאוד;
מחדרי אך פסיעה היא או שתים.

קרוש וטמא; מעדן, חיתי;
נטול זמן או מרחב או ישות.
סואז, כך נמסר הליל אל תשוקתי
כמו מלח אל היס בו ישוט.

גוף דמוי מלאך — אלוהים בו ישוט:
ראש, חזה וזרועות — געש-דם.
מתלקחים רגשות — ליל-שמשות; התרגשות
חשקים שכבר אין לשחדם.

מים אל מים, איש תאכל איש
באפשר שעוקב אי-אפשר

שָׂרֵשׁ הַגּוֹף נִזְקָה וּפּוֹגֵשׁ
בַּגְּרַעֲיִן שֶׁל הַנֶּפֶשׁ – בְּשֵׁר .

אך עם שחר הנפש תפגש בנושים
עם בקר תחשכנה עינים.
איך נושא העולם אין-ספור אנשים
וחדרי לא יוכל לשאת שנים?

הנה טל רוחץ את פני העצים;
בתריסים אור ראשון מדגדג.
את להט היחד לילי העצים,
ושחר נכון לפוגג.

שפה¹

אני נצוד במלכדת השפה
בין עצמת הרגש ללשון רפה
אני מקיץ ונע ונד והולך לישן
במצור הגוף, עם כשל הלשון.

אני אומר עכשו: ים. ולא יכול להכילו.
אני אומר: רקיע. ואי צבאו וכל חילו?
הו, לא, לא, לא. התפונתי לדבר מה שונה.
אבל חוזר על המלים. כמו עכשו ממש. הנה:

אני נצוד במלכדת השפה
בין עצם הרגש ללשון הרפה
שוב מקיץ ונע ונד והולך לישן
במצור הגוף, עם כשל הלשון.

---

¹ בשיר "שפה", שהתפרסם בגיליון 8, חל שיבוש. אנו מפרסמים אותו כאן בשנית.

אֲבָל אֶת־דַּפֵּק עַל דַּלְתָּהָ עַד וּבִתְנוּמָה
עַד שֶׁתִּפְתַּח לִי. פֶּתַח לִי, פֶּתַח.
גַּם בְּלִי מַלְיָם אֶתָּה תִּשְׁמַע
אֶת הַתַּחֲתוֹן! תַּחֲתוֹן! תַּחֲתוֹן!
אֲנִי כָּאֵן וְלֹא אֶלֶף עַד שֶׁתִּפְקַח
עַד שֶׁתִּבְרָךְ, וּשְׁפָתַי תִּפְתַּח.

גַּם אִם פָּנֵי מְסֻלְעִים,
וְעֵינַי נִהְרָה גּוֹבֵר
כְּעֵמֶק רְפָאִים אוֹ עֵמֶק הַבְּכָא;
אִם קוֹלֵי אֲנָקַת גְּבָהִים —
מְחַשֵּׁב לְהִשְׁבֵּר —
הִנֵּה יָמִים בָּאִים, וּבָאָה רִוְחָה.
כִּי אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בֵּינִי לְבִינָה:

יֵשׁ דְּבוּר שֶׁל שְׁתִּיקָה.
יֵשׁ מְכֻשׁוֹל — הוּא נְתִיב.
יֵשׁ רָעַב שֶׁלֹּא נִתֵּן לְהִשְׁבִּיעַ,
יֵשׁ תְּשׁוּקָה שֶׁלֹּא נִתֵּן לְהִרְעִיב.
יֵשׁ הַתְּנַצְחוֹת (הוֹאִיל וְהִסְכַּם).
יֵשׁ רָעַד בְּלֵב; מִתְקַתֵּק, לֹא מִרְפָּה.
יֵשׁ עֲנָנִים שְׁעוֹשִׂים אֶת דְּרָכָם
לְחֻרְף סוּעֵר. יֵשׁ אֲבִיב. יֵשׁ מִרְפָּא.
יֵשׁ שׁוֹמֵר דְּרָכֵי בֵּין הַהוֹלְכִים וְהַשְּׁבִימִים;
נְתִיב מוֹאֵר וְחַי בֵּין קוֹ הַיָּם לְכוֹכְבִּים.

הִנֵּה אֲמַרְתִּי יָם. שָׁמַיִם וְחִילָם.
אֲנִי יְכוֹל לְהִכִּילָם.
כִּי אֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתִי וְהִיא שְׁמֵשׁוֹת רַבּוֹת,
וַיְמִים רַבִּים
לֹא יוֹכְלוּ לְכַבּוֹת.
שִׁמְנֵי כַחוֹתָם. שִׁמְנֵי כַחוֹתָם.

שלומי שבן לפעמים זה נגמר באגרוף של ברזל

רצח בקרדיגן ורוד

כְּשֶׁדְּמִינְתִי רְבוּת אֶת הַרְגַע הַזֶּה,
וְדְמִינְתִי אוֹתוֹ רְבוּת,
אֶהְבֶּתִי לְרֵאוֹת בְּעֵינֵי רוּחִי
אֶת הָאִימָה עַל פְּנֵיהָ, אָחִי,
כְּשִׁירְצָה הַגּוֹרֵל וּמוֹלֵךְ אֲעֵמֵד
גָּבֵר מוֹל גָּבֵר,
כְּבוֹד מוֹל כְּבוֹד —
מִי יָכוֹל לְחַזוֹת תְּפִנִית שְׁכֹזֵאת,
וְקַרְדִּיגָן וְרֹד,
קַרְדִּיגָן וְרֹד.

וּמִי הָאֵמִין שֶׁהַלִּילָה הַזֶּה
הוּא הַלִּילָה מְכַל הַלִּילוֹת,
כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי לְבֵר הַמְּכַר, הַפְּעוּט,
עֲלֵתָה בִּי תַחֲוִשָׁה מִבְּשֶׁרֶת רְעוֹת,
אֲךָ לֹא כְּמוֹ הַתַּחֲוִשָׁה הַמְּסִימַת מְאוֹד —
לְעֵמֵד כְּאֵן מוֹלֵךְ, כְּלִי תוֹכְחָה,
בְּקַרְדִּיגָן וְרֹד,
קַרְדִּיגָן וְרֹד.

וְאַתָּה בְּאֵמַת מְקַסִּים מְקַרֹּב,
מְסִתוּרֵי מִכָּף רָגְלֵי עַד זוֹב,
וְאִפְשֶׁר לְהִבִּין (לֹא בְלִי מְאֵמֵן)
אִיךָ הַצְּלַחַת בְּאִפְסֵן שְׁקֵט אֲךָ נִמְרָץ
אֶת לְבָה הַצְּעִיר לְעוֹר וְלִשְׁדָּד —
לֹא הִיָּה מְאָבֵק מִצְדָּה, זֶה לֹא סוֹד,

רק נדמה או האם גם הוא מאדים,
הקרדיגן הנרד?
קרדיגן נרד.

אך בוא לא נשכח, ידידי הזאב,
בוא ונזכר היטב
איך בסוף היא חזרה לחיקי, כמובן.
אגב, היא בחרה לי את הקרדיגן
שרכשתי מיד ובלי למדד,
זה סוג האמון שבינינו נתון —
עד כדי קרדיגן נרד!
קרדיגן נרד.

לפעמים זה נגמר באגרוף של ברזל,
לפעמים בנגיחת הפלדה,
באלפי לשונות צולפות מכל צד,
בבקבוק השבור, בתער החד,
חזיונות שפאלה, כהנה ועוד.
אך כל זאת, מסתבר, קצת מחוץ להקשר
מול קרדיגן נרד,
קרדיגן נרד.

ואולי זה רק נצח, אולי כבר דקה,
שעומדת בינינו שתיקה.
כשתחזיר בעתיד את הרגע החי
בו סובבתי ושבתי על עקבותי
בריצה חטופה, אך מעוררת כבוד,
מה הושיע אותה? תתקשה לאמד.
אל תשבר את הראש, ידידי הפתגן,
לא, זה לא מעשה אלוהים או שטן,
לא גורל, לא מזל, לא חבה כמובן:
הושיע אותה קרדיגן.
קרדיגן נרד.

שיר עם (הפוליטיקאי לא מת)

עלו עלי, תפסו אותו,
הביאו ושפטו אותו,
הרשיעו ואסרו אותו
צורח ובוועט,
השפילו ודרכו עלי,
חשבו שזהו־זה עכשו —
והפוליטיקאי לא מת.

טרקו ושכחו אותו,
לפתע שוב ראו אותו,
יוצא בליגה מביתו
בצעדי בלט,
קפצו והשתלטו עליו
שב"כ יס"מ וגם מג"ב —
והפוליטיקאי לא מת.

שלחו אותו רחוק מכאן,
עמק לבטן המתקן,
סגרו עליו כמו תיקן
מזיע ורוטט.
הדו"ח היה מאוד ברור:
הבן אדם אמנם שבור,
אך הפוליטיקאי לא מת.

עברה חלפה איזו תקופה,
אבל לקראת ההתקפה
עלתה פתאום דרישה דחופה
לאיש קשוח באמת.
שלחו אליו את האלוף,

הבן זונה היה שזוף —
נדאי ובנדאי שלא מת.

דברו אתו, סגרו אתו,
הכינו וסגרו אותו
מן הצינוק המפאך
הישר לקבינט,
ושאלו את דעתו
והוא אמר את דעתו,
ומישהו נזכר:
תגיד לי, לא היה ענין אתו?
היה אתו איזה ספור,
הבן אדם היה גמור,
אך בתוכו איש הצבור
הקפיד להשאיר זקור,
רק כי זכר די בכבוד
שבמחוזנו הארור
אף פוליטיקאי לא מת.

(השירים מולחנים והם לקוחים מאלבום חדש העתיד לראות אור בקרוב)

סיון בסקין
"לעת זקנה נהיית לי קהלת"
שלושה שירי-שיחה דוקומנטריים על פערי גיל

שיחה במקלחות הנשים

"אסת'ר'קה, מָה שְׁלוּמְךָ? לֹא רָאינו אוֹתְךָ מִזְמַן."
"אֲנִי מְגִיעָה מֵאַחַר, כִּי הִנְכָּרִים אֶצְלִי."
"יִפִּי, יִפִּי. בְּנֵי כְּמָה?" "הַקָּטָן עֲדִין בְּגֹן,
וְהַגְּדוֹלָה לוֹמְדֵת עִם הַבֶּן שֶׁל... שֶׁל נְטָלִי."

"בֶּן, נְכוּן, הִיא סִפְרָה לִי. אֵיךְ הוֹלֵךְ לָהּ שָׁם, בְּכַתְּהָ?"
"הִיא בְּסֵדֶר, אֲנִי יוֹדַעַת? הִיא תִּלְמִידָה טוֹבָה.
הַתְּחִלָּה לְלַמֵּד פִּסְנֵתֶר." "אַתֶּם מְכַרְיָחִים אוֹתָהּ?"
"לֹא, הִיא רוֹצֶה בְּעֶצְמָה. הַמְּגַבֵּת הַזֹּאת רְטוּבָה,

מָה אֲנִי אֶעֱשֶׂה?" "קָחִי, יֵשׁ לִי עוֹד אַחַת."
"תּוֹדָה, שׁוֹלְמִית, תּוֹדָה. אֵיךְ הַחַיִּים אֶצְלֶךָ?"
"אֲנִי יוֹדַעַת... חַיִּים. תְּגִידִי, אֵת כָּבֶד אֲכַלֶּתִּי?"
"עוֹד לֹא." "אוֹלֵי נַעֲלָה לְקַפָּה וְעוֹגָה?" "הוֹלֵךְ."

"נְטָלִי מִתְגַּרְשֶׁת." "לְמָה?" "אוֹמְרֵת שְׂאִי-אֶפְשֶׁר
לְחַיּוֹת אֶתוֹ." "לְמָה, מָה הוּא עוֹשֶׂה?" "לֹא חָשׁוּב. יוֹעֵץ.
אֲנִי לֹא מְבִינָה בְּזֶה. לֹא חָשׁוּב. הָעֶקֶר,
לֹא טוֹב לָהּ אֶתוֹ." "וְלִמֵּי הִיא טוֹב?" "שׁוֹרֵץ

בְּמִשְׁרָד עַד עֶשֶׂר. מִי יוֹדֵעַ מָה יֵשׁ לוֹ שָׁם."
"מִזְכִּירָה?" "מִי יוֹדֵעַ. רָאִית הֲרֵבָה סְרָטִים.
הוּא אוֹמֵר, שִׁיחוֹת עִם אֲרֻצוֹת הַבְּרִית. נִרְשָׁם
לְחוּג כְּדוֹרְסֵל." "וְהִיא?" "רְצָתָה לְטוֹס לְכַרְתִּים."

הִיָּה עֶסוּק. אָמַר לָהּ, צִימֵר בְּקִיץ. אָמְרָהּ, רוֹצֵה לָנוּחַ. וּמָה זֶה צִימֵר. קָצֵר מְדִי. וּפְקַק בְּמוֹצַיִם שׁ.”
”אָבֵל עַל זֶה מִתְגַּרְשִׁים?” “הֲלֹכָה לְקַבּוּצָה לְהַעֲצֵמָה אִישִׁית. חֲזֵרָה וְאִמְרָה, מִצָּב

כֶּנֶה לֹא יָכוֹל לְהַמְשֵׁךְ יוֹתֵר. אָמְרָהּ, זֶה אֲנִי בּוֹחֶרֶת לְהִיּוֹת אֲמֻלָּה. אֲשִׁים לָזֶה סוּף.”
”וְאַתָּה, וּמָה אֶת חוֹשֶׁבֶת? זֶה רְצִינִי?”
”אֲסַתְרֶקָה, שׁוּם דְּבָר לֹא רְצִינִי יוֹתֵר. בְּלוּף

הַכֹּל.” “אֶת חוֹשֶׁבֶת – בְּלוּף, וְאִזּוּ בָּאָה מִכָּה. בְּדוּק.”
”מָה אֲנִי מְבִינָה. אֲנִי זֹקֵנָה. הִנֵּה, בָּאָה לְשָׁחוֹת.”
”הֵם לֹא הִמְצִיאוּ כָּלוּם. גְּרוּטָאוֹת כְּמוֹנוּ בְּדִיּוּק.
רַק מִהֶזְמֵן שְׁלָנוּ נִשְׁאָר פְּחוֹת.”

תל אביב, פברואר 2012.

שיחה בין שני בעלי חנויות סמוכות ברמת-גן

”מָה, בְּרִקּוּבִיץ, אֶתָּה הַיּוֹם בְּאֵבֶל?
”שְׁמַעְתָּ, גְּוִרְדִּיּוֹלָה הַתְּפִטֵּר?
”עֲזוּב, גַּם כִּכָּה הַחַיִּים בְּזָבֵל.”
”תִּרְאוּ מִי מְדַבֵּר. אֶתָּה פִּנְתֵּר,

פִּנְתֵּר, אָחִי, אֶתָּה לִיד כָּל אֵלֶּה,
הַצְּעִירִים, שְׁעוֹת מוֹל הַמַּחְשָׁב.
נִסִּיתָ לְהַכִּיר, בַּר רִפְאֵלִי?
”לֹא מִתְבַּיֵּשׁ לְצַחֵק עָלַי. תִּשָּׁב,

תִּשְׁתֶּה קָפֶה. אֲנִי כְּבָר עִם קִרְחָת.”
”וְאֵם הִיָּה לִי כֶּסֶף כְּמוֹ שְׁלֵה,

אֶפְלוּ אִם אֲשֵׁי הַיְתָה צוֹרַחַת,
הַיִּיתִי כְּכֹר עוֹשֶׂה מֵהַפְּכָה,

עוֹשֶׂה לִי הַשְׁתַּלְּחָה. גַּם בְּשָׁנִים.
יִוְרְדוּת לָהּ, אָחִי, עֲשֵׂרִים שָׁנָה. "
"עֹזֵב, סֵפֶר לִי מִיִּשְׁהוּ שֶׁשָּׁנִידֶר
עֲשֶׂה נִתּוּחַ פְּלֶסְטִי וְקָנָה

הַבֵּיתָה מְכֹונֶת קָפָה. כְּמוֹ מֶלֶךְ.
מְצָא צְרָפְתִּיָּה בַת אַרְבָּעִים. "
"יְהוּדִיָּה?" "נְדָמָה לִי. מִתְעַמְלֶת
לְשַׁעֲבֵר. " לֹא רַע. קָפָה טָעִים.

אֶפְשֶׁר עוֹד כּוֹס? תּוֹדָה. פְּנוּמְנָלִי.
יֹוֹכֵל לְפָרֵשׁ לְאִיזָה הַרְסוֹר־מֶר. "
"פַּעַם צְרָפְתִּיָּה אַחַת נִתְּנָה לִי.
עֲזֹרְתִי לָהּ, אָחִי, לְדַפֵּק מִסְמֶר,

לְתִלוֹת מִדָּף. חֶבֶל, לֹא הִתְחַתְּנֶתִי. "
"מָה רַע לָךְ עִם רוֹחֶל'ה?" "לֹא רַע.
אֲבָל תֹּאֵר לָךְ אוֹתִי, בְּחוֹר שְׂרַמְנָטִי,
כְּמוֹ אִיזָה זְ'אֵן־מִיִּשֵׁל, עִם בְּחוֹרָה

שֵׁיִשׁ לָהּ סְטִיל. יָפָה וּמְפַנְקֶת. "
"מָה כְּכֹר יֵשׁ לְפָנֶיךָ אוֹתָהּ, אָחִי?
אֵתָהּ פִּנְתֵר גַּם כְּכָה. שֵׁב בְּשָׁקֵט. "
"פִּנּוּק, אָחִי, זֶה רַע הַכְּרָחִי.

רַק עִם הַגִּיל אֵתָהּ מִבֵּין כְּאֵלָה
דְּבָרִים. אוֹלִי גַם רוֹחֶל'ה תְּפַנְנִים. "
"לְעֵת זְקִנָּה נְהַיִיתִי לִי קֹהֶלֶת. "
"הַלְנָאִי שְׂכָךְ כְּלָנוּ, הַזְקֵנִים,

נְהִיָּה. לְיִלְדִים שְׁלָנוּ בְּטַח
שְׂזָה יוֹתֵר בְּרִיא. עֵת פֹּה, עֵת שָׁם.

(מצביע על הטלוויזיה העומדת על מדף עליון בחנות)

הִנֵּה, תִּרְאֶה. "מִי?" "פִּדְרֵר מוֹל בְּרִדִּיךְ.
אֶפְלוּ הֵם יוֹדְעִים שְׂאִין מְרָשָׁם

נִגְדֵּה הַזְּמַן. שְׁעוֹד שְׁנָתִים, אַרְבַּע,
יִתְחִילוּ לְהַפְסִיד, לְהַעֲלֵם.
אֵתָה יוֹדֵעַ אֵיךְ אִמֵּר לִי אָבֵא:
צְעִיר חֲרָשׁ, וְהַזְקֵן אֱלֵם."

"אֲנִי לֹא מֵת עַל טְנִיס. תָּן לִי קוֹלָה,
אָחִי, אֲנִי צָמֵא. נְהִיָּה פֹה חֵם."
"תִּשְׁמַע, עֲשֵׂה בְּשֶׁכֶּל גְּנֻרְדִּיּוֹלָה.
צְעִיר, צְעִיר, אֶבֶל בְּחוֹר חָכָם."

תל אביב — מטולה, מאי 2012

שיחה בחתונה רוסיית רבת-משתתפים
(תרגום בלתי-חופשי מרוסית)

"או, מה שלומך, מזל טוב על הבטן.
מי יש בפנים?" "הפעם בן." "סחתיין!
שמח בטח בעלך, שהתחתן
אתך." "עם מחירים כמו במנהטון,

שני ילדים ממין זהה חוסכים עוד חדר.
אבל ממש לא משנה לנו — בן, בת.

ואגב, לא קשור אלי: מבט
חטוף בגוגל יגלה שזה הגבר

קובע את הרבב הפרומוזומים:
איקס, ניי. "אני עקבתי בענין
בנעורי אחרי מדע. יפין
של התאוריות גרם לי אז לזרם עם

כל הסביבה שלי: רומנטיקנים,
קוראי מד"ב וסוחבי תרמיל.
שתינו וודקה. אוי, אני לגמרי לא יעיל.
סליחה. לחיים! לחייו של החתן עם

נערתו. "לא, לא, תודה. אינה יודע,
כאבא לשלושה: אסור בהריון?"
"את זה פספסתי. לא מזמן בכך גריון
ישבתי וראיתי בידיה

של בחורה תינוק, והיא היניקה
על הכרסה ליד המזרקה.
עכשו זה מתפרץ: בכל חלקה
טובה — הורים ותינוקות, כמו קליקה,

לא מתבישים מכלום. חלב ופיפי
בכל מקום. בתקופתי גברים
לא התעסקו בזה. יש משקאות קרים.
רוצה?" "זאת מחשבה סטראוטיפית.

רק מים. כן, תודה." "יצור רומנטי
הוא גבר. מבינה?" "אני רואה.
רומנים על שושלת בני ולואה
קראתי די בינודותי. סמנתי

בְּפִנְקָסִי כָּבֵד אֶז: זֶהָב וְחֶרֶב.
"מִרְכִּיב חָשׁוּב מֵהַמְסֵרֶת הַגְּבֵרִית.
אֲנִי, תִּרְגְּמָתִי נִדְסוֹן לְעֵבְרִית.
רוֹצֵה לְשָׁמֵעַ?" "כֵּן, אֲנִי זֹכֶרֶת:

בְּחֻתְנָה שֶׁל אָרִיק כָּבֵד שָׁמַעְתִּי
אֶת הַתְּרַגּוּם שֶׁלֶּךָ לְנִדְסוֹן. "נִעְתָּדָה?"
"לְצַעֲרִי, גַּם הַמְקוֹר מוֹשֵׁךְ
אוֹתִי מַעֲט מְאוֹד. נִזְרָא דְרַמְטִי

לְטַעֲמִי. "אֲנִי אוֹהֵב קֶצֶת דְרָמָה.
אַתָּם, הַלִּיטְאִים, שְׂקָטִים מְדִי.
"אֵיךְ לֹא אֶהְיֶה שְׂקָטָה, כְּשִׁמְצַדְדִי
כָּל הַגְּבֵרִים שְׂקָעוּ בְדִיג. "לָמָּה?"

"שְׂאֵל אֶת אָבִי: הֵיא דִיג פִּנְטִי."
"אֲנִי, הִנֵּה מְגִיעַ דֵּג. רוֹצֵה?"
"אֶלְתִּית שְׁהַתִּיבְשָׁה מְכַל מִיֶּצֶה.
בְּתֵאבּוֹן. אֲנִי לֹא הִשְׁתַּכְנַעְתִּי.

לֹא שְׁהִיוּ לִי צְפִיּוֹת. אֵינְשִׁלָּה,
אֶסַּע הַבֵּיתָה עוֹד חֲצִי שָׁעָה."
"יֵשׁ רוּחַ. אֵל תְּצַטְנְנִי. "כֵּן, אָה.
אוֹלֵי אֶכֵּן בְּבֵית צ'אִי מְסֻלָּה."

תל אביב, מאי 2012.

**"בְּקִיצוֹר, אֵיךְ שֶׁאֲנַחֲנוּ מִגִּיעֵים לַשֶּׁמֶס׃
הוּא מִכִּיר לִי אֵיזָה שְׁמֵן אֶחָד׃"
שְׁנֵי שִׁירֵי-שִׁיחָה דוֹקוּמְנֵטְרִיִּים מְרוֹסִית וּמִצְרַפְתִּית**

**יוֹם שְׁנֵי בְּרַחוּב כְּרִיסְטִין — גִּיוֹם אֶפּוֹלִינֵר
מִצְרַפְתִּית: דּוֹרֵי מְנוֹר**

הַקּוֹנְסִירֹז' וְהָאֵמָא שְׁלָה אֶצְלוֹן הַכֵּל הוֹלֵךְ
אִם אַתָּה גָּבֵר אַתָּה תָּבוֹא אֵתִי הַלַּיְלָה
מִסְפִּיק שְׁאֶחָד יִחְזִיק אֶת הַשְּׁעָר
בְּזִמְן שֶׁהַשְּׁנֵי עוֹלָה

שְׁלוֹשָׁה פְּנֵסִי גֹז דוֹלְקִים
לְבַעֲלַת הַבַּיִת יֵשׁ שְׁחַפֶּת
מָה אַתָּה אוֹמֵר עַל אֵיזָה סִיבּוּב קֶטֶן שֶׁל שֶׁשׁ-בֶּשׂ אַחֲרֵי שֶׁאַתָּה גּוֹמֵר
מִנְצַח שֶׁל תְּזַמְרֵת עִם כָּאֵב גְּרוֹן
כְּשֶׁתָּבוֹא לְטוֹנִיס אֲנִי אֲרָאָה לָךְ מָה זֶה חֲשִׁישׁ
זֶה כְּאֵלוֹ חֲרוּז

תַּחֲתִיּוֹת אַחַת עַל הַשְּׁנֵי פְּרָחִים לְיוֹחַ שָׁנָה
פִּים פִּם פִּם
עֲכָשׁוּ אֲנִי צְרִיף לְזֶרֶק מִשֶּׁהוּ כְּמוֹ 300 פְּרָנֵק עַל הַבְּעֵלַת בַּיִת שְׁלִי
כְּבָר עֲדִיף לְחַתֵּךְ הָעֶקֶר שֶׁהִיא לֹא תִרְאָה מִזֶּה פְּרָנֵק

הִרְכַּבְתָּ שְׁלִי יוֹצֵאת בְּשִׁמוֹנָה עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע
שֶׁשׁ מִרְאוֹת שְׁכַל הַזִּמְן מִסְתַּכְלוֹת אַחַת עַל הַשְּׁנֵי
נִרְאָה לִי שֶׁאֲנַחֲנוּ הוֹלְכִים רַק לְהִסְתַּבֵּךְ עוֹד יוֹתֵר
אֲדוֹנֵי הַיָּקָר
אַתָּה גָּבֵר אַתָּה כְּלוּם אַתָּה לֹא שׁוּה

הָאִשָּׁה הַזֹּאת יֵשׁ לָהּ אֵף עָקוֹם כְּמוֹ תוֹלַעַת
לוֹאִיו שָׁכְחָה אֶת הַפְּרוּהַ שְׁלָהּ
אֲנִי אִין לִי פְרוּהַ וְלֹא קָר לִי בְכָלֵל
הַבְּחוּר הַדְּנִי מַעֲשֵׂן סִיגְרִיָּה וּמִסְתַּכֵּל עַל לוּחַ הַשְּׁעוֹת
הַחֲתוּל הַשָּׁחַר עוֹבֵר דְּרָךְ כָּל הַמְּסַעְדָּה

הַקְּרָפִים הָיוּ מְעָלִים
הַמִּים בְּמִזְרָקָה זֹרְמִים
הַשְּׂמֵלָה שְׁלָה שְׁחָרָה כְּמוֹ הַצְּפָרְנִים שְׁלָה
זֶה לְגַמְרֵי בְלִתִּי-אֶפְשָׁרִי
הִנֵּה אֲדוֹנִי בְּבִקְשָׁה
טִבְעַת עִם אֶבֶן מְלָכִיט
יֵשׁ עַל הַרְצָפָה נְסוּרַת
אֹז זֶה בְּטוּחַ נְכוֹן
הַמְּלָצְרִית הַגִּ'נְגִ'ית בְּרַחָה עִם מוֹכֵר בְּחִנּוּת סְפָרִים

עֲתוֹנָאֵי שְׂאֵב אֲנִי בְקָשִׁי מְכִיר

תִּשְׁמַע ז'אֵק יֵשׁ לִי מִשְׁהוּ חָשׁוּב לְהַגִּיד לָךְ

חֲבֵרַת סְפָנוֹת מְעַרְבָת

הוּא אוֹמֵר לִי אֲדוֹנִי בּוֹא אֵתִי וְאֲנִי אֲרָאָה לָךְ אֶת הַתְּמוֹנוֹת וְהַתְּחִרִיטִים
שְׂאֵנִי עוֹשָׂה
יֵשׁ לִי בְסֵף הַכֵּל עוֹזֶרֶת אַחַת קִטְנָה

אַחֲרֵי אַרְיוּחַת צְהָרִים קָפָה לוֹקְסִנְבוֹר

בְּקִצּוֹר אֵיךְ שְׂאֵנְחָנוּ מְגִיעִים לְשֵׁם הוּא מְכִיר לִי אִיזָה שְׁמֵן אַחַד
וְהָהוּא אוֹמֵר לִי
תִּשְׁמַע זֶה מְקָסִים

בְּאִזְמִיר בְּנִפּוּלֵי בְּטוֹנִיסְיָה
אֵיפֹה לְעֲזָאזֵל זֶה יִכּוֹל לְהִיּוֹת
פַּעַם אַחֲרוֹנָה שְׁהִיִּיתִי בְּסִין
זֶה הִיָּה לְפָנַי שְׁמוֹנָה אוֹ תֵשַׁע שָׁנִים
הִרְבֵּה פַעֲמִים כְּבוֹד זֹאת שְׂאֵלָה שֶׁל שְׁעָה
חֲמִישִׁיהַּ מְדוּר.

1918

דיאלוג מול הטלוויזיה – ולדימיר ויסוצקי מרוסית: סיון בסקין

”דְּרֵאִית, וּנְיָה, אֵת הַפֶּה שְׁלֹו?
תִּרְאֶה, תִּרְאֶה ת’מִפְגָּרִים...
תִּרְאֶה, מְאֻפְרִים כְּמוֹ פִּיגְלָה,
וּמְדַבְּרִים כְּמוֹ שְׁכוּרִים!

וְזֶה דוּמָה – תִּקְשִׁיב, אֵינֶן –
לְגִיס שְׁלֶךְ – כְּזֶה שֶׁתִּזְנֶן.
תִּרְאֶה מְכָאן, לֹא, לֹא, מְכָאן,
נֹו כֹו, אֵינֶן!”

”גִּיסִי, עֲזֹבִי, כִּי מֵה נִסְגֵר אֶתוֹ:
זֹאת מְשֻׁפָּחָה, ‘סֵתְמִי, פָּרָה!
תִּרְאִי אוֹתָךְ: אֶפּוֹר, סִיגְרִיּוֹת –
עוֹד תַּחֲטִיפִי אֶצְלִי סֵטִירָה!

קִשְׁקִשְׁנִית אַחַת, עֲזֹבִי,
אוּלַי תִּרוּצִי לְהִבִּיא...
מֵה, לֹא? תּוֹזוּי כְּכֹר וְשָׁבִי,
אֵל תִּתְקַרְבִּי!”

"אוי, אַני מַתָּה! אוי, תִּרְאָה, נָנֵס!
בְּחִלְפָּה מִצְמֹר זָר!
בְּמַתְפָּרָה שְׁלָנוּ אֵין מִצָּב
שְׂתִיפְרוּ כְּזֵה דְבָר.

וְכָל הַחֲבָרִים שְׁלָךְ
הֵם שְׁלוֹכִים מֵהַמְדָּרְכָה,
וְגַם שׁוֹתִים מֵהַזְרִיחָה
סְחוּרָה דוֹחָה!"

"הַחֲבָרָה שְׁלִי שְׁלוֹכִים, זֶה נְכוֹן,
הֵם לֹא עוֹשְׂקִים ת'מִשְׁפָּחָה,
וְחֹמֶר זוֹל שׁוֹתִים בְּשִׁבִיל הַחֲסָכוֹן:
זֶה מְכַסְּפֵם, מֵהַזְרִיחָה!

דִּי, זִינָה, כִּי גַם לָךְ הָיָה
חֶבֶר מֵהַתְעֵשְׂיָה,
לְגַם בְּנִזִּין מֵהַפִּיָּה —
שְׂכַחַת, גּוֹיָה?"

"אוי, וְנִיָּה, תְּכִים! זֶה נִהְיָה נוֹרָא!
כָּל כֶּךָ מְתוֹק שְׂבָא לְבַבּוֹת!
וּמִי זֹאת שָׁם בְּגוֹפְיָה קִצְרָה?
אַנִּי רוֹצָה אַחַת כְּזֹאת.

בְּסוּף רִבְעוֹן, אַנִּי רוֹצָה,
אַרְגָּן לִי גַם כְּזֹאת חִלְצָה...
מָה "לְחוֹצָה", שׁוֹב "לְחוֹצָה" —
אוּלֵי תִמְצָא!"

"את, זינה, תסתמי, יא שטינקרית —
הלקה תוספת רבעונית!
מי התלונן לממנים? לא את?
אני ראיתי, מלשנית!

וחוץ מזה, חלצה כזאת
עליך רק תביא בושות.
זה ארבע מטר מלמלות —
יש לך שטרות?..."

"אוי, ונייה, אקרוכטים! אוי, חצפן!
איך מסתובב לו, הקוסון!
א' יצור שלנו לא מזמן
ככה קפץ במועדון.

אכל אתה בערב בא,
אוכל, וכבר — על הספה,
אם לא שכור — צועק. חצפה...
ת'רגע טפה!"

"את, זינה, רק רוצה להתגרות,
זאת את בעלבונות פתחת!
מכל היום יש לי מספיק צרות,
חזור לפה — רואה אותך!

ואז ברור שבא לי מיד
לחברה בחנות ליד —
אני לא פוץ של אף אָחד
לשתות לבד!"

יורי בוידא¹

העץ במורד הגבעה

מרוסית: נילי מירסקי

בלילות היתה אָרינה משחקת עם הכלב בכדור: זורקת אל החשיכה, ומחכה שצָזאר יחזיר לה את הכדור בשיניו. כיוון שהכלב מת זה כבר, לא האיצה בו הזקנה, ואם הזכיר לה מישהו שצזאר אינו בין החיים עוד, היתה משיבה בחיוך: "אבל הוא חוזר תמיד."

מפתח הבית רואים יפה את עץ הערבה הזקן הצומח במורד הגבעה. בשעתו נטע אותו בעלה, ניקולאי קְזֶאנצ'ב. יום אחד החליטו השכנים להפוך את הגבעה לגן ציבורי, קנו במשותף והביאו לשם חמישים שתילים, אך היחיד ששרד היה עץ הערבה שנטע ניקולאי. ואילו הוא עצמו נספה במחנות-הכפייה, לשם נשלח עקב הלשנה של אחיו מיכאיל: הלה התקנא בו, בניקולאי, על שבחלקו נפלה היפה בכנות צ'ודוב — אָרינה. כשהופיע אצלה מיכאיל לאחר היעלמו של אחיו, הסירה ארינה מעל הקיר את רובה-החציץ ואמרה שהיא תיכף יורה — אבל לא ירתה. בו ביום עזב מיכאיל את העיירה.

כמעט שישים שנה עברו מאז. ארינה גידלה בן, נכדים ונינים. היא לא נישאה עוד, גם לא אחרי שנודע לה כי ניקולאי מת במחנה מחמת אי-ספיקת הלב. ארבעים שנה ויותר ניהלה את הספרייה בתיכון המקומי. איש כבר לא זכר שהיתה פעם היפהפייה הכי נחשקת בצ'ודוב. נקייה ומסודרת תמיד, התגוררה הישישונת בבית קטן לחוף האגם; בגינת הירק שלה גידלה תפוחי אדמה, בצל ומלפפונים, וטיפחה כתריסר תרנגולות. כל יום א' בשבוע הלכה אל בית היראה. קיץ וחורף היתה משכימה בשש בבוקר, טועמת כזית ויוצאת לטייל בחברת צזאר. בצהרי היום, בדיוק באחת, ישבה לאכול

---

¹ יורי וְסִילִיבִיץ' בוידא נולד ב-1954 בעיירה במחוז קלינינגרד, כלומר באיזור שלפני מלחמת-העולם השנייה היה חלק מפרוסיה המזרחית. החל ב-1991 ועד היום הוא חי במוסקבה; ב-1991 אף החל לפרסם את סיפוריו הקצרים ואת הרומנים שלו (הידועים שבהם: דון דומינז והכלה הפרוסית), שזיכו אותו בכמה וכמה פרסים יוקרתיים. יצירותיו תורגמו עד היום לגרמנית, צרפתית, פולנית, פינית ויפנית. סיפורו הקצר "סינבד המלח" תורגם על-ידי לעברית והופיע באנתולוגיה "גופה של אנה או קץ האוונגארד הרוסי", שראתה אור בעריכתי (בשיתוף מארק איווניר) ב-1998. (נ"מ)

צהריים, ואז שכבה לנוח. אחרי שתיית התה התחילה שוקדת על הסדר בבית: טאטאה, שטפה רצפות, הטליאה בגדים, תפרה אימרות לוילונות, סיידה תקרות, תיפרה שולי מגבות, או חזרה ורחצה בפעם האלף את הכלים שעמדו בלא שימוש בארון המטבח. אחרי ארוחת הערב היתה יוצאת אל פתח הבית, ספל תה-מנתה בימינה והרובה בשמאלה. משהשעינה את הרובה אל הקיר, התיישבה על כיסא הנצרים החורק ולגמה מן התה. אחר כך שיחקה בכדור עם הכלב המת. ושכבה לישון.

ברובה החזיקה למקרה שמישה² קְזַאנְצָב יחזור. איש לא האמין, כמובן, שזה יקרה: מישה עזב את צ'ודוב לפני שישים שנה כמעט, ומאז – לא כלום, אין קול ואין קשב. ובכלל, על כל אותו מעשה, על האח שהמיט כליה על אחיו, כמעט שלא דיברו עוד: כלום חסרות זקנות תמהוניות בעיירה? כלום חסר ברוס³ רֶשֶׁע למינהו?

אבל מפקד המשטרה המקומית, פֶּאן פֶּרַאטוֹב, סר פעם אל ארינה וביקש ממנה, על כל מקרה, לאחסן את הרובה רחוק מן העין:

"אם מישהו אשם – לא אֶת תענישי אותו, אלא החוק."

"אבל אם ככה, השיבה הזקנה, "הרי יוצא שיִשוע מת לחינם."

"מי מת?" התבלבל המאיור.

"ישוע המשיח," אמרה הזקנה. "הלוא אם אפשר לכפר על חטאים באמצעות החוק, משמע שיִשוע מת לחינם. טוב, לא חשוב. אתה יודע מה זה יְקוֹם, פְּנַתְלִימוֹן רוֹמְנוֹבִיץ'?" טוב, לא חשוב. אני פשוט לא סובלת אי-סדר ביקום שלי."

והיא ציירה באוויר מין קו מתעגל, שפֶּרַאטוֹב עשוי היה לשחזר על-פיו את כל מעגל החיים.

"הוא מזמן לא בחיים," אמר פֶּרַאטוֹב. "וגם אם הוא חי, אין ספק ששכח

הכול כבר מזמן."

"אבל אני לא שכחתי. וגם הוא לא שכח, נרָאָה לי."

המאיור משך בכתפיו והלך לו.

הוא לא האמין במעשיות סבתא שכאלה. לא האמין שמישה יחזור, וגם לא האמין שארינה הזקנה תירה במישה, אם בכל-זאת יחזור פתאום. בעצם, אף אחד לא האמין בזה, שהרי אין זו דרכו של עולם.

אבל מישה חזר, והיא ירתה.

---

² צורת הקטנה של השם מיכאיל.

³ שמה העתיק של רוסיה.

הוא חזר לצ'ודוב, שם לא נשאר לו אף קרוב משפחה, ומיד שם פניו אל ביתה של ארינה. כבר ירדו רמדומי-ערב. איש לא הכיר אותו. אבל גם לאור היום לא היה איש מזהה בו, בזקן השחוח בן השמונים, שידיו רועדות ועיניו דומעות – איש לא היה מזהה בו את קין ההוא, אשר בימים משכבר, בחיים אחרים, רחוקים, המיט אבדון על אחיו על-מנת לכבוש לו את הנערה הכי יפה בצ'ודוב. הרגליים המדשדשות, הידיים הרועדות, העיניים הדומעות, הכובע המרופט, שמוט השוליים, המעיל הארוך, העבה – באמצע הקיץ! – ואותו ריח של זקנה וזיעת דרכים, הנודף למרחק עשרה צעדים. כשנכנס לחצר והסיר את כובעו, ראתה פתאום ארינה את הפצע על מצחו – פצע שלא העלה ארוכה והתנוצץ כמו אבן יקרה. הוא נעצר באמצע החצר, הצמיד את כובעו אל חזהו ופלט אנחה עמוקה. אז לקחה ארינה את הרובה, ירתה ונכנסה הביתה בלי להביט לאחור; ואילו הוא הוסיף לעמוד באמצע החצר והפצע במצחו, מצמיד את כובעו אל חזהו, מיוגע עד אין קץ, ערירי לאין קץ, אפוף סרחון של זיעת-דרכים וזקנה.

לבסוף התעשת, חבש את כובעו ויצא לרחוב, שם כבר נקהלו אנשים. הזקן עשה כמה צעדים, ואז נפל.

לא עברה שעה וכולם כבר ידעו שארינה החטיאה: הכדור חלף ליד הזקן ואפילו לא שרט אותו. הוא מת מהתקף לב. הדוקטור זָרַךְ אמר שזה היה ההתקף החמישי במספר. חוץ מזה, שורש כף-ידו השמאלית היה מחורץ צלקות-צלקות, כמו אלה שנשארות בדרך-כלל לאחר חיתוך בתער. מן המסמכים התברר שמישה הגיע מאחד המחנות במְגָדָן.⁴

פֶּאן פֶּראטוב החרים את הרובה של ארינה וחתם לה על אישור. ארינה לא התנגדה, כי לא היה עוד שום צורך ברובה. עכשיו ישבה בפתח הבית ושתתה ספל שני של תה-מנתה. אפילו ביום שכזה לא רצתה לוותר על הרגליה הישנים. אחרי הספל השני נהגה לשחק עם הכלב בכדור. וגם עתה, כדרכה תמיד בשעה זו, הוציאה מכיסה את הכדור וזרקה אל החשכה, בלי להביט לעברו של פֶּראטוב. פֶּאן פֶּראטוב ידע מה תשיב לו אם יזכיר לה שצָזָאר כבר מת: "אבל הוא חוזר תמיד." – אין מה לעשות, הרהר פֶּראטוב, ברור שאין לו שום סיכוי להבין את האנשים האלה – לא את הזקנה שחיכתה שישים שנה עד שתגיע שעתה, לא את הזקן שבא ממרחקים לעיירה שכוחת האל כדי להשיב על כנו את הסדר ביקום, כדי להשלים ולסגור את מעגל החיים – לא, הוא לא יבין לעולם למה בעצם התכוונה

---

⁴ אזור נרחב בצפון-מזרח רוסיה, שבתקופה הסובייטית היה כולו מחנות כפייה.

הזקנה כשדיברה על היקום ועל מעגל החיים. הוא ראה את העץ במורד הגבעה, את הכוכבים ברקיע הלילי, את הגרר הנמוכה, את המחסן של השכנים, ובאפו עלו הריחות שהדיפו דירי החזירים, וגם ריח המנתה, וריח הטיט באגם, והוא נזכר באותו פצע במצחו של הזקן, שלא הגליד והיה מבהיק במין בוהק רע של אבן יקרה, ואחר כך, כשכבר עשה דרכו הביתה והרובה תחת בית־שחיו, ואחר כך, כששכב כבר במיטה, ואחר כך, בעודו שוקע בשינה, הוא חשב על ארינה המשחקת ערב־ערב בכדור עם הכלב המת, ועל צָזָאר, אותו כלב פְּלָאי שחוזר אליה תמיד – ואז שוב פעם על היקום ועל מעגל החיים, שבו אי אפשר ואף לא ראוי שיזכה אדם לכפרת עוונות באמצעות החוק לבדו, וגם הישוע הזה של הזקנה לא מת בו לחינם – לא, נראה שבכל זאת לא לחינם – ואז שוב פעם על הזקנים קשי העורף האלה, ששישים שנה עברו עליהם בכאב קשה מנשוא ובלבם פצע שאינו מגליד, על אותם זקנים שהיקום יכול, בפשטות, להתקיים בלעדיהם, אבל עובדה היא שאינו יכול, ייקח אותו הַשָּׁד, וכשהתעורר באמצע הלילה התחיל שוב לחשוב עליהם – איך נטפלו אליו אלה! – על הזקנים הללו, שהחוסן שלהם יש לו בוודאי משמעות כלשהי, משמעות עמוקה עד מאוד ביקום המתעתע הזה, באותו מעגל חיים מתעתע – שם, במקום שהעץ ניצב במורד הגבעה, ונשים זקנות שותות ערב־ערב תה של מנתה, וכלבים מתים חוזרים אליהן תמיד...

יוסף ברודסקי¹

איך קוראים ספר

מאנגלית: דוד אייזנברג

הרעיון של יריד ספרים בעיר שבה איבד פרידריך ניטשה את שפיותו לפני מאה שנה, לוכד אותנו, בתורו, בטבעת טירוף נאה – טבעת מביוס, ליתר דיוק (הידועה יותר כמעגל-קסמים) – שכן כמה וכמה דוכנים ביריד הספרים הנוכחי מציגים אוספיי-כתבים מלאים או נבחרים מאת הוגה גרמני דגול זה. ככלל, האינסוף הוא היבט מוחשי למדי של ענף ההוצאה לאור, ולו משום שהוא מאריך את קיומו של המחבר המת אל מעבר לגבולות שָׁזָה, או מבטיח למחבר החי עתיד שאינו מסוגל למדוד. במילים אחרות, ענף זה מתמודד עם העתיד, שכולנו מעדיפים לראותו כאינסופי.

הספרים, בסיכומו של דבר, אכן סופיים פחות מאתנו. אפילו הגרועים שבהם חיים אחרי מחבריהם – בעיקר משום שהם תופסים פחות מרחב מאלה ששרבטו אותם. לעתים הם עומדים על מדפים וצוברים אבק זמן רב אחרי שהמחבר עצמו הפך לתלולית אבק. אולם אפילו צורה כזו של עתיד עדיפה על פני זכרונם הבלתי-אמין של קרובי משפחה או של חברים אחדים החיים אחריך, ולעתים תיאבון זה ממש לממד האַחֲר־מותי הוא שמביא את עט־הסופרים שלנו לידי תנועה.

לכן, כאשר אנו הופכים ומסובכים בידינו את העצמים המלבניים האלה *in duodecimo, in quarto, in octavo* וכו' – לא נטעה יתר על המידה אם נשער שאנו מלטפים, בפועל או בכוח, את כלי־הקיבול שבו נטמן אפרו המרשרש של מישהו. במובן מסוים, ספריות (פרטיות או ציבוריות) וחנויות ספרים הן בתי-עלמין; כך גם ירידי-ספרים. כל המושקע בספר – ויהיה זה רומן, מסה פילוסופית, קובץ שירה, ביוגרפיה או מותחן – הוא, בסופו של דבר, חייו החד-פעמיים של אדם: טובים או רעים, אך תמיד סופיים. מי

---

¹ המשורר יוסף ברודסקי (לנינגרד, 1940 – ניו יורק, 1996), שגורש מברית המועצות ב־1972 לאחר שריצה עונש מאסר בעוון "טפילות חברתית", השתקע כגולה בארצות הברית וזכה בפרס נובל לספרות ב־1987. המסה "איך קוראים ספר" היתה הרצאת הפתיחה שנשא המשורר ביריד הספרים הבינלאומי הראשון בטורינו שבאיטליה ב־18.5.1988, והיא כתובה במקורה באנגלית (באחד הראיונות שנערכו עמו לרגל קבלת פרס נובל אמר ברודסקי: "אני יהודי: משורר רוסי ומסאי באנגלית").

שאמר שהעיסוק בפילוסופיה הוא אימון במוות, צדק מבחינות רבות, שכן איש לא נעשה צעיר יותר בכותבו ספרים.

איש לא נעשה צעיר יותר אף בקוראו ספרים. על כן, העדפת ספרים טובים אמורה להיות טבעית בעבורנו. אולם הפרדוקס גלום בכך שבספרות, כבכל תחום כמעט, הטוב אינו קטגוריה אוטונומית: הוא מוגדר באמצעות נבדלותו מהגרוע. יתר על כן, כדי לכתוב ספר טוב, הסופר מוכרח לקרוא כמות עצומה של ספרות ירודה, אחרת לא יוכל לפתח את הקריטריונים הנחוצים. זהו טיעון ההגנה החזק ביותר של הספרות הקלוקלת בבוא יום הדין; ובכך נעוץ גם טעם קיומו של האירוע הנוכחי.

מאחר שכולנו בני תמותה, ומאחר שקריאת ספרים גוזלת זמן רב, עלינו לפתח שיטה שתבטיח חסכנות מסוג כלשהו. אין להכחיש, כמובן, את ההנאה האפשרית שבהתחפרות ברומן בינוני, עב־כרס, הנפרש לאטו; אולם ברור כי נוכל להשתעשע כך רק עד גבול מסוים. בסופו של דבר איננו קוראים לשם הקריאה עצמה, אלא לשם הלמידה. מכאן הצורך בהידוק, בדחיסה, בהיתוך – באותן יצירות המביאות את המציאות האנושית הקשה על כל ביטוייה למיקוד הטוב ביותר העומד לרשותנו; במילים אחרות, זהו הצורך בקיצור דרך. ומכאן – בשל החשד שקיצורי דרך כאלה אכן קיימים (והם קיימים, אך על כך בהמשך) – אף נובע הצורך במצפן כלשהו בתוך אוקיינוס הספרות הזמינה.

את תפקיד המצפן מזדרזת לתפוס, כמובן, ביקורת הספרות. אולם מחט המצפן מתנוודדת באקראי. מה שמוגדר כצפון בעיני אחדים, יהיה דרום (או, ליתר דיוק, דרום אמריקה) בעיני אחרים; אותו הדבר מתרחש בתנוודתיות רבה אף יותר במקרה של מזרח ומערב. הצרה עם המבקר היא (לפחות) משולשת: (א) הוא עלול להיות מאחז־עיניים, ובור ממש כמונו; (ב) הוא עלול להימשך מאוד לכתבים מסוג מסוים, או אפילו להיות מקושר לתעשיית ההוצאה לאור; (ג) אם הוא סופר מוכשר, הוא יהפוך את הביקורת שלו לסוג אמנות נפרד – ראו מקרה חורחה לואיס בורחס – ואתם עלולים למצוא את עצמכם קוראים ביקורות במקום ספרים.

בכל מקרה תגיעו לאוקיינוס הזה בלי הגה ומפרש, מוקפים מכל עבר בדפים מרשרשים על גבי דפים מרשרשים, נאחזים ברפסודה בעלת כושר ציפה מפוקפק ממילא. אם כן, באפשרותכם לפתח טעם אישי, ליצור מצפן פרטי, להתוודע בעצמכם לכווכבים ולקבוצות כוכבים – עמומים או בוחקים, אך תמיד מרוחקים. אולם זה גוזל זמן רב להחריד, ובקלות תמצאו את עצמכם זקנים ומאפירים, מחפשים את היציאה עם איזה כרך מעופש

ביד. אפשרות אחרת – או אולי חלק מאותה האפשרות – היא להסתמך על שמועות: עצה של חבר, הפניה שלכדתם בטקסט שהתחבב עליכם. אף על פי ששיטה זו לא מוסדה בשום צורה (רעיון לא רע בכלל), היא מוכרת לכולנו מגיל צעיר. אך גם זו אינה ערובה מספקת, שכן אוקיינוס הספרות הזמינה רק גדל ומתרחב בקביעות.

אם כך, היכן האדמה היציבה – ואפילו יהא זה אי בודד? היכן ששת הטוב שלנו, שלא לדבר על ציטה?

בטרם אשטח את הצעתי – לא! את הפתרון היחיד בעיני לפיתוח טעם נכון בספרות – הייתי רוצה לומר כמה מילים על המקור לפתרון, כלומר על עצמי הדל. לא בשל רדיפת כבוד, אלא מתוקף אמונתי כי ערכו של רעיון שלוב בהקשר שבו הוא נוצר. בכלל, לו הייתי מוציא-לאור, הייתי מפרסם על כריכות הספרים לא רק את שמות כותביהם, אלא אף את הגיל המדויק שבו יצירה זו או אחרת נכתבה, כדי לאפשר לקוראים להחליט אם ברצונם להתייחס למידע או לדעות המובעים בספר שנכתב בידי אדם שהוא כה צעיר מהם – או, מוטב, כה מבוגר מהם.

המקור להצעה הבאה משתייך לסוג האנשים (למרבה הצער, איני יכול להשתמש עוד במונח דור, המציין במובלע תחושה מסוימת של מסה ואחדות), שבעבורם הספרות תמיד היתה עניין של כמאה שמות; לאנשים שכישוריהם החברתיים היו מזעזעים את רובינזון קרוזו, או אפילו את טרזן; אלאה שאינם חשים בנוח בהתקהלויות גדולות, לא רוקדים במסיבות, נוטים למצוא צידוקים מטפיזיים לפרשיות ניאוף ומעקמים את אפם בוויכוחים פוליטיים. הם אלה שסולדים מעצמם הרבה יותר מאלה המשמיצים אותם. הם אלה שעדיין מעדיפים אלכוהול וטבק על-פני הרואין או מריחואנה; ואלה, שעל-פי ו"ה אודן, "אינם עולים על בריקדות ולעולם אינם יורים בעצמם או באהוביהם". אם מדי פעם הם מוצאים את עצמם צפים בשלולית דם על רצפת תא מאסר או נואמים מעל הדוכן, זה משום שהם מתמרדים (או, ליתר דיוק, מוחים) – לא על עוול מסוים, אלא כנגד הסדר העולמי כולו. אין להם אשליות בנוגע לאובייקטיביות של דעותיהם; נהפוך הוא, הם מתעקשים כבר ממפתן הדלת על זכותם לסובייקטיביות הבלתי-נסלחת שלהם.

אולם אין הם פועלים כך כדי להתגונן מפני מתקפות אפשריות: לרוב הם מודעים לגמרי לפגיעות דעותיהם ועמדותיהם. אף על פי כן, ובניגוד מסוים לתורת דרווין, הם סבורים כי פגיעות היא היסוד העיקרי של החומר החי; הם מעוניינים בהישרדותו של הפגיע ביותר. הכרח הוא

לציין כי פחות משהדבר קשור לנטיות מזוכיסטיות, המיוחסות בימינו לכל אוחז בעט כמעט, הוא נובע מהבנה אינסטינקטיבית, לרוב ממקור ראשון, שהסובייקטיביות הקיצונית, משוא הפנים, ובעצם האידיוסינקרטיות הן שמסייעות לאמנות להימלט מהקלישאה. והרי ההתנגדות לקלישאות היא שמבדילה את האמנות מהחיים.

כעת, משנודע לכם הרקע לדברי, הרי הם לפניכם: כדי לפתח טעם טוב בספרות, יש לקרוא שירה. מי שסבור שאני מדבר מתוך גאוות יחידה, שאני מקדם את ענייני הגילדה הפרטית שלי, טועה טעות חמורה. שכן, בהיותה הצורה הנעלה ביותר של תקשורת אנושית, שירה אינה רק האופן המתומצת, הדחוס ביותר להעברת ניסיון אנושי; היא אף מציבה את הדרישות הגבוהות ביותר שבאפשר בעבור פעולה לשונית כלשהי – ביחוד על גבי נייר.

ככל שאנו מרבים בקריאת שירה, פוחתת סובלנותנו להכבדת-מילים באשר היא, בשיח המדיני או הפילוסופי, בהיסטוריה, במדעי החברה או בספרות יפה. סגנון טוב בסיפורת לנצח יתקיים בחסותם של הדיוק, התאוצה והאינטנסיביות הלקונית של המבע השירי. בתור בתם של המכתם והאפיטף, שנהרתה כדי להוליכנו בדרך הקצרה ביותר לכל נושא שהוא, השירה משמשת כממשמעת הגדולה של הסיפורת. היא מלמדת את הסיפורת לא רק על ערכה של כל מלה, אלא גם על מצבי הנפש של מיננו, ההפכפכים ככספית, על חלופות לקומפוזיציה לינארית, על השמטת המובן-מאליו, על הדגשת הפרטים, על הטכניקה של האנטי-קליימקס. בראש ובראשונה השירה מטפחת בסיפורת את התיאבון למטפיזיקה, שהיא המבדילה בין יצירת אמנות לבין סתם "ספרות יפה". אולם דווקא בהיבט זה, מוכרחים להודות, התגלתה הסיפורת כתלמידה עצלה למדי.

אל תבינו אותי לא נכון: אינני מבקש להכלים את הסיפורת. אלא שהנסיבות התגלגלו כך, שהשירה כיום מבוגרת יותר מהסיפורת, ועל כן עברה מרחק רב יותר. הספרות התחילה משירה, משירו של נווד שקדם לשרבוטי תושב הקבע. אף על פי שבעבר השוויתי את ההבדל בין שירה לסיפורת להבדל בין חיל האוויר לחיל הרגלים, הטיעון שאני מציג כעת אינו נוגע למדרג או לשורשים האנתרופולוגיים של הספרות. כל רצוני הוא להיות מעשי, ולחסוך לעיניכם ולתאי המוח שלכם ערימות של חומר דפוס חסר תועלת. אפשר לומר כי השירה נוצרה בדיוק לשם כך – שכן היא מלה נרדפת לחסכנות. על כן משימתנו היא לשחזר בזעיר אנפין תהליך שהתקיים בחברה שלנו במשך אלפיים שנה. זה קל משנדמה לכם, שהרי הנפח הכולל של השירה קטן בהרבה מהנפח הכולל של הסיפורת. יתר על

כן, אם מעניינת אתכם בעיקר ספרות עכשווית, המשימה המוטלת עליכם קלה מאין כמוה. כל שעליכם לעשות הוא להצטייד למשך כמה חודשים ביצירותיהם של משוררים בשפת אמכם, עם עדיפות למחצית הראשונה של המאה הנוכחית. אני מניח שהעניין יסתכם בכתריסר ספרונים דקים למדי, ועד סוף הקיץ תהיו בכושר מעולה.

אם שפת אמכם אנגלית, הייתי ממליץ לכם על רוברט פרוסט, תומס הארדי, ו"ב. ייטס, ת"ס אליוט, ו"ה אודן, מריאן מור ואליוזבת בישופ. אם שפתכם גרמנית – ריינר מריה רילקה, גאורג טראקל, פטר הובל, אינגבורג פֶכְמַן וגוטפריד בן. אם ספרדית, אז אנטוניו מצ'ארדו, פדריקו גרסיה לורקה, לואיס סרנודה, רפאל אלברטי, חואן רמון חימנס ואוקטביו פאס. אם שפתכם פולנית, או אם אתם קוראים פולנית (יתרון עצום בעבורכם, שכן השירה המופלאה ביותר של המאה שלנו נכתבה בשפה זו) – הייתי מצייץ בפניכם את לאופולד סטאף, צ'סלב מילוש, זביגנייב הרברט וויסלבה שימבורסקה. אם צרפתית – גיום אפולינר, ז'יל ספרווייל, פייר וורדי, בלו סנדראר, מקס ז'קוב, פרנסיס ז'אם, אנדרה פרנו, משהו מאת פול אלואר, קצת אָרְגוֹן, ויקטור סְגָלֶן ואנרי מישו. אם יוונית, עליכם לקרוא את קונסטנטינוס קוואפיס, גאורגוס ספריס, יאניס ריצוס. אם הולנדית, זה מוכרח להיות מרטינוס נייהוף, במיוחד "אווטר" המדהים שלו. אם פורטוגלית, עליכם לנסות את פרננדו פסואה, ואולי קרלוס דרומונד דה אנדרדה. אם שפתכם שוודית, קראו את גונאר אקלוף, הרי מרטינסון, ורנר אספנסטרום, תומס טרנסטרומר. אם זו רוסית, אלה מוכרחים להיות לכל הפחות מרינה צוואייבה, אוסיפ מנדלשטם, אנה אחמטובה, בוריס פסטרנק, ולדיסלב חודסביץ', גלימיר חֶלְבֵּנִיקוֹב, ניקולאי קלוייב, ניקולאי זבולוצקי. אם זו איטלקית, אינני מעז להציע שמות כלשהם לקהל הנוכח כאן, ואם אני מזכיר את קוויזימודו, סאבה, אונגרטי ומונטֶלָה, אין זאת אלא מפני שזה מכבר רציתי להביע את תודתי האישית והפרטית ולחלוק כבוד לארבעת המשוררים הגדולים הללו, ששורותיהם השפיעו על חיי באופן נחרץ למדי, ואני שמח לעשות זאת בעודי על אדמת איטליה.

אם לאחר קריאה בכל אחד מאלה תחזירו למדף ספר סיפורת שנטלתם לידיכם, לא תהיה זו אשמתכם. אם תמשיכו לקרוא בו, יזקף הדבר לזכות המחבר: משמע, אכן יש לו מה להוסיף לאמת על קיומנו, כפי שהייתה ידועה למשוררים הספורים שצוינו זה עתה; לכל הפחות, תהיה זו עדות לכך שהמחבר אינו מיותר, ששפתו היא בעלת אנרגיה עצמאית או חן ייחודי.

ולחלופין, תהיה זו עדות להתמכרות חשוכת-המרפא שלכם לקריאה. מביין כל ההתמכרויות האפשריות, זו אינה הגרועה ביותר.

הרשו לי לצייר בפניכם קריקטורה, שכן קריקטורות מדגישות את המהות. בקריקטורה אני רואה קורא, ובכל יד יש לו ספר פתוח. בידו השמאלית הוא מחזיק קובץ שירה, ובידו הימנית כרך סיפורת. הבה נראה, איזה מהם הוא ישמוט קודם. מובן שהוא יכול לקחת כרכי סיפורת בשתי הידיים, אולם אז יתבטלו הקריטריונים שלו מעצמם. ומובן שהוא עלול לשאול מה מבדיל שירה טובה מגרועה, ומי ערב לו שמה שהוא מחזיק בידו השמאלית שווה את הטרחה?

ובכן, קודם כול, רוב הסיכויים שמה שהוא אוחז בשמאלו שוקל פחות ממה שהוא אוחז בימינו. שנית, השירה היא אמנות סמנטית ללא-תקנה, כמאמר מונטלה, עם מרחב צר מאוד לאחיות עיניים. בהגיעו לשורה השלישית, יכיר הקורא את טיב החפץ שהוא אוחז בשמאלו, כי השירה נחשפת במהרה ואיכות שפתה מורגשת מיד. אחרי שלוש שורות הוא יכול להסתכל בספר שבימינו.

כאמור, זוהי קריקטורה. בו בזמן, אני מניח, זו התנוחה שבה רבים מכם עשויים למצוא את עצמם, בלי משים, במהלך יריד הספרים הזה. ודאו לכל הפחות כי הספרים שבשתי ידיכם משתייכים לסוגות ספרותיות שונות. אין ספק, הסתת המבט הזו משמאל לימין עלולה להטריף את הדעת; אולם הפרשים כבר פסו מרחובות טורינו, ומראה העגלון המצליף בבהמתו לא יוסיף להכביד על נפשכם בצאתכם מהבניין. יתר על כן, בחלוף מאה שנים שום טירוף לא יעניין עוד את ההמון, העצום והרב פי כמה ממספרן של כל האותיות השחורות הקטנות בכל ספרי היריד הזה גם יחד. אם כן, אין סיבה שלא תנקטו את התכסיס הקטן שהצעתי לכם זה עתה. כמו לפרולטריון המפורסם, גם לכם אין מה להפסיד; להפך, אולי תזכו בשלשלאות אסוציאטיביות חדשות.

***

הנה שמות המשוררים המוזכרים במסה בכתיב המקורי (במקרה של המשוררים היוונים והרוסים – בכתיב לטיני), לפי סדר הופעתם:

Robert Frost, Thomas Hardy, W. B. Yeats, T. S. Eliot, W. H. Auden, Marianne Moore, Elizabeth Bishop.

Rainer Maria Rilke, Georg Trakl, Peter Huchel, Ingeborg

Bachmann, Gottfried Benn.

Antonio Machado, Federico García Lorca, Luis Cernuda, Rafael Alberti, Juan Ramón Jiménez, Octavio Paz.

Leopold Staff, Czesław Miłosz, Zbigniew Herbert, Wisława Szymborska.

Guillaume Apollinaire, Jules Supervielle, Pierre Reverdy, Blaise Cendrars, Max Jacob, Francis Jammes, André Frénaud, Paul Éluard, Louis Aragon, Victor Segalen, Henri Michaux.

Konstantinos Cavafy (Kavafis), Giorgos Seferis, Yiannis Ritsos. Martinus Nijhoff.

Fernando Pessoa, Carlos Drummond de Andrade.

Gunnar Ekelöf, Harry Martinson, Werner Aspenström, Tomas Tranströmer.

Marina Tsvetaeva, Osip Mandelstam, Anna Akhmatova, Boris Pasternak, Vladislav Khodasevich, Velimir Khlebnikov, Nikolay Klyuev, Nikolay Zabolotsky.

Salvatore Quasimodo, Umberto Saba, Giuseppe Ungaretti, Eugenio Montale.

יונתן ברג לא תור של כסף

ברודסקי

בִּנְדָאֵי חֵטָא הַשׁוֹטְטוֹת: עִיר הַתְּעָלוֹת
הָאֶרֶבָה שֶׁבְּכָל מְקוֹם,
גְּאוֹת הַקְּתֻרְלוֹת מְרַסְקֵת בַּחֲשָׁכָה.

לְשׁוֹב, מִי מוֹסִיף לְדַרְדֵּר אֶת הַמְּלָה,
לְהַמְתִּין לְבוֹא עִירוֹ הַקְּדוּמָה,
מִפְתַּלְת בְּדַמְדוּמִים לְאֶרֶץ הַיּוֹם כְּלוֹ.

מְצוֹר מוֹסִיף לְהַתְּדַפֵּק בַּחֲמוֹת
פְּרֵי חֲצַפַּת הַנְּעֵר מוֹל הַשׁוֹפְטִים,
עֲרוֹת בְּנוֹף נְאוֹן שְׁעָה שֶׁהַנְּהַר מְגִיעַ עַד רִגְלָיו

לְלֹא מְגַע, תַּחְבוּלַת עֵיפוֹת מְרַשְׁעַת.
לֹא הוֹעִיל הָעֶרֶב, גִּז' וְכַמָּה כּוֹסוֹת יַיִן,
יוֹסֵף וְדַפְנוֹת הַבוֹר, צְרַת הַחֲלוֹמוֹת שֶׁל הַשִּׁירָה.

אחמטובה

רַק בְּמַלִּים צְחֹק, רַק לְאוֹר
עֲשִׂשִׁית אֶפְשֵׁר לְנֶשֶׁם בְּרָה.
לְכָל אָדָם יֵשׁ לְמָה עֲזוּבְתֵנִי,
מִבֶּט מִן הַהָר אֶל הַמּוֹן מוֹסֵת.

רְחוּבוֹת הָעִיר מְסַתְּלָקִים מְאוֹר,
כָּל כֶּף הַרְבֵּה מְוֹת

שְׁאִין הֵיכֵן לְהִנְיָחוּ.
הַיֵּלֶד, נוֹדֵד בְּקֶרֶחַ הָרֵעַ,

בְּרַחוּב חֲצוֹת וְהִלְמוֹת מִגְּפִים,
עִיר חֶשֶׁךְ בְּצֵל חֲדָרִים מְאֹפְלִים
שֶׁם עוֹמְדִים עַל הַדָּם
שֶׁם נִחְתָּם הַדָּף, גְּבָרִים הַרוֹסִים.

רַק בְּמַלְיָם רִיחַ
יָד קָרָה וְעוֹד יָד קָרָה
בְּלִבּוֹל הַפְּסִיּוֹת, חֲמַרְת הָרֵעַב
וְהֵצֵל. אִשָּׁה בְּקִמּוֹר קִלְסִי,

מִן הָאוֹר הַמוֹעֵט אֶל נֶצַח הָאֵל.

מִנְדַלְשֵׁטִם

שְׁמֵשׁ שִׁחְרָה בִירוֹשָׁלַיִם דָּם.
כּוֹהֲנִים בְּמִדְרָגוֹת, חוֹט הַשָּׁנִי מִכְתָּם,
אֲדָם קָם בְּאֹפֶל עֵירוֹת,
שָׁר אֶל תּוֹךְ עֲצָמוֹ בְּאִין אַחַר.

גְּזֹרֶת מוֹת, קִלְלַת יָרַח מֵעַל עָרֵב לְבָן,
אֲבָן הַעֲצָב מוֹסִיפָה לְדוֹר
בְּכִיסָיו.

כָּחַל זוֹחֵל בְּדֶרֶךְ, מִן הָאֲצָבָעוֹת

אֶל תְּעֵלוֹת הַלֵּב,
כִּי אֲדָם נוֹתֵר עִם מוֹתוֹ שְׁלוֹ, כּוֹתֵב.
שְׁמֵשׁ שִׁחְרָה מֵעַל עִיר עֵבְרִית,
קִלְלַת הַמְּשׁוֹרֵר מֵעַל סִבְךָ הַחֲשָׁמַל,

אחי הגדול, המפרע
נוסק מן האדמה.

צוּטאַייבֿה

בהתחלף הלילה אל לילה,
דממת קבר עולה בעיר.
לא בא אור אל זה החדר
בו יושבת שמלת עריר.

כי הלכה הילדה הקטנה
ושמה מוסיף לבוא
מן הקיר, מן החצר,
מעצי הכפור הבוערים.

עד בקר נכתב האבל,
לא תור של כסף,
רעב קשוח ומלא עוית,
כל הנעדרים על סף הדלת

ופניהם דורשות, חדות אשם,
החבל בפנת החדר,
יד ממוללת בכבד,
כי יש זמן שבו תם הכוח

ונשיקה אחת ממלאת חלל.

מיכאל טלאש פרלמוטר עכשיו גם אני חוזר

רוצח תמיד חוזר

רוצח תמיד חוזר, חוזר למקום הרצח.
מלים חוזרות על עצמן. עכשו גם אני חוזר.
עכשו גם אני חוזר. אין זו חזרה מאלצת
ואין חזרה בכלל. שוב הלילה עובר.
שוב נמוג ערפל ושוב השעון מצביע
שבע ושתי דקות. שוב געגוע-עד,
קפה וחלב מקרטון, פח זבל, רכב, רקיע.
שבע וחמשים. שתיים, עשרים, אחד.
כבישים מתחלפים מהר. שוב בירושלים –
עיר של קרונות חלודים, שלא ידעו מסלה.
כאן לא אכיר אף אחד. זרה תהיי לי כפלים
(גם ביחס לזאת שפעם הייתה זרה).

רוצח תמיד חוזר, חוזר למקום הרצח,
חוזר אחרת בזמן. כאן ועכשו – בדיה.
ואת שהיית תמיד אתי, מאחדת לנצח,
כמו גם העיר הזאת תהיי אתי חצויה.

כמו גם העיר הזאת תהיי ממני מפרדת;
רוצח תמיד בונה עולם חומות וגדרות –
עולם גדול ומפחיד מזה שנגדו את מורדת
רוצח תמיד חוזר בשכיל הטעם של עוד.

תל אביב

תל אביב מעולם לא הופיעה
בשירי עד עתה. ואמנם
הדבר איננו מפתיע.
אהבתי. מעבר לים
בערים אחרות, כך הבנתי,
אך סרבתי בזאת להכיר
ובתקף על זכות זו הגנתי.
"אין דבר מיוחד כאן בעיר
שמושב אותי." עזבתי
וחזרתי אליה תמיד.
תל אביב לעולם לא תופיע
בשירי מעתה בעתיד.

אלמוג בהר

הוא עתיק ואנחנו מעתיקים

מתוך "מקיץ בן נדרם", קובץ מקאמות חדשות בכתובים

מקיץ בן נדרם הוא הוא ספר יהודה הלוי חדש / הניצב בשער הקורא נחרד ונקדש / וראשיתו הקדמת המקבץ אלמוג בן גדעון העולה בהר יהודה להחיות הנפשות / והיורד לעמקי בן שמואל לחלץ עצמות תשושות / וכפיו רינה ובקשות / לאל עליון יעתיר עליו מחסדו ויסיר החששות / וייעתר לפתוח לפניו שער שירות ושער אמיתות קדושות / להכניס מחברות הלוי חדשות / אל אמת זוכר חסדי אבות לה התשבחות ישנות כחדשות / אנא חדש ימינו כקדם והשיבה פייטנינו ומשוררינו ככראשונה / ובעלי מחברותינו עשה שלא ייתמו באחרונה / שמע קול כלה נאמנה / לבל תהי כאלמנה / מלך אוהב צדקה ומשפט גילה ורינה שירה ואמונה.

בגזרת החונן לאדם דעת, יראה וחבת חרוזים, המרחיקו מעל כוחות הנפש רגוזים, ומגורל המלים המבזים, והימים המבזזים, הנה נאום הקטן באלפי יהודה, בן גדעון בן יצחק בן אליהו בן אברהם אב למליצה השדודה, בן זמירה בת עליזה בת גורג'יה המקבץ למחברות גדודי יהודה נשיא העדה: הוא ספר יהודה הלוי חדש, קבצו הצעיר בעברי שירתו בנדרש, וקרב אל בן שמואל בן גדעון כרש, הבא בשער המקדש, והוא עודנו בלתי מפרש, ואסף פסוקים ישנים שפסק רבנו נגיד המשוררים, והם עלי דפיו מתרוננים ומאשרים, ואין כמותם מעוררים, לחדש כקדם ימי אבירים, ולשמח זיו שפתי המדברים, לשבח ולתפארת הבאים בשערים, דוכרי שפות סתרים, מדוכבי לבבות ברים, הופכי המרים למספרים.

ואמרי הלוי העבריות פיוטי קדש וחל ואגרות, כלם תכן ידידות ודברי תורות, ואמריו הערביות פלספה ובחינת הלבבות והשירות, כלן ברות וברורות ועשירות, ומבטו מרבה אורות, וממלא בורות, ומתיר אונים אסורות, ושפתים נשברות, ולשונו לשון צחות, מלשון קדש שיחות לקוחות, פה אל פה מלים אורחות, ומלשון קדר מלים מוכיחות, און לאון פורחות, נפתחות ואינן בורחות. ונפתח בשיח אהבותיו, יעלות-חן בין הדסים וצביותיו, ונסים בך תבותיו, בפנותו אל אלוהי אבותיו, ובין לבין מסעיו, ושרי געגעעיו,

ונפשו בין ישמעאל לעשו, ובין קיץ לסתו, ונעם לקחיו, וכבוד ידידיו ואחיו, וזין בין שפתותיו, ועשר משליו וחרוזיו ובתיו.

ואין מלה שלא לקחה המקבץ ממעינות יהודה, בלתי אם שכח מלה בודדה, או הצטרפה בדרך כצידה, והיא עומדת לבדה, בדרך גלמודה, ואינה גרודה, ומכין שפך היא אבודה, ואינה יעודה, ומי ימצאנה בסודה. ואינו מחבר שירות חדשות, אלא אלו הנדרשות, היפות אחריהן הנפשות מבקשות, הישנות להחיות כוחן התש של החדשות, ואין בהן חוששות, אלא כלן חמושות ומאששות. אך נטל השירות עירמות ממשקלים, ומן הבתים הטיילן במשעולים, ומן הרחובות בנחלים, כלן בחרוזים, אך הן עולות במקומות פרוזים, היפים לרוזים, ולבאים שמועות להזים, וקטנות להגזים, יען פי אספן בן הדור שלא ידע את יוסף, ובהיכלי שירת ערב לא הסתופף, ולא למד מתורת המשקלים אלא מעט ומאסף, ולא יוסף.

ופי למלקוש יהודה פערתי, ובאשו נשרפתי, ובאשו נצרפתי, החלמתי ולא הכלמתי, כי דברותיו נפלאות, ומחשבותיו נוראות, עצות מעמיקים, וסודות ממתיקים, הדברים עתיקים, לחלומות נושקים, ועלי דלתות דופקים, אחים ותיקים, ואורחים ממרקים. ולא שכחתי ידי, ולא המצאתי חלף מלותיו האגדי, כל ימי נדודי, כי ידעתי: איך אעביר לפני נמריו – שועלי, ונכח כפיריו – רחלי, ונגד נשריו – נמלי. רק אם נגעו בי מלות אחרות, מן המשוררים והמשוררות, בערים ובבירות, של הארצות המקדמות והמאחרות, ובלי משים הכנסתי אותן עלי שורות, ונבלעו בלי הותיר מהמורות, והן למדות ואינן מורות, מוסיפות ואינן מסירות, מגלות ואינן מסתירות.

הוא יהודה ואנחנו אחריו יהודים, מליצתו יעודה ואנחנו אחריו יעודים, הוא נהר ואנחנו הקטנים בנחלים, הוא ישר ואנחנו הולכי במשעולים, הוא דבק ואנחנו הולכי במעקשים, הוא יציב ואנחנו פוגעים במוקשים, הוא עתיק ואנחנו מעתיקים, הוא נאמן ואנחנו מספקים, הוא איתן ואנחנו יום יום מאכזבים, הוא באמת ואנחנו לילה לילה מכזבים, הוא בשמות קדש נוהג פמושלים, ואנחנו כמובילי פגרים ונפלים, הוא לבו במזרח ומולדו בסוף מערב, ואנחנו מולדנו במזרח ולבנו בסוף מארב. שירי מקבלים אורחות, ואינם מסתירים שוחות, עיניו בוכות, ואינן מסתירות מבוכות, גבו אינו נושא עמו גבכה וקש, ועל כן בכל פה מקדש: יהי דבר יהודה אלינו, ואל יהיו דברים אחרים עלינו.

וכמאמר סופרים עתיקים, וכותבי קורות ותיקים, טרם נדביק אזנינו

במליצותיו תוססות, ובמלותיו מתרוצצות, נעצר ולא נצא בחפזה, נעמד לבל נהי דבקים באות הרזה, ונשגז בעבי נפש חפצה, כי לקראת מקור חיי אמת נרוצה, ובחיי שוא וריק נקוצה, על כן נבחר לחזות פניו בפנים לבנו ולא נשא עינים להביט חוצה.

בגזרת החונן לאדם מלים קצובות נסים דברי ההקדמות, לספר יהודה הלוי חרש ובתוכו חמשים מקמות, הן חמשים מחברות, איש לאיש הן מחברות, כספרי פלא הזמן העיראקי אבו מחמד אלקאזם אבן עלי אלחרירי, ומעתיקו הנפלא בעל התחכמוני הספרדי יהודה בר שלמה יחיא אבן סלימאן אבן שאול אבו זפריא אלחרירי, ויהיו שניהם מסייעים אותנו בספר הזה, כפי שסיעו אלחרירי ואלחרירי זה לזה, ונקח מעמם גבוריהם, והגבר איתאל והימן האזרחי וחבר הקיני ישאו גם הם לפנינו מעת לעת נאומיהם, וכזוא שמש לעזרנו ברצון האל, ואנו נהי לשמש מחדש וגואל. ולפני שנפנה למחברת ראשונה, וממנה עד לאחרונה, נשיר יחדו שיר ממלות הלוי נחצב, והוא לשבחו נצב, למען נשמח ולא נתעצב:

טוב לכתתי אחר המפור בדלח אין ללקטו
ושבתי בין שברי חרוזים איש לא יאסוף אל חוטו
כי דמעות בדלחיו עלי לחיו בתוך לבי נחרטו
דמעי ברדתם נחפזים אבל דמע הלוי יורד לאטו.
דמעי ברדתם נחפזים ודמע הלוי יורד לאטו.
כה האמנתי לפרדה עת נטה זמן ידו בשוטו
עד לא האמנתי עת השקני יין אשכולות שניו שחטו
עת ראיתי כי החכמה מצאה קן בפיו ובעטו
עת אריה וצבי עלי שכמו מעיל צדק עטו.
דמעי ברדתם נחפזים ודמע הלוי יורד לאטו.
עינים לי ואזנים אף הן גלו לי רק מעטו
וכשגלו נמאס זמני בעיני וכתבתי פריתותו וגטו
אנחנו שבטים נודדים והוא מולך בשבטו
הוא מוצא ואוחז במלכו ואנחנו מדתנו מצוא וחטוא.
דמעי ברדתם נחפזים ודמע הלוי יורד לאטו.
מצאתיו עלי דרכים ומעטה לא אסכין לשמשו
בכל נגע שנגעתי ומדוה שנדויתי הוא מבין כללו ופרטו

אין אש בעולם ואין קסם בזמן כי אם להטו
אין תשובה ואין צדק ומשפט כי אם בשפטו.
דמעי בדתם נחפזים ודמע הלוי יורד לאטו.
נמתין עדי ישוב אלינו משוטו
עדי ישיב אלינו כוח מזמותיו ותנופת משוטו
כי טוב לכתנו אחר המפור ברלח אין ללקטו
ושבתנו בין שברי חרוזים איש לא יאסר אל חוטו.
דמענו בדתם נחפזים ודמע הלוי יורד לאטו.

אותך אני אוהבת כמו עב גשם מבחר קטן של שירה לסביבת קלאסית-מודרנית

לפניכם מבחר שירים מהקלסיקה המודרנית של השירה הלסבית, רובם ככולם רואים אור לראשונה בתרגום עברי. המשותף לכל השירים במבחר זה – פרי עטן של שש משוררות שונות שכתבו בארבע שפות – הוא עצם היותם שירי אהבה לסביים. אך, כידוע, אין שתי אהבות זהות. בשירים שלהלן מוצג טווח רחב של התייחסויות לארוס – משלילתו המוחלטת ועד לחגיגת ניצחוננו, מן הכמיהה לבנות בית בלב האהובה (אמילי דיקינסון) ועד לנפילתה הסופית של החגורה (רֶנֶה ויויאן) – ואולם דמות האהובה, רוחה וגופה ניצבים תמיד במרכז. מטעמי זכויות יוצרים נכללים במבחר זה בעיקר שירים שהם נחלת הכלל, מן המאה השמונה-עשרה ועד למאה העשרים. היצירות המובאות כאן לקוחות מאנתולוגיה עברית של שירה להט"בית שתראה אור לקראת סוף 2013². אנחנו מודים לוורד דור ולרונה קינן על קריאתן המועילה.

אנה סיוורד (1747-1809)

מאנגלית: רונן סוניס

אנה סיוורד הייתה בתו הבכורה של תומס סיוורד, איש ספר וכומר בקתדרלה של ליצ'פילד שבאנגליה. היא התייתמה מאמה בנעוריה ולא נישאה משום שהיה עליה לטפל באביה עד למותו, כשהייתה בשנות הארבעים לחייה. אנה סיוורד החלה לכתוב בגיל צעיר וחיברה סונטות ומכתבים. רבים מאלה מוקדשים להונורה סנייד, שהתגוררה בבית משפחת סיוורד מילדותה. נישואיה של סנייד, על אף הפצרותיה של סיוורד שלא תינשא, הם הרקע לשיר המובא להלן.

---

² האנתולוגיה תראה אור בהוצאת חרגול. מערכת: דורי מנור, דנה אולמרט, נדב ליניאל, בני מר ורונן סוניס.

סונטה 19

אין חסד עוד! היי שלום, כּוֹזֶבֶת!
שְׁלוֹם לְרֵךְ מִבֶּט, חֵיוֹךְ שְׁמֵשִׁי!
לְנַחְמוֹת הַמְּשִׁיבוֹת נַפְשִׁי
וְלַחֲרוֹה, מִתְּנֵת רְעוֹת נִלְבַּבְתִּי!
לְמִבְטִים שְׁאִין בָּהֶם שְׁלֵהֲבֵת
הַכֶּנֶת אוֹתִי: צְדָקָתִי בְּבִקְשִׁי
וְדוּי לֹא מִיחַל, כְּתוֹב בְּקִשְׁי-
לְבָב, שְׁלֹא יֵדַע בּוֹשֶׁה צוֹרֶבֶת.
עֵת נַפְגָּשׁ (נִגְזֹר כִּי לֹא לְנִצָּח
אַרְחֵק מִמֶּךָ) לֹא יִחַקֵּק בְּמִצָּח,
לֹא יִתְגַּנֵּב לְעֵין הַפְּקוּחָה
אַף רִמֹּז שְׁיַעֲיֵד עַל מָה שְׁשִׁתִּינוּ
הֵיִינוּ זֶה לְזֶה; אַף אֲנַחֶה
לֹא תִקְוֶנָה עַל שְׁכָר־שְׁבוּעֵתָנוּ.

אמילי דיקינסון (1830-1886)

מאנגלית: רונן סוניס

מבין כל האנשים שלהם הקדישה אמילי דיקינסון משיריה, זכתה סוזן הנטינגטון גילברט לשירים הרבים ביותר (יותר מ-250). דיקינסון וגילברט נפגשו בנעוריהן באמרהרסט, עיר מגוריהן שבמסצ'וסטס, וידידות עמוקה נקשרה ביניהן, בין היתר על רקע עניינין המשותף בספרות. כעבור שנים מספר נישאה גילברט לאחיה של דיקינסון. חליפת המכתבים בין השתיים נמשכה, בהפסקות קצרות, עד למותה של דיקינסון. "מלבד שקספיר, הענקת לי ידע רב יותר מכל אדם", כתבה דיקינסון לגילברט.

*

חֲזָה רְאוּי לְשַׁלֵּל פְּנִינִים,
אַךְ לֹא שׁוֹלֵה הֵיִתִי –

מִצָּחָה רְאוּי לְכֶס מְלָכוֹת —
אֵין כְּתָר בְּרִשׁוֹתַי.
לְבָה רְאוּי לְהִיּוֹת נְוָה —
אֲנִי — דְרוֹרָה — בְּנִיתִי
שֵׁם מַחוּטִים וְעַנְפִים
קוֹ-קִבֵּעַ לְשִׁבְתִּי.

*

הַתְּבוֹנָנוֹת בָּהּ הִיא תְמוֹנָה —
וּשְׁמִיעָתָה — נְגוּן הִיא —
לְהַכִּירָה זֹו הַפְּרֹזָה
תְּמִימָה כְּחֹדֶשׁ יוֹנִי.
לֹא לְהַכִּיר אוֹתָהּ — קָלְלָה —
לְהִיּוֹת יְדִירָתָה —
כְּאֵלוֹ שֶׁמֶשׁ בִּידֶךָ
פֶּתְאוֹם הַתְּלַהֲטָה.

איימי לואל (1874-1925)

מאנגלית: רונן סוניס

איימי לואל, בת למשפחה מיוחסת מניו-אינגלנד, פרסמה את שיריה הראשונים כשהייתה בת שלושים ושש. בעקבות ביקורה באנגליה בשנת 1913 הצטרפה לאימג'יסטים. עד מהרה נעשתה אחת מראשי תנועה זו, שעם מייסדיה נמנו המשוררים עזרא פאונד והילדה דוליטל (H.D.), ואף הפיצה את בשורתה באמריקה. מלבד פעילותה כמשוררת פרסמה לואל מחקרים בענייני ספרות, שהחשוב מביניהם הוא מחקרה הביוגרפי על המשורר ג'ון קיטס. שירתה הייתה בתחילה חושנית ואינטימית מבלי להרבות במילים, אך ברבות הימים נעשתה מפורשת יותר. רבים משיריה, ובהם גם השיר המובא כאן, הוקדשו לשחקנית עדה ראסל שהייתה אהובתה. במשך שנים רבות.

זר קוצים

צוקים,
צוקים,
וְיָם מְעֹנָת
הוֹלֵם לוֹ תַּחַת יָרֵחַ קָר.
לְמָה לִּי,
הַיּוֹשֶׁבֶת שְׁלֹנָה בַּחֵם,
לְחַתֵּךְ אֶת לְבִי בְּנִגּוּן כַּה מֵר?

שְׁלֵחַבֶּת שׁוֹאֲגַת מוֹלֵי בְּאֵח,
בְּלֵב הָאֲשׁוּר שְׁלַחָה לְשׁוֹנָה.
פֶּצְפוּץ גְּדִילֵי קִרְחַת תַּחַת גְּגוֹת,
רוּחַ-כָּלֵב נוֹשֵׂאת קִינָה.

אֵלוֹנִים סְמָקוֹ, הָאֶסְתֵּר לֹוֹהֵב,
עַל אֲבֹן וְגִזְע שְׁמֶשׁ זֶרְחָה.
מִתְמַלֵּא יָרֵחַ שֶׁל צִידִים —
עֲנָפִים מִתְפַּצְּחִים כְּעֵצִים פְּרִיכָה.

שְׁמֵלְתֶךָ אֲדָמָה כְּגִלְיַמַת חֶשְׁמוֹן,
בְּיָדֶךָ פָּנִס וְרִדְרֵד-יִרְקָרָק.
כְּרַעְתִּי לְפָנֶי עֲקֹבוֹתֶיךָ בְּגֵן.
רְצִיתִי לְשִׁיר לָךְ. קוֹלִי נִסְדָּק.

נִסְדָּק בְּגִלְלֵי הַשָּׁנִים הַשְּׁבִירוֹת
שֶׁפָּרְחוּ מִיְדֵינוֹ הַפּוֹחֲזוֹת,
פָּרְחוּ כְּעֵלִים בְּאוֹרוֹ שֶׁל הַסֵּתֵר
זוֹ אַחֵר זוֹ, זוֹ אַחֵר זוֹ.

לְמִרְחָק אֵינְנִי נִכְסַפֶּת כָּלֵל —

בְּמָקוֹם חַיִּיתִי,
בְּמָקוֹם אָמוּת,
אֵךְ מָקוֹם הוּא לֹא-כְלוּם, גַּם לֹא קָלֵל,
אֵלֹא אִם בְּלִבּוֹ נִצְבֶּת דְּמוּת

עַם פָּנָס וְרִדְרֵד-יִרְקַק בְּיָדָה.
טְרִיקַת דְּלִתָּךְ הוֹרְדָה-יִרְקָה
וְהַיָּם הָרְדוּף שִׁירְקוֹ תְּצוּקִים,
הַפְּצָפוּץ בְּעוֹדֵי מַחְכָּה מַחְכָּה –

מִפְחִידִים אוֹתִי. פָּנִיךְ פָּרְחִים
וְשִׁירֵי-שֶׁמֶשׁ, יְדִיךְ מָטַר נִתָּךְ.
אִם יְקוּמוּ בִּינֵינוּ סוֹרְגֵי דְּלִתָּךְ,
הַתְּדַעִי שֶׁבְקִרְתִּי אוֹתָךְ?

כִּי הָאָרֶץ צוֹחֶקֶת וְלֹא תִשְׁחַרְרֵהּ,
כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם – עֵדָה שְׁחַרְהֵהּ.
בְּמַסְלוּל הַפְּלִגְטָה אֵין לִי עֲנִינוּ,
רוֹצָה רַק אוֹתָךְ, יְקִירָה.

בַּחוּץ הַכְּפוּר, אֵךְ בְּפָנִים יֵשׁ אָח,
אֶהְבֶּה לְנַחֵם וְשִׁיחָה לְקֶשֶׁר,
וַיּוֹם קְטָנוֹת וְלֵיל קְטָנוֹת
וְתַמִּיד פָּנְסֶךָ נִצַּת בְּאוֹר.

וּבְכֵן, זֶה אוֹ זֶה? – שֶׁתְּהִיָּה זֶה אֲנִי
הַפּוֹחֶדֶת מִיָּם מִסֵּתֶרֶר-זֶדוּנִי
וּמְלִילָה נוֹשֶׁךְ. אֶת מַחְיֶכֶת,
אֵךְ שָׁנִים – שָׁנִים –
עַלִּי שְׁלֶכֶת.

רנה ויויאן (1877-1909)

מצרפתית: דורי מנור

רנה ויויאן (שמה המקורי: פולין מרי טארן), משוררת אנגלייה שכתבה צרפתית, הייתה אחת מאחרוני הסימבוליסטים. לאחר שירשה את הון משפחתה כשהייתה בת עשרים ואחת, השתקעה בפריז וניהלה שם חיי בוהמה סוערים. היא חייתה כלסבית, ובניגוד למקובל בתקופתה לא שמרה בסוד את העדפותיה. בשל אהבתה לחברתה מילדות וילט שילטו שמתה בנעוריה, צבועה שירתה המוקדמת בצבע הסגול ורצופה בפרחי סיגלית – עובדה שזיכתה אותה בכינוי "המוזה של הסיגליות". עם כנות זוגה נמנו הסופרת קולט, הברונית אֶלן ון זווילן לבית רוטשילד וכן פרימה טורקהאן פאשה, אשת דיפלומט טורקי שהעריצה את שירתה. רנה ויויאן תרגמה משירתה של ספפו לצרפתית ואף נסעה לאי לסבוס בעקבותיה. קשריה עם אהובותיה הרבות הסתיימו לא אחת בפרידות כואבות ודרמטיות, שדרדרו לבסוף את בריאותה הגופנית והנפשית. היא מתה בגיל שלושים ושתיים מאנורקסיה ומצריכת-יתר של אלכוהול וסמים.

עמוד הקלון

שָׁנִים הוֹקְעֵתִי אֶל עֲמוּד־קִלּוֹן רְחוֹק.
לְנִכְח יְסוּרֵי נָשִׁים פָּרְצוּ בְּצִחּוֹק.

גְּבָרִים יָדוּ בִּי מְלוֹא הַחֶפֶן זְהֵמָה,
כִּסּוּ אֶת לְחֵי בְּרֶפֶשׁ וּכְלָמָה.

דְּמָעוֹת הַתְּנַחֲשׁוּ בִּי כְּמוֹ גְּלִי עֵנָק.
אֲבָל גָּאָה הָיִיתִי: רַק גְּרוֹנֵי נִשְׁנָק.

וּכְמוֹ מִתּוֹךְ סִיּוֹט רְאִיתִי אֶת כָּלָם.
חִלּוֹם בְּלָתִי פּוֹסֵק, בְּעוֹת שְׁלֵא נִשְׁלָם.

הם נֶאֶסְפוּ לְצִפּוֹת בִּי בְכֹכֵר הָעִיר
וְהַנְּשִׁים בָּהוּ בִּי בְחִיּוֹךְ זָהִיר,

הִטִּיחוּ בִּי פְרוֹת, עֲלָכוּ בִּי בְשִׁירִים,
הָרוּחַ עַד אֲזַנִּי נִשְׁאַה אֶת הַדְּבָרִים.

וְחִשְׁתִּי אִיךָ הַזֶּעַם מִשְׁתּוֹלֵל בִּי עַד
שֶׁבְדִמָּמָה נִשְׁבַּעְתִּי לְשׁוֹנְאָם לְעַד.

אֲבָל גְּדוּפֵיהֶם שָׁרְטוּ בִּי כַחוּחִים,
וּכְשֶׁכָּבְלִי הוֹסְרוּ יִצְאֹתִי לְדַרְכִּים

וְנִסְתִּי מִפְּנֵיהֶם. מֵאֲזוּ וְעַד הַיּוֹם
פְּנֵי הֵם כְּקִלְסֵתֵר הַמּוֹת הָאִים.

החוחים

אֵף פֶּעַם לֹא תִהְיֶי שְׂבוּיָה תִאֲוֹתֵנִי
שֶׁהִמְטָה כּוֹלֵאת בְּאֲזָקִי קִסְמִיָּה.
אֵף פֶּעַם לֹא תִהְיֶי פִילִגֶּשׁ חִשְׁקֵנִי
שֶׁמִּחְוִיר מִצָּחָה וְכָל בְּשָׂרָה כְּמָה.
נִצְרִי אֶת נִיחּוּחֶךָ: הוּא זֶךְ מִכָּל תַּפְאֲרָת.

אֵף פֶּעַם לֹא תִדְרְעִי בְּגִידוֹת חֲסָרוֹת בּוֹשָׁה,
גְּנִיחוֹת שֶׁל זֶה עִם זֶה בְּנִפְשׁ מִתְעוֹרְרָת,
סְפָקוֹת, סְלִיחוֹת קוֹדְחוֹת שֶׁל רִטְט וְחִלְשָׁה —
כּוֹזֵאת אֶהָב אוֹתְךָ, תִּמָּה מִכָּל הִיָּתֵר:
קִטְפִי עִמִּי הַלְיָלָה אֶת חוּחֵי הַסֵּתֵר.

ספפו קמה לתחייה

אָנוּ יוֹדְעוֹת לְצַקֵּת נְשִׁיקוֹת קְטִיפָה
וּלְחַבֵּק בְּלֶהֱט שֶׁל חוֹרוֹן-חוּשִׁים.
רְכוֹת נְשִׁיקוֹתֵינוּ הִיא שִׁירָה צְרוּפָה
שֶׁל אֶהְבֶּה נְשׂוּגָבֶת, אֶהְבֶּת נְשִׁים.

זְכוֹת וִירְחִיוֹת הֵן נְשִׁיקוֹת הַחֶמֶד.
לוֹטְפוֹת אֶצְבְּעוֹתֵינוּ לְחִי בְּלִי שְׁעָר.
וּכְשֶׁהַחֲגוּרָה נוֹפֶלֶת אָנוּ צֶמֶד
מְאֶהְבִּים וְגַם זוּג אֶחִיוֹת נִסְעָר.

מרינה צוּטְאֵיִבָה (1892-1941)

מרוסית: סיון בסקין

ב־1914 פגשה מרינה צוּטְאֵיִבָה, אז משוררת צעירה בת עשרים ושתיים, נשואה ואם לבת, את סופיה פֶרְנֹוק. סופיה, משוררת ומתרגמת יפהפייה ומבריקה ממוצא יהודי, הייתה מבוגרת ממרינה בשבע שנים; מאחוריה היו כבר נישואים קצרי מועד שנידונו לכישלון מראש בשל הערפתה לנשים. מרינה נשבתה מיד בקסמיה של סופיה, ובין השתיים התפתח רומן סוער, הרפתקה לסבית נדירה אך מתבקשת בחייה של צוּטְאֵיִבָה, שמאז ומעולם טענה כי מין, גיל ופרמטרים חיצוניים אחרים אינם רלוונטיים כלל לאהבה. סופיה הבוגרת והמנוסה יותר עוררה את הערצתה של מרינה, שראתה בה "ידידה בוגרת". החברות המאוהבות יצאו יחד לכמה נסיעות מלהיבות והסתובבו יחד בסלונים ספרותיים. אהבתן של שתי הנשים הצעירות הייתה עזה, אך לפי תיאוריה של צוּטְאֵיִבָה, נראה ששתלטנותה של פרנוק הביאה בסופו של דבר לפרידתן (בחורף 1915-1916). על פי "הידידה", מחזור השירים שמרינה כתבה במרוצת הרומן עצמו, ניתן לעקוב אחרי ההתאהבות, ההערצה, הקושי והרצון להשתחרר, שכנו את שלבי היחסים העמוקים והסוערים הללו. במחזור שבעה-עשר שירים, ושלושה מתוכם מתורגמים כאן.

.1

את מאשרת? — לא תודי, הוללת!
וכך — מוטב!
נשקת פיות רבים מדי, נדמה לי,
ונעצבת.

הגבורות הטרגיות של שקספיר
הן כה בלז.
אותך, גבירת הענג והשבר,
איש לא חנן!

עיפת כל כך לחזר על שורותיה
של אהבה!
חשוק ברזל שעל ידך יודע:
הוא התשובה!

אותך אני אוהבת. — כמו עב גשם —
חטא על ראשך —
משום שאת ארסית ומתנגשת
ואין בלתך,

משום שמתפצלות דרכי חיינו
באפלה,
שאת החשוכים בפתוינו
את מעלה,

ושממה, שדה תלולת המצח,
אהיה קרועה,
משום שלך גם באדמת הנצח
אין ישועה!

מִפְּנֵי הָרְעָדָה הַמְּפֹרָכֶסֶת —
חֵלוֹם קְפוּאָה? —
מִפְּנֵי שְׂכַחַת אִירוֹנִי הוּא הַקֶּסֶם:
אֵינְךָ — הֵהוּא.

16.10.1914

.8

צִוָּאָר חֲפָשִׁי זָקוּף עָלֶיהָ
כְּעֵין עֲנָף צָעִיר.
וּמִי יִדַע אֶת שְׂמָהּ, גִּילָהּ,
אַרְצָהּ, דּוֹרָהּ יְכִירָה?

פֶּתוּל שְׂפִתֶיהָ הַחֲדוּר
חָלַשׁ בְּמַתְכוּן,
אֵךְ צוּק מִצָּחָה הוּא מְסֻנָּר —
מִצָּחוֹ שֶׁל בְּטֵהוּבָן.

מִתְאַר פְּנֵיהָ הַכְּבוֹשׁוֹת
טְהוֹר עַד מְתִיקוֹת.
וַיֵּד, אֲשֶׁר הוֹלֶמֶת שׁוֹט
וְגַם אוֹפֵל לְכוֹד.

יָד שְׁלֵקֶשֶׁת רְאוּיָהּ,
שְׁקוּעָה בְּתוֹךְ מְשֻׁיָּהּ,
יָד יְחִידָה בְּגִלוּיָּהּ,
יָד שְׂמֻשְׁלָם יִפְיָהּ.

1.10.1915

את בדרךך שלך פוסעת לך,
וידי איננה נוגעת בך.
אך נצחית מדי בלבי – כמיהה:
לא תהיי לי עוברת-ארח תוהה.

“אהובה שלי!” מיד אמר הקול.
בנחוש – מחלתי לך על הכל,
כלי לדעת – אף לא את שמך הפרטי! –
אהבי אותי, אהבי אותי!

ועל פי פתול שפתיך המר,
ועל פי קשיחות מתארן הקר,
על פי כבד גביניה רואה אני:
לב כזה כוכשים – בקרב איתנים!

שמלתך – כשריון אבירים משי,
וקולך – קול צועניה חפשי,
עד כאב אהבתי את כל כלך –
כל תניך – אפלו את לא-יפוך!

יפתי לא תבל בסתו אחד!
את גבעול פלדה – לא סחלב נפחד,
מהחד – חדה, מהרע – רעה,
שמאיזה אי מסתורי – הובאה?

במניפה, במקל משחקת את –
בכל עצם, בכל וריד רוטט וקט,
ובכל תלתל, בכל אצבע הן:
עדינות של בת וחצפה של בן.

גְּחוּכֵיךְ בְּשִׁיר יִתְנַפְּצוּ כָּלָם.
מִגְלָה אֲנִי לְךָ וְלְעוֹלָם
כָּל אֲשֶׁר נִגְזַר, כָּל שִׁיתְכֵן
כִּי, אֲשֶׁר מִצָּחָה — מִצַּח בְּטְהוּבָן!

14.1.1915

אַלְדָּה מְרִינִי (1931-2009)

מאיטלקית: אמוץ גלעדי

אַלְדָּה מְרִינִי פרסמה את ספר שיריה הראשון, נוכחותו של אורפאוס, ב־1953. יצירותיה המוקדמות משכו את תשומת לבם של משוררים איטלקים בולטים כפייר פאלו פזוליני וסלבטורה קואזימודו, ובשנות החמישים נכללו שיריה בכמה אנתולוגיות של שירה איטלקית חדשה. ואולם היא שבה לפרסם רק ב־1980, לאחר הפסקה של כעשרים שנה, שנבעה בעיקר ממחלת הנפש שממנה סבלה. מעתה ואילך ראו אור ספרי שירה רבים פרי עטה, לצד יצירות פרוזה וקובצי מכתמים. השירים המתורגמים כאן לקוחים מן הקובץ מושכות הזהב: שירים למרינה, 1984-2004.

חמת החלילים

חֲמַת הַחֲלִילִים שֶׁל הַיּוֹם
מְכַאֵבָה לִי בַּמִּפְשָׁעָה הַקְדוּשָׁה
אִם אֲגִלָּה שְׂגָם אֶת שְׁקֵרְנִית,
יְהִיָּה זֶה כְּמוֹ מִסָּךְ שִׁיתְרוּמָם
מֵעַל מְקַדָּשׁ מְקַלֵּל
וַיַּחֲשֹׁף אוֹתִי כְּשֶׁם שְׁאֵלַת הַחֲלוּם
קוֹפֵאת בְּלִילָה.
אִם אֶת שְׁקֵרְנִית
הַטְּבַע יְהִיָּה לִי שְׁקֵרָן
וְגַם אֲלוֹהִים יְהִיָּה נִגְדִי
אִם יְגִלָּה שְׁאֲנִי אוֹהֶבֶת אִשָּׁה.

תְּשׁוּקָתִי

תְּשׁוּקָתִי, מְרִינָה,
תִּכְבֶּה עַל לֵב אִשָּׁה.
מִכּוֹת הַמְּשׁוּט הַרְבוֹת
שֶׁנִּתְּנוּ לִי בְּשִׁלְהֵי נְעוּרַי
לֹא הָיוּ אִמָּת לְאַמְתָּה.
אֶהְבֶּתִי אֶת הַנְּעָרִים הַרְכִּים הַלְלוּ
מִפְּנֵי שֶׁהוֹדוּגוּ עִם נָשִׁים.

הַיּוֹם הַתַּחֲלָתִי לַהוֹרִיק

מְרִינָה,
הַיּוֹם הַתַּחֲלָתִי לַהוֹרִיק.
כַּמָּה דְּמַעוֹת נִשְׁפְּכוּ עַל מְשׁוֹכַת הַחֲלִי הָאֶפֶל
וּכְתִפֶּיךָ הַרְכוֹת
דּוֹמוֹת לְמַפְרֵשׁ מְקַלָּל
וּלְמַטַּת כְּלוּלוֹת עֲלִיזָה.
הָיִיתִי רוֹצֵה
לְפָנוֹת עֶרְף וְלֹא לְרֵאוֹתֶךָ לְעוֹלָם
וְאֲנִי סְבוּרָה שֶׁגִּנְבַת מִמֶּנִּי אֶפְלוּ אֶת עֵינַי
וְאֲנִי מְקַנְאֵת לְאַהוּבִי
שֶׁאֵת הוֹלְכַת וְגוֹזֵלַת מִמֶּנִּי.

זְמַר

זֶה סִפּוּר, מְרִינָה,
עִם כָּפָל פְּנִים מוֹסְרִי
וְאֵלּוּ הָיִיתִי גִבֵּר
אֶת הָיִית שְׁלִי

כי את קול היפעה,
כי את קול הזמרה.
שכתי והלבשתי אותך אלף פעמים
בעלי האלימות
בעלי השגעון,
אבל את היית עץ גדול
נתת לי צל ואשר
נהרות דיו זרמו לרגליך
והיו אלה מכאובי הגדולים.
מעולם לא נראית לי אשה
תמיד נראית לי ילדה
שנולדה מתוכי
בליל חשק.

מעין אבן הוא יליד תל אביב,
1994. למד במגמת תאטרון
בתיכון ע"ש תלמה ילין בגבעתיים.
וכיום משרת כחייל בקריה. שריו
הראשונים ראו אור בגיליון הקודם
של "הו!".

שמעון ארף הוא יליד שדרות,
1972. בן להורים שהגיעו ממרוקו
בילדותם. פרסם שלושה ספרי
שירה ושישה רומנים, שהאחרונים
בהם – כפור, מוקס נוקס וערים
של מטה (שלושתם בהוצאת
כנרת זמורה ביתן) – הם כרכיה
של טרילוגיה נושאת, הבוחנת
באמצעות דרכי סיפר שונות את
ההתנגשות בין התרבות היהודית
ובין תרבות העולם, שמיוצגת
בתודעה היהודית על ידי מלכות
רומי ולשונה. מלמד ספרות וכתיבה
באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. חתן
פרס עמיחי לשירה (2010) ופרס
ספיר לספרות (2012).

צילום: יסמין א. קליין

דוד אייזנברג הוא יליד קייב, 1984. חי בישראל מגיל שש וגדל בכפר אלדר שבמדבר יהודה. דוקטור לכימיה, מתרגם שירה וסיפורת מרוסית ואנגלית. כיום מתגורר באוסטין, טקסס, במסגרת מחקר בתר-דוקטורי בתחום אגירת אנרגיה מהשמש.

צילום: חוה איזנברג

אלכס אפשטיין הוא יליד סנקט פטרסבורג, (אז לנינגרד). מתגורר בתל אביב. בין ספריו: לקסם הבא אודקק לכנפיים (כרמל, 2012). ראה אור גם בגירסה דיגיטלית בפייסבוק), קיצורי דרך הביתה (ידיעות ספרים, 2010), לכחול אין דרום (עם עובד, 2005).

צילום: תומס לנגרון

אלמוג בהר הוא יליד 1978. פרסם ארבעה ספרים: צמאון בארות (קובץ שירים; עם עובד, 2008), אנא מן אל-יהוד (קובץ סיפורים; כבל, 2008), חוט מושך מן הלשון (קובץ שירים; עם עובד, 2009), צ'חלה וחזקל (רומן; כתר, 2010). מתגורר בירושלים.

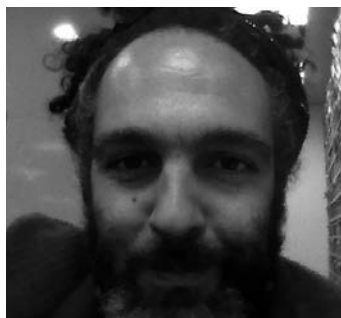

צילום: נועה ברזנר

דוד (ניאו) בוחבוט הוא יליד ירושלים, 1994. בגיל חמש-עשרה החל לכתוב שירה. שנה לאחר מכן פורסמו לראשונה כמה משיריו באתר הבית של "מעריב", על ידי ליאור דיין. למד במגמת קולנוע, וזכה בפרסים על סרטיו. השתתף בסדנת כתיבה של המשורר רוני סומק ופרסם שירים בספר שיצא במסגרתה. מלמד כתיבה בבית ספר יסודי.

יעקב ביטון הוא יליד באר שבע, 1974. נכדה של סוליקה מלכא. ספרו אינא דדא ראה אור ב־2008 בהוצאת כתר. חתן הפרס לעידוד היצירה של משרד התרבות למשוררים בראשית דרכם וחתן פרס טבע לשירה לשנת 2008.

סיון בסקין היא ילידת וילנה, ליטא, 1976. חיה בישראל מאז 1990. מתגוררת בתל אביב ועובדת כמנתחת מערכות. מפרסמת ב"הו!" מאז יומו הראשון. פרסמה שני ספרי שירה: יצירה ווקאלית ליהודי, דג ומקהלה (אחוזת בית, 2006) ומסעו של יונה (אחוזת בית, 2011). תרגמה מרוסית את הרומנים סיפורה של סוניצ'קה מאת מרינה צוואייבה (אחוזת בית, 2005), השמורה

צילום: איריס נשר

והמזוודה מאת סרגי דובלטוב (ראו אור בספר המזוודה, אחוזת בית, 2010). תרגמה מליטאית את ספרה של ונרה יוקנייטה נהגה בחשכה (אסיה, 2011). בקרוב יראה אור (בהוצאת אסיה) ספרו של במאי הקולנוע אנדרי טרקובסקי לפסל בזמן, שתרגמה מרוסית. תרגמה שירים מאת צוּטאייבה, יוסיף ברודסקי, ניקולאי גומילוב, וְלימיר חלבניקוב ואחרים.

יונתן ברג, יליד 1981, בעל טור במוסף "שבת" של העיתון "מקור ראשון" וכותב על ספרות באתר ynet, מנחה ועורך אירועי שירה. ספרו הראשון מפרשים קשים ראה אור בהוצאת "קשב". ספר פרוזה ראשון שלו נמצא בתהליכי עריכה. מסיים תואר שני בכיבליותרפיה.

צילום: דינה גונה

דוּתן ברום הוא יליד מגדל העמק, 1986. גדל בגבעת האלה. כיום מתגורר במגדל העמק, יחד עם שבעת שותפיו לקבוצה השיתופית אלפקה, שהיא חלק מקיבוץ עירוני של תנועת קבוצות הבחירה של המחנות העולים. עוסק בחינוך ולומד היסטוריה של עם ישראל באוניברסיטת חיפה. זהו לו פרסום ראשון ככותב שירה.

צילום: ניצן גלילי

אמוץ גלעדי הוא יליד ירושלים. פרסם מאמרי ביקורת, תרגומים וסיפורים קצרים במוסף "תרבות וספרות" של עיתון "הארץ" ובכתב העת "קשת החדשה". ב-2010 השלים עבודת דוקטורט על הסופרים הזרים שפעלו בפריז בראשית המאה העשרים. ספרו מודרניזם בשלוש תנועות: על הקוביזם, הפוטוריזם האיטלקי והסוריאליזם ראה אור בהוצאת סל תרבות ארצי (2010). בין הספרים שתרגם: גזע, היסטוריה, תרבות מאת קלוד לוי-סטרס (רסלינג, 2006), ברנז' עיר-מתה מאת ז'ורז' רודנבך (נהר ספרים, 2007) ולקרוא את פרויד מאת ז'אן-מישל קינודוז (תולעת ספרים, 2010). מתגורר בפריז.

בארי גרינפלד הוא יליד 1995. למד בתיכון אוסטרובסקי ברעננה במגמות ספרות, ערבית ותרגום. שיריו הראשונים ראו אור בגיליון הקודם של "הו!".

יאיר דברת הוא יליד בנימינה,
1990. שיריו הרואים אור בגיליון
זה הם לו פרסום ראשון. מתגורר
ביפו.

עומר ולדמן הוא יליד 1994.
משרת ככתב וכמפיק במחלקת
התרבות של גלי צה"ל. בוגר
התיכון לאמנויות ע"ש תלמה ילין
במגמת קולנוע. פרסם שירים,
מאמרים ותרגומי שירה בגיליון
הקודם של "הו!", וכן במוסף
"תרבות וספרות" של "הארץ"
ובכמות נוספות. מתגורר בתל
אביב.

רחל חלפי היא ילידת תל אביב.
ספרה הראשון, שירים תת ימיים
ואחרים ראה אור ב־1975. בין
ספריה בשנים האחרונות: הקובץ
הנרחב מקלעת השמש, וכן:
תמונה של אבא וילדה, תמונה
של אמא וילדה, מכשפות,
שירים לדניאל וספר היצורים.
לפני כשנה ראה אור ספר הפרוזה
שלה, כחול נגד עין הרע. בימים
אלה רואה אור ספר שיריה החדש,
סין.

הילה להב היא ילידת זכרון יעקב,
 1985. מוזיקאית ומשוררת. שיריה
 ראו אור בגיליונות כתב העת
 "מטעם" עד סגירתו. יחידה, ספר
 שיריה הראשון, ראה אור ב־2011
 בסדרת ריתמוס של הקיבוץ המאוחד.

נדב ליניאל הוא יליד ירושלים,
 1983. ספרו הראשון, תקרת
 האדמה, ראה אור בהוצאת קשב
 לשירה (2010). חתן פרס טבע
 לשירה (2011). שיריו ראו אור
 בכתבי עת שונים. מלמד בחוג
 לספרות באוניברסיטת תל אביב.

צילום: לאון גרין

נילי מירסקי (לבית בולסלבסקי)
 היא ילידת תל אביב, 1943.
 מתרגמת מרוסית ומגרמנית. היתה
 "מתרגמת הבית" בספרייה החדשה
 של מנחם פרי, ואחר כך עורכת
 בכירה בהוצאת עם עובד. תרגמה
 בין השאר מיצירותיהם של גוגול,
 דוסטויבסקי, טורג'נייב, טולסטוי,
 צ'כוב, בּאָבּל, בולגקוב, נבוקוב,
 פּלאטונוב; את"א הופמן, היינריך
 פון קלייט, תיאודור פּונטאַנָה,
 תומאס מאן, תומאס ברנהארד,
 שטפאן הַייס. ב־2011 יצאה
 לגמלאות. כלת פרס טשרניחובסקי

צילום: יורג טרוביציוס

לתרגום, פרס משרד החינוך
והתרבות למתרגמים (פעמיים) ופרס
ישראל לתרגום.

רונית מטלון היא ילידת גני תקווה.
פרסמה עד כה את הספרים הבאים:
סיפור שמתחיל בלוויה של נחש
(1989), רומן לבני נוער; זרים
בבית (1992), קובץ סיפורים; זה
עם הפנים אלינו (1995), רומן;
שרה שרה (2000), רומן; קרוא
וכתוב (2001), קובץ מסות; גל
את פניה (2006), נובלה; קול
צעדינו (2008), רומן; השפעה
בלתי הוגנת (2012), רומן במכתבים,
יחד עם אריאל הירשפלד. מלמדת
בחוג לספרות עברית והשוואתית
באוניברסיטת חיפה. זוכת פרס
ברנשטיין לשנת 2009 ופרס
ניומן לשנת 2010. תושבת תל אביב.

צילום: איריס נשר

אפרת מישורי היא ילידת ישראל,
1964. משוררת, עורכת, מבקרת,
מסאית, מרצה, ומנהלת הסלון
הספרותי "תאטרון הטקסט הנודד",
שבו היא מקיימת מפגשים ספרותיים
וסדנאות כתיבה וקריאה. מישורי
היתה מחלוצות ה"שירה המדוברת"
בישראל. הדוקטורט שלה (2006)
עוסק במקום כאובייקט המעבר
של המשורר, תוך יישום המודל
הפסיכואנליטי של ויניקוט על שירת

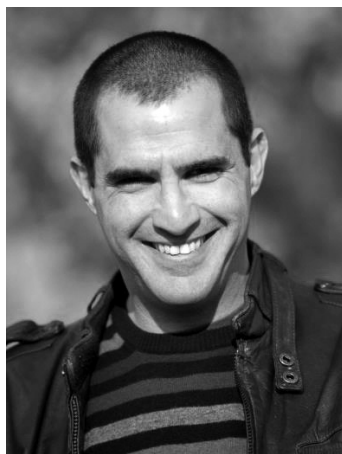

צילום: רונן רוז

תל אביב של אבות ישורון. בין ספריה: ממרחקי אפרת, שירים 1990-1994; הפה הפיזי; ואנך ואנחה (כולם בהוצאת הקיבוץ המאוחד). ספר שיריה השישי, הבהמה הביתית – אישה נשואה ושירים בודדים יראה אור אף הוא בהוצאת הקיבוץ המאוחד. כלת פרס ראש הממשלה ליוצרים עבריים לשנת 2001, כלת פרס דב סדן לעבודת דוקטור ב־2003, זוכת תחרות הסיפור הקצר של עיתון "הארץ" ב־2005.

דורי מגור, יליד תל אביב, הוא משורר, מתרגם ועורך. פרסם עד כה ארבעה ספרי שירה. ב־2012 ראה אור "אמצע הבשר – שירים 1991-2011" – מבחר מקיף משיריו, בעריכת פרופ' דן מירון, בהוצאת מוסד ביאליק והקיבוץ המאוחד. בין המשוררים שמיצירותיהם תרגם: שארל בודלר, סטפאן מלארמה, ארתור רמבו, פול וֶרְלֵן, גיום אֶפּוּלִינֶר, פדריקו גרסיה לורקה, פול ואלרי, לה־פּוֹנְטֵן, ויליאם בלייק וקונסטנדינוס קוואפיס. בפרוזה תרגם, בין השאר, מיצירותיהם של וולטר, פלובר ודקארט. עורך כתב העת לספרות "הו!". עורך ראשי

בהוצאה לאור של "סל תרבות
ארצי". חתן פרס ראש הממשלה
ליוצרים עבריים לשנת 2007,
פרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת
לשנת 2008 ופרס העריכה של
משרד התרבות לשנת 2011. עורך
ומגיש את התכנית "ציפורי לילה
מתפיטות" מדי יום שני בגלי
צה"ל – תחילה עם רוני קינן
וכיום עם שלומציון קינן.

בני מר הוא יליד תל אביב,
1971. עורך מדור "ספרים" של
עיתון "הארץ", ולשעבר עורך
במדור "תרבות וספרות". פרסם
מסיפוריו בכתב העת "אָב" (1993),
בגיליונות "הו!", בספר רוב
הלילות (הקיבוץ המאוחד, 2003)
ובבימות אחרות. מתרגם מידיש
ומצרפתית. בין תרגומיו: עירם
של האנשים הקטנים מאת שלום
עליכם (ידיעות ספרים, 2004)
ואף על פיל, אוסף שירי ילדים
יידיים בתרגום עברי (כתר 2012).
מתגורר בתל אביב.

צילום: יונתן סטבסקי

שחר-מריו מרדכי הוא יליד חיפה. גדל בקריית ביאליק ומתגורר כיום בתל אביב. ספר שיריו תולדות העתיד ראה אור ב־2010 בהוצאת אבן חושן. זכה במקום הראשון בתחרות הארצית "שירה על הדרך" לשנת 2010 מטעם עיריית תל אביב-יפו. ספר שיריו החדש עתיד לראות אור השנה בהוצאת עם עובד.

צילום: אופיר הראל

רונן סוניס הוא יליד פתח תקווה, 1972. תרגם שני רומנים מאת ולדימיר נבוקוב: הגנת לוז'ין (עם עובד, 2006) ולאורה – המקור (ידיעות אחרונות, 2010). פרסם תרגומי שירה מאנגלית ומרוסית ומאמרים בכמות שונות.

צילום: יונה גונופולסקי

משה סקאל הוא יליד תל אביב. עד כה פרסם ארבעה ספרים. ספרו יולנדה (כתר, 2011) נכלל ברשימת המועמדים הסופיים לפרס ספיר 2011 וראה אור בצרפת ב־2012. הרומן החדש שלו, הצורף, יראה אור בהוצאת כתר בהמשך השנה. מנהל את המפעל לתרגום ספרות מופת ומפרסם מאמרים ורשימות ביקורת בעיתון "הארץ". חתן פרס אשכול לציירה לשנת 2012.

צילום: גרג בול

לילך נתנאל היא ילידת נתניה,
1979. למדה ספרות צרפתית
באוניברסיטת פריז 8. כיום
חוקרת ספרות עברית ומרצה בחוג
לספרות עם ישראל באוניברסיטת
בר-אילן. יצירותיה הראשונות
התפרסמו מעל דפי "הו!". ספרה
המצב העברי ראה אור בשנת
2008 בהוצאת בבל וזכה בפרס
רמת-גן לספר ביכורים. לאחרונה
ערכה יחד עם יובל שמעוני
רומן גנוז מאת דוד פוגל, רומן
וינאי, בהוצאת עם עובד. החיבור
כתב ידו של דוד פוגל: מחשבת
הכתיבה, שנכתב בעקבות פרשת
הגילוי והפענוח של הרומן הגנוז,
ראה אור בסדרת אופקי מחקר
בהוצאת הספרים של אוניברסיטת
בר-אילן.

טלי עוקבי היא ילידת 1970. חיה
עם משפחתה בעיר קיל שבצפון
גרמניה. בוגרת המדרשה לחינוך
ואמנות בבית-ברל. ספר שיריה
הראשון, עור התוף של הלילה, ראה
אור לאחרונה בהוצאת אינדיבוק.

מאיה ערד ילידת ישראל, היא סופרת אורחת במרכז טאובה ללימודים יהודיים באוניברסיטת סטנפורד בקליפורניה. ספריה האחרונים בהוצאת חרגול: תמונות משפחה (2008), אמן הסיפור הקצר (2009) וחשד לשיטיון (2011). מפרסמת ב"הו!" למן הגיליון הראשון.

צילום: שרון בכר-הירש

מיכאל טלאש פרלמוטר נולד ב-1983 בלבוב (היא לביב, למברג ולאופוליס) שבאוקראינה, אז חלק מברית המועצות. חי בישראל מגיל שבע ועובד כיום בתחום תקשורת המחשבים. חבר מערכת בכתב העת "בגלל".

עילי ראונר הוא יליד קיבוץ יקום, 1979. חוקר ומבקר ספרות. עבודת הדוקטורט שלו "כתיבה גופנית: תיאוריה של אירועים ספרותיים" נכתבה בהנחייתן של פרופ' ז'וליה כריסטיבה (אוניברסיטת פריז 7) וד"ר רחל אלבק גדרון (אוניברסיטת בר-אילן). ספר המחקר הראשון שלו על "מחשבת האירוע בספרות" יצא בקרוב בהוצאת אוניברסיטת נברסקה. כותב את עבודת הפוסט-דוקטורט

שלו באוניברסיטת תל אביב.
מפרסם בקביעות רשימות במוסף
"תרבות וספרות" של עיתון
"הארץ".

שלומי שבן הוא יליד תל אביב,
1976. זמר ופסנתרן. עד כה הוציא
שלושה אלבומים: שלומי שבן
(2000), עיר (2007) ומגדל הפזמון
(2009). מרבה להלחין שירה
ומשתתף בקביעות באירועים
המוקדשים לספרות. שירים פרי
עטו התפרסמו בגיליון 4 של
"הו!".

צילום: עמתי ישראלי

ננו שבתאי היא ילידת ירושלים,
1975. משוררת, מחזאית ובמאית
תיאטרון. למדה בימיו בביה"ס
לאמנויות הבמה של סמינר
הקיבוצים, ותסריטאות בביה"ס סם
שפיגל לקולנוע וטלוויזיה. כתבה
וביימה מחזות שונים, ביניהם להגיד
מותר הכול (אנסמבל תיאטרון
הרצליה) קורבנות החובה מאת אז'ן
יונסקו (הזירה הבינתחומית), ברית
בין הברלים (תיאטרונטו 2011).
זוכת פרס אקו"ם ליצירת ביכורים על
ספר שיריה ילדת הברזל, (ידיעות
אחרונות, 2005). ספרה האחרון ננו
שבתאי – שלושה מחזות ראה אור
בהוצאת עמדה (2010).

יערה שחורי היא ילידת תל אביב, 1977. כותבת ועורכת. ספר שיריה אצבע, שן, כנף ראה אור ב־2010 והוצאת עם עובד. מלמדת כתיבה וספרות בבצלאל ובחוג לאמנות היצירה באוניברסיטת חיפה. עורכת את "קסת פרוזה" לספרי ביכורים. שיריה וסיפוריה הופיעו בכתבי שונים. ספר נובלות פרי עטה יראה אור במהלך 2013 בהוצאת כתר.

דורית שילה היא ילידת תל אביב. ד"ר לספרות וחוקרת ספרות ילדים. חזרה להתגורר בישראל לפני שנתיים לאחר שהות בת חמש־עשרה שנים בצרפת, שם לימדה ספרות עברית, מקרא ותרגום באוניברסיטאות שונות. פרסמה מאמרים ב"הארץ" וב"ידיעות אחרונות". סיפור פרי עטה ראה אור במוסף "תרבות וספרות" של עיתון "הארץ". מאז 2011 עובדת כמנהלת המערכת של הוצאת הספרים "אחוות בית". מתגוררת ביפו.

צילום: איציק קנטי

רועי שניידר הוא יליד רעננה,
1994. נמצא כעת בראשית שירותו
הצבאי. זוכה הפרס ע"ש פסח
מילין למשורר בתחילת דרכו
לשנת 2012. ספרו רועי שניידר
ושירים אחרים ראה אור ב-2012
בהוצאת ספרא. שירים פרי-עטו
התפרסמו בגיליון הקודם של
"הו!" וכן במוסף "תרבות וספרות"
של "הארץ" ובכתבי עת נוספים.

